

Tisdagen den 12 december

Kl. 10.00–15.58
18.00–18.31

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 21 november justerades.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

KOM(2017) 825 och KOM(2017) 827 till finansutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 2 februari 2018*.

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

2017/18:AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

2017/18:AU4 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen

Finansutskottets betänkanden

2017/18:FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

2017/18:FiU19 Ytterligare verktyg för makrotillsyn

Socialutskottets betänkande

2017/18:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utbildningsutskottets betänkande

2017/18:ÜbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Civilutskottets betänkande

2017/18:CU7 Associationsrätt

§ 4 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU2
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom (prop. 2017/18:1
delvis)
föredrogs.

Anf. 1 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Fru talman! Vi ska nu debattera pensionssystemet. Det är ett område som är en av grundpelarna i den svenska socialförsäkringen. Nästan alla människor och partier har uppfattningen att vi ska ha bra och generösa pensioner, så att medborgarna får en tillräckligt bra ersättning som de kan leva på och som räcker till de nödvändigaste utgifterna.

Då är frågan: Har vi det? Och hur kommer det att se ut i framtiden? Det som kommer att vara helt avgörande är hur stor sysselsättning Sverige kommer att ha i framtiden. Den ekonomiska politiken kommer att ha avgörande betydelse för hur stora pensioner vi kommer att ha. För man en politik i landet som till exempel medför att tusentals jobb försvinner slår det direkt också mot pensionssystemet. Därför är det av stor vikt att våra ungdomar kommer i arbete så tidigt som möjligt, både för dem själva och för samhället.

Vi kommer att behöva varje arbetad timme vi kan uppbåda framåt. Därför är det av synnerlig vikt att skolsystemet fungerar och att vi kan integrera våra nya svenskar på arbetsmarknaden. Det är viktigt för Sverige, för människorna själva och för pensionssystemets uthållighet i fråga om att ge just bra pensioner. Dessutom måste fler människor jobba lite längre om denna ekvation ska gå ihop.

Vi kan titta på hur det ser ut utanför Sverige. Vi behöver inte leta länge förrän vi hittar system som inte är finansierade och som kommer att krascha om det inte tillförs mycket pengar från staten eller någon annan. Många stater, även här i Europa, kommer att ställas inför stora politiska avvägningar och prövningar när det gäller det finansiella systemet. Man kommer att ifrågasättas inför förslag om kraftiga sänkningar av pensionerna och höjda pensionsåldrar. Detta är frågor som påverkar hela EU. Därför har man under senare år tagit upp dessa frågor på dagordningen.

Hur ser det då ut i Sverige? Ja, den raka sanningen är att vi har ett system som kommer att hålla i många år. Men även här har vi utmaningar och påfrestningar som kommer att ge sänkta pensioner om vi inte gör något. Vi ska vara tacksamma gentemot våra företrädare som på ett bra sätt tog ansvar för kommande generationer genom att i grunden ändra pensionssystemet. Det gamla ATP-systemet hade naturligtvis sina fördelar för den enskilde i och med att det lättare gav full pension för färre arbetade år. Men det hade också kraftiga systemfel som hade gjort att det finansiellt hade gått i väggen om det inte hade fått årliga tillskott i form av allt högre avgifter. Detta hade naturligtvis gett ett kraftigt minus i vår bnp-tillväxt och lett till större arbetslöshet totalt och indirekt till lägre pensioner. Det hade heller ingen koppling till tillväxten, livslängden och arbetade timmar. Därför kan man lite vanvördigt säga att det gamla ATP-systemet skickade sin nota till barn och barnbarn.

Fru talman! Pensionärer är ingen enhetlig grupp. Det finns människor som under åren skaffat sig en bra ekonomisk situation, inte minst med hjälp av olika tjänstepensionslösningar. Dessutom utnyttjar allt fler människor möjligheten att jobba lite även efter att de har börjat ta ut pension. Detta är extra gynnsamt för den enskilde då man uppbär förstärkt jobbskatteavdrag. De som uppbär bostadstillägg kan tjäna upp till 24 000 kronor utan att det minskar tillägget.

Alla dessa åtgärder kom till för att människor skulle kunna skaffa sig sin försörjning utan marginaleffekter. Det gynnar jobblinjen och ger människor möjlighet att klara sig själva.

Men det finns också grupper som är ekonomiskt utsatta, som får vända på varenda krona och som kanske inte har möjlighet att förbättra situationen. Det gäller inte minst kvinnor som kanske har varit hemma i ett antal år i arbetsför ålder och som sedan arbetat deltid. Där är det viktigt att pensionerna kan hållas intakta och att de inte sjunker på grund av bromsar och annat. Det är också viktigt att framhålla att det nya uppräkningsystemet för pensioner faktiskt har gett betydligt mer, trots bromsar, än det gamla ATP-systemets prisbasbeloppshöjningar. Ett annat mycket roligt konstaterande, vilket vi ibland glömmar, är att Sverige faktiskt är ett av de allra bästa länderna i världen för pensionärer, som mår bra och är tillfreds med tillvaron.

Fru talman! Det finns en oro i världen. Vi har flyktingströmmar på över 70 miljoner människor runt om på vår jord och olika typer av instabilitet. Vi ser med förundran och kanske ängslan på vilken politik som president Donald Trump för i det nya USA och hur detta kommer att tas emot av världen. Allt detta kommer att påverka Sverige med stor kraft, eftersom vi är så exportberoende. Vårt pensionssystem är starkt bundet till ekonomin och hur många arbetade timmar vi kan få fram i Sverige.

Vårt nya pensionssystem, som infördes i början av 2000-talet, är mycket mer kopplat till just arbete. Man tjänar in sina pensionspoäng. Man får sina pensionsrätter krona för krona upp till en maximinivå. Dessutom finns det inte längre någon undre eller övre gräns för hur många år man kan tjäna in en bättre pension.

Men en sak måste poängteras mer än en gång, eftersom många fortfarande inte har klart för sig hur pensionssystemet är konstruerat, nämligen att dagens arbetstagare genom pensionsavgifter betalar dagens pensioner och att framtidens arbetstagare betalar framtidens pensioner. Det är ett så kallat generationskontrakt. Vi förutsätter att våra barn och barnbarn kommer att betala in pensionsavgifter till oss när vi går i pension. Det är fortfarande alltför många som tror att deras pensionsavgifter har betalats in i några AP-fonder, där pengarna ligger och väntar på dem tills de går i pension.

För att vi ska få respekt av kommande generationer när det gäller att betala in pensionsavgifter är det synnerligen viktigt att varje generation betalar för sig och inte vältrar över skuldbördor på kommande arbetstagare. Det är viktigt att det upplevs som ett rättvist system. Det gäller avgifter till pensionssystemet, kommande pensionsåldrar men också ändringar i premiepensionssystemet.

Även om vårt pensionssystem är konstruerat så att det håller för olika obalanser behöver det förstärkas för att man inte ska riskera att hamna i balanseringar vid vanliga ekonomiska tillbakagångar. Det är därför de olika regeringarna och Pensionsgruppen har tillsatt ett antal utredningar för att stärka, klargöra och förenkla pensionssystemet.

Vi har ett antal faktorer att ta hänsyn till. Det kommer att bli färre som arbetar i framtiden i förhållande till dem som är pensionärer. Pensionen ska räcka längre eftersom vi blir allt äldre. Det är därför som Pensionsgruppen arbetat intensivt, fram allt det senaste året, för att få fram en överenskommelse som är bra för pensionstagarna, för pensionssystemet och för Sverige som helhet.

Fru talman! Det är viktigt att poängtera att det bara finns en sak som kan betala pensioner och ge systemet stabilitet under överskådlig tid, nämligen arbete, arbete och åter arbete. Fler i arbete både tidigare och senare i livet ger bättre pensioner.

40-talsgenerationen har nu till stora delar gått i pension. Detta gör att det redan fattas människor på många arbetsplatser, inte minst i vården. Nu går det ungefär tre arbetstagare på varje pensionär. Redan om 20–25 år kommer det att vara närmare två arbetstagare på varje pensionär om inte villkoren ändras innan dess.

Fru talman! Det kanske viktigaste vi kan göra för att få upp pensionsnivåerna är att införa Pensionsåldersutredningens förslag och principer. Det innebär med andra ord att de flesta får möjlighet att arbeta några år till. Det höjer pensionerna rejält, förutom att människor får några år till med riktig lön. Att varje arbetstagare som orkar och kan jobbar ett par år till kommer Sverige att behöva.

För att i övrigt förtydliga detta kan vi se vilken skillnad det är nu på de ungdomar som är på väg in i arbetslivet. De är många gånger närmare 30 år innan de får sitt första heltidsjobb. För 40 år sedan började många arbeta redan som 16-åringar. Det gör skillnad.

Fru talman! Vi har en stabil majoritet för vårt svenska pensionssystem. Det är i dag sex partier som över blockgränserna ansvarar för att Sverige har ett stabilt pensionssystem som ska klara olika påfrestningar i form av demografi, ökning av medelåldern och kraftiga konjunkturväxlingar.

Då kommer min fråga till Vänsterpartiet. Ni har sedan det nya pensionssystemet infördes ofta kritiserat detta retoriskt och sagt att man borde införa ett helt nytt system. Trots dessa högrävande ord har ni inte lagt några nya pengar till pensioner i denna budget. Med andra ord är det inga riktiga löften till pensionärerna utan bara en massa ord utan innehåll.

Om jag förstått det rätt klagar ni på nivåerna i pensionssystemet och vill ha tillbaka ett förmånsbestämt system som kan ge mellan 65 och 70 procent av slutlönen till alla. Det låter väl bra – om man inte tittar på vilka konsekvenser detta skulle få ekonomiskt. Detta skulle innebära att pensionssystemet måste förstärkas med flera tusen miljarder om alla människor skulle omfattas nu och i framtiden. Vet ni över huvud taget hur stor den totala pensionsskulden är till det svenska folket totalt sätt? Den senaste siffran från den 31 december 2016 är 8 714 miljarder totalt.

Jag förstår mycket väl att det är ett önsketänkande, men om ni är ett seriöst riksdagsparti måste ni väl titta på konsekvenserna innan ni uttalar ett sådant förslag. Var ska ni ta dessa pengar? Det första land jag tänker på är Venezuela. De kör den typen av politik.

Jag har även en fråga till Sverigedemokraterna. Jag noterar att ni även i år har gjort en kraftig satsning på garantipensionärerna i ert budgetförslag. Det låter bra och är säkert något som alla skulle vilja få till stånd. Men jag förstår fortfarande inte hur ni kan få ihop ekvationen i praktiken, rent tekniskt. Alla som sysslar med pensionsfrågor vet att skillnaden i pension och bostadstillägg mellan dem som enbart har garantipension och dem som har låg inkomstpension är mycket liten. Vet ni om att konsekvensen av ert förslag blir att nettopensionen kan bli högre för en garantipensionär än en lågbetald inkomstpensionär? Det skulle vara jätteintressant att höra hur ni tänker.

Fru talman! Den statliga delen av pensionssystemet omsätter 34 635 000 000 år 2018. Sedan tillkommer inkomstpensionssystemet vid sidan om den statliga budgeten, och det beräknas omsätta hela 308 661 000 000 år 2018. Hela pensionssystemet inklusive de statliga delarna omsätter alltså totalt 343 296 000 000 år 2018.

Jag skulle vilja sluta avsluta mitt anförande med detta. Det viktigaste för att vi ska ha kvar hyggliga pensioner i framtiden är att vi säger ja till en fortsatt arbetslinje och stabila statsfinanser. Jag hänvisar till vårt särskilda yttrande.

Anf. 2 JENNIE ÄFELDT (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag utgiftsområde 11, Ekonomisk trygghet vid ålderdom.

Sverigedemokraternas budgetförslag är en sammanhållen helhet, och eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom regeringens förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 11.

I stället redovisar vi i vårt särskilda yttrande den anslagsfördelning och de förslag som Sverigedemokraterna presenterar i motion 2017/18:3609.

Utgiftsområde 11 finansierar Pensionsmyndighetens förvaltning såväl som särskilda tillägg och stöd riktade till pensionärer. För Sverigedemokraterna är det centralt att våra äldre erbjuds goda ekonomiska villkor efter ett långt, arbetsverksamt liv i Sverige. Samtidigt kan vi konstatera att fler och fler svenska pensionärer efter att ha betalat skatt i hela sitt liv i många fall inte har råd med grundläggande saker som mediciner och tandläkarbesök.

Därför föreslås ett antal större reformer för att stärka pensionärernas finansiella situation. Som en del i vår bredare satsning för Sveriges äldre vill vi förutom att sänka skatterna för samtliga pensionärer även förstärka garantipensionen. Vår ambition är en höjning med 10 procent.

Vi väljer att stärka den ekonomiskt svagaste medborgargruppen i samhället. Oavsett om vi stärker garantipensionen kommer med stor sannolikhet garantipensionären ändå inte att få mer än inkomstpensionären. Efter som inkomstpensionären får en starkare garantipension i grunden till dess att denna har nått en viss nivå är den pensionen ändå högre än garantipensionen.

Fru talman! Den höjning av äldreförsörjningsstödet som regeringen föreslår kommer bland annat att betalas till personer som de senaste åren sökt asyl i Sverige. Sverigedemokraterna anser att de svenska välfärdssystemen

i första hand ska ge svenska pensionärer goda ekonomiska villkor och föreslår en minskning av detta anslag i förhållande till regeringens förslag.

Anf. 3 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Fru talman! Tack så mycket för inlägget! Jag ifrågasätter inte på något sätt att Sverigedemokraterna har lagt mer pengar i budgeten. Det var inte det jag gjorde, utan vad jag vill veta är hur man tänker när man enbart lägger pengarna på garantipensionerna. Hur ska man få ihop den ekvationen gentemot inkomstpensionärer med låg inkomstpension, till exempel undersköterskor?

Hur har man tänkt? Det är en skillnad i teorin, men lägger man på bostadstillägget och andra tillägg som garantipensionärer utan andra inkomster eller förmögenheter har blir det ungefär detsamma. Hur har man tänkt? Är det medveten politik att en garantipensionär ska ha mer än en undersköterska som har jobbat hela livet?

Anf. 4 JENNIE ÅFELDT (SD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, ledamoten Lars-Arne Staxäng!

Som ledamoten vet är detta tyvärr inte mitt ansvarsområde. Jag har fått hoppa in i den här debatten med kort varsel. Jag ber därför om ursäkt för att jag inte kan ge de svar ledamoten är ute efter i dag, men jag hoppas att vi kan ha en dialog när jag är lite mer insatt i detta.

Anf. 5 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Fru talman! Tack för det mycket ärliga svaret! Jag ska vara lika tillmötesgående och säga att jag gärna ska ta den dialogen, för jag tror att ni behöver veta mer om pensionssystemets delar och hur det statliga garantisystemet, där garantipensionen ingår, fungerar. De olika systemen måste synkroniseras med varandra.

Jag tar gärna den debatten, för jag vill av hela mitt hjärta verkligen att garantipensionärerna och pensionärerna i inkomstpensionssystemet ska kunna få det bättre. Jag lever för det när det gäller detta!

Anf. 6 JENNIE ÅFELDT (SD) replik:

Fru talman! Jag vill verkligen tacka för ledamoten Lars-Arne Staxängs engagemang, för jag ser ju själv när han talar här att han brinner för dessa frågor.

Anf. 7 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Det här ärendet är högst angeläget, för ekonomisk trygghet är oerhört viktigt när man inte längre kan arbeta eller när man kommer upp i den åldern när man inte arbetar lika mycket. Frågan är oerhört het, vilket kanske är ett understatement. Det diskuteras oerhört mycket i medierna om pensioner och om den så kallade pensionsöverenskommelsen, som ska förbättras.

Vi hörde av Lars-Arne Staxäng hur pensionssystemet fungerar, och därför har jag ingen anledning att gå in på det, snarare tvärtom.

Äntligen kommer pensionärernas väl och ve upp på agendan. Det är hög tid att dessa politiska frågor kommer högt upp på agendan. De berör drygt 2 miljoner personer. Det handlar inte bara om pensionärerna, utan

där tillkommer några miljoner till. Det är de anhöriga till pensionärerna, som också oroar sig för deras ekonomi, vård, boende och trygghet.

I frågor om ekonomi är jag Centerpartiets representant i Pensionsgruppen. För mig har det alltid varit viktigt att titta på jämställdheten och hur det ska gå för alla dem med de lägsta pensionerna. När vi säger de lägsta pensionerna är det fråga om garantipensionen. Det är framför allt kvinnor som har garantipension. Det beror på att de har varit hemma och tagit hand om barn, familj och hushåll. Därför får de en mycket låg pension. Det är inte rättvist. Nu förväntar jag mig att vi ska göra något åt detta. Det absolut viktigaste i mina ögon just nu är att man ska kunna leva på sin pension.

I det här sammanhanget, fru talman, är det också oerhört viktigt att man alltid ska tjäna mest på att arbeta. Det är inkomsterna från arbetet som gör det möjligt att få en högre pension. Det är något vi i Centerpartiet verkligen jobbar för.

I det här sammanhanget föreslår vi först och främst att skatten ska sänkas för pensionärerna och deras inkomst ökas med 100 kronor i månaden. Det finns med i vår budget. Dessutom ska skatten sänkas extra för dem som tjänar mellan 10 000 och 30 000. Vi vill också i budgeten höja garantipensionen med 200 kronor i månaden. Med andra ord är detta en satsning på dem med de absolut lägsta pensionerna. Det är viktigt för oss i Centerpartiet, och det visar vi i vår budget i år.

Vi i Centerpartiet menar med kraft att det ska löna sig att arbeta. Av det skälet vill vi att det ska ske en extra satsning på jobbskatteavdrag på dem som är 64 år och fortsätter att arbeta. Det ska alltså löna sig ännu mer att arbeta och stimulera äldre personer att vilja arbeta. I det sammanhanget vill vi medverka till en lägre arbetsgivaravgift så att företagarna vill ha kvar de äldre. De har kunskaper som behövs på arbetsplatserna.

Alla vet vi att vården och omsorgen för de äldre kostar. I det sammanhanget är det viktigt att notera att det inte bara handlar om inkomsten utan att det också handlar om utgifterna för att leva ett drägligt liv. I det sammanhanget råder stora skillnader mellan kommunerna i vad de tar ut för avgifter på det som en pensionär, en äldre person, behöver.

Av de utredningar som RUT, riksdagens utredningstjänst, har gjort framgår det tydligt att kommunerna har olika avgiftssystem för vård och omsorg – sådant som en äldre person verkligen behöver. Utgifterna för den enskilde pensionären beror på vilken kommun denne lever i, och det påverkar hur väl pensionären kan leva på sin pension. Ändå finns högkostnadsskydd, maxtaxa, existensminimum och regler för att det ska finnas en viss summa kvar. Det här behöver ses över.

Avgiftssystemen är konstruerade på olika sätt. Låt oss titta på hur det fungerar för larm. I en kommun betalar man per uttryckning. I en annan kommun betalar man en avgift per månad. I ytterligare en annan kommun betalar man en depositionsavgift. Ni kan då förstå att om man betalar per uttryckning, och man behöver uttryckning flera gånger i veckan, kan det bli oerhört mycket. Då räcker inte pensionen.

Därför är det viktigt att vi snart ska presentera den överenskommelse som Pensionsgruppen jobbar med för högttryck. Det är min stora förhoppning att överenskommelsen kommer att medverka till att de med de lägsta pensionerna, kvinnorna, kan få en drägligare ekonomisk tillvaro på ålderns höst. Men man ska alltid tjäna på att arbeta. Det gör det möjligt för fler att

få en högre pension. Det är med arbete som det kommer in pengar i pensionsystemet. Det ska aldrig negligeras eftersom det är det absolut viktigaste för pensionärerna och, fru talman, för kommande pensionärer.

Jag vill därför uppmärksamma vårt särskilda yttrande.

Anf. 8 ROSSANA DINAMARCA (V):

Fru talman! Det kan skilja så mycket som 5 700 kronor mellan kvinnors och mäns pensioner. I Sverige är var sjätte kvinna, 65 år eller äldre, beroende av garantipension, vilket kan jämföras med ungefär var tionde man.

Nästan en kvarts miljon pensionärer i Sverige lever under EU:s fattigdomsgräns på 10 800 kronor, enligt Pensionsmyndigheten. Merparten av dem är kvinnor, och de flesta har endast en mycket låg garantipension. De undersköterskor, servitriser, kallsköterskor och kassörskor som det handlar om har slitiga jobb och orkar ofta inte jobba fram till pension. Dessutom har många under sina arbetsliv haft tim- eller visstidsanställningar och tagit ut större delen av föräldraledigheten. Vi vet också att en stor andel av dessa kvinnor är kvar i förhållanden inte alltid av kärlek utan för att de inte skulle överleva ekonomiskt på egen hand.

En grupp som är särskilt drabbad är invandrade som har bott och arbetat en del av sina liv i Sverige. I Sverige bygger det allmänna pensionssystemet, som bekant, på att man jobbar ihop till sin pension under arbetslivet. Som grundskydd finns garantipensionen, som i dag ligger på maximalt 8 000 kronor per månad. Men för att få ut hela denna summa måste man ha bott i Sverige i 40 år, med vissa undantag för flyktingar eller skyddsbehövande. För anhöriginvandrare gäller dock inga undantag. Därutöver tillkommer att många invandrade har en svag ställning på arbetsmarknaden. Dessa faktorer bidrar alla till att många invandrade är i ett ekonomiskt utsatt läge vad gäller pensionen.

Fru talman! För Vänsterpartiet är sambanden mellan låga löner och låga pensioner mycket tydliga. Om vi inte vill att fattiga pensionärer ska bli ännu fattigare i framtiden måste vi höja lönerna, och fasta anställningar samt heltid måste vara norm på arbetsmarknaden.

Att majoriteten av fattigpensionärerna är kvinnor beror också på det ojämsställda uttaget av föräldradagar, som cementerar en traditionell fördelning av ansvar för hem, barn och inkomst. För att rucka på de sega mönster som styr kvinnor mot att ta större delen av det obetalda arbetet hemma måste vi också få en rättvis, individualiserad föräldraförsäkring.

Vänsterpartiet sitter som bekant inte med i Pensionsgruppen eftersom vi inte stod bakom den pensionsuppbyggnad som gav oss det nuvarande pensionsystemet. Vi ställde inte upp på ett pensionsystem som missgynnar alla som inte kan arbeta länge och mycket eftersom det är lönen under hela arbetslivet som avgör hur hög inkomstpensionen blir. Premiepensionsystemet bygger dessutom på orealistiska förväntningar på aktie- och obligationsmarknaden. Den allmänna pensionen ska inte innebära att individer tvingas spekulera med sina pensionsavgifter.

Ett första steg är att tillsätta en parlamentarisk utredning om pensionerna och ge tillbaka makten över pensionsfrågan till riksdagen. Den nuvarande ordningen är odemokratisk eftersom insynen i gruppens arbete är minst sagt bristfällig och bestäms av Pensionsgruppen själv. Att påverka

gruppen som handskas med allas våra pensioner inifrån är därmed helt omöjligt.

Ett nytt pensionssystem, ett arbetsliv som inte sliter ut människor i förtid, högre lägstalöner och bort med oönskade deltid är ett bättre recept än borgarnas rop på sänkta löner.

De återkommande sänkningarna av pensionerna är ett tecken på att pensionssystemet är felkonstruerat och behöver göras om. Vänsterpartiet är redo att ta ansvar och vara med i arbetet med att skapa ett bättre system där pensionärerna kan leva på sin pension.

Men Pensionsgruppen verkar inte vilja ta tag i de här frågorna. I stället vill nu Pensionsgruppen, enligt medieuppgifter, höja pensionsåldern till 67 år. Den tidiga pensionsåldern föreslås höjas från 61 till 63 år. Då vet vi att medelåldern i LO-kollektivet för att gå i pension är 63,5 år för kvinnor och 63,8 år för män, det vill säga att man inte ens arbetar till nuvarande pensionsålder på 65 år.

Innan vi börjar prata om höjd pensionsålder behöver vi prata om hur människor ska hålla ett helt arbetsliv. Hur gör vi för att ha en arbetsmarknad som människor kan vara på utan att förstöra kropp eller själ? Vi har alldeles för många som bränner ut sig. Människor i vården springer i dubbla skift. De högutbildade med välbetalda jobb kanske kan jobba längre än i dag. De bör såklart få göra det om orken och viljan finns. Men att höja pensionsåldern för alla när människor inte ens orkar jobba till 65 är fel väg att gå.

Vi menar att huvudproblemet inte är pensionsåldern i sig utan att människor inte kan leva på sin pension med det system vi har i dag. Klass och kön har betydelse även i pensionssystemet. Många kvinnor och arbetare har haft fysiskt tunga och stressiga jobb. Det tär på kroppen. Lönen har varit låg, och flera har inte ens orkat fram till pensionsdagen.

Hur länge vi lever och får uppbära pension är en tydlig klassfråga. Skillnaden i medellivslängd mellan en högutbildad Danderydsbo och en lågutbildad Vårbygårdsbo är 18 år. Danderydsbon får pension 18 år längre än Vårbygårdsbon. Det innebär att de som ”kostar” mest i nuvarande system är högutbildade från Danderyd, då deras pension dessutom är högre. Personer från LO-kollektivet ”får ut” mindre från systemet trots att de ofta jobbat fler år än tjänstemän, då de börjar arbeta tidigare.

Det är dock de sista åren i arbetslivet som ger mest till pensionen, vilket ytterligare ökar pensionsskillnaderna. Inom nuvarande system borde man snarare diskutera hur förväntad livslängd ska påverka pensionsåldern så att de som lever längre också arbetar längre.

Arbetsmarknaden behöver också förändras. Det är framför allt kvinnor som skulle tjäna på en lagstadgad rätt till heltid och en delad föräldraförsäkring. Kvinnors och mäns arbete måste börja värderas lika, och de orättvisa löneskillnaderna måste bort.

Socialförsäkringssystemet måste fungera så att de som är sjuka får sjukpenning som är pensionsgrundande. Reglerna för att få sjukersättning måste göras lättare så att de som inte kan arbeta de sista åren inte behöver ta ut förtida pension.

Vänsterpartiet ingår som sagt inte i Pensionsgruppen, men i budgetförhandlingarna med regeringen har vi fått igenom en del som förbättrar livssituationen och ekonomin för äldre, inte minst de som har lägst inkomster.

Vi har till exempel sänkt skatten för pensionärer två gånger, mest för dem som har lägst pension.

Vi vill att alla oavsett inkomsttyp ska betala lika mycket i skatt.

Vi har höjt bostadstillägget för pensionärer.

Vi har fixat 2 miljarder till fler anställda i äldreomsorgen.

Den 1 juli nästa år införs avgiftsfri öppen hälso- och sjukvård från 85 års ålder. Samtidigt införs en höjning av det allmänna tandvårdsbidraget för personer mellan 65 och 74 år.

Vi har försökt få regeringen att höja garantipensionen men tyvärr inte lyckats – än.

Vi behöver också göra något åt det faktum att de som kommer till Sverige som vuxna och har arbetat hårt men inte hunnit bo i Sverige i 40 år när de går i pension därmed går miste om garantipensionen och därför tvingas förlita sig på att barn eller någon annan ska försörja dem. Det är helt orimligt.

Med det yrkar jag bifall till reservation 3.

Anf. 9 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Fru talman! Det finns mycket att säga om detta. Jag kan förstå att det finns drömmar om att kunna höja pensionerna till helt andra nivåer, att man inte ska behöva bry sig om man har jobbat eller inte jobbat och att den som kommer som äldre arbetstagare från ett annat land ska få lika mycket. De drömmarna finns.

Men jag tror inte att Vänsterpartiet förstår hur vårt pensionssystem är uppbyggt. Det bygger på att en stor majoritet av riksdagens partier tycker att man ska arbeta ihop sin egen pension så att inte våra barn och barnbarn ska behöva betala.

Det system som Vänsterpartiet vill ha är det man har haft i många länder som nu håller på att krascha in i väggen. Vi kan ta Grekland som ett tydligt exempel. Om Rossana Dinamarca känner några pensionärer nere i Grekland får hon gärna fråga hur deras pensioner har utvecklats. De har halverats på senare tid, halverats på grund av att pensionssystemet har varit i ekonomisk otakt.

Är det någonting som lyser igenom i hela Vänsterpartiets paket är det ekonomisk oansvarighet.

Rossana Dinamarca och Vänstern har inte varit med i Pensionsgruppen, men hon är ledamot i socialförsäkringsutskottet. Hon har inte lagt fram ett enda förslag på förbättringar till alla dessa grupper som hon säger att hon vill förbättra för. Nej, Vänstern har inte lagt fram något förslag.

Det skulle också förvåna mig om regeringen inte har haft någonting att göra med förslagen om tandvård och övriga förbättringar av det sociala skyddsnetet utan det enbart är Vänstern som lagt fram alla dessa förslag. Jag misstänker att det är en kompromiss.

Anf. 10 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Fru talman! Det låter på Lars-Arne Staxäng som om vi har haft det här pensionssystemet i Sverige i evig tid. Så är det ju inte. Vi hade ett helt annat pensionssystem tidigare, och det var inte så länge sedan.

Det är också intressant att Lars-Arne Staxäng är den som går på om pensionerna. Man sänker anslaget som handlar om garantipension till ålderspensionärer med 500 miljoner, och han försöker ge sken av ... Jag vet

inte vad han försöker ge sken av, ärligt talat. Det visar bara tydligt vilka prioriteringar Moderaterna har haft. Man tycker att det är viktigare att sänka skatter med flera hundratals miljarder kronor.

Vi har en kvarts miljon fattigpensionärer. Är det rimligt? Det är det vi borde fråga oss. Är det rimligt att människor som har jobbat hela sina liv, slitit stenhårt, i vissa fall kanske är hemlösa? Det är det vi måste åtgärda. Vi kan inte heller ha ett pensionssystem där vi måste förlita oss på att det går bra på börsen. Vi måste ha ett pensionssystem som är förutsägbart – där vi vet och kan vara trygga med att vi kommer att kunna överleva när vi väl blir pensionärer. Det är pensionssystemet som är fel.

Lars-Arne Staxäng säger att vi inte har några förslag på området. Jag tror att han behöver läsa om handlingarna. Vi har lagt fram förslag, och jag har sagt här att vi tycker att man ska ha en parlamentarisk utredning av pensionsfrågorna. Den ska vara öppen och transparent, så att vi kan följa den. I dag är det nämligen helt slutet; vi har inget som helst inflytande. Det är riksdagen som borde ha hand om dessa frågor – inte en pensionsgrupp.

Anf. 11 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Fru talman! Det enkla svaret är: Skulle vi fortsätta att driva Vänsterpartiets politik – jag vet inte om man har kvar sex timmars arbetsdag och vissa andra åtgärder – skulle det i praktiken innebära att pensionerna gick ned i källaren. De skulle halveras. Vi skulle få dubbelt så många verkligt fattiga pensionärer. Det är detta vi kan se i land efter land med just den politik Rossana Dinamarca företräder.

Jag tvivlar inte en sekund på att Rossana Dinamarca har ett stort hjärta och vill ge fler pensionärer en ökning, men vi måste ha ett system som fungerar. Annars blir det som i Grekland och Venezuela, som ju är i fritt fall. Det blir som i många andra länder där det kraschar in i väggen. Vi måste ha ett system som är hållbart, och det har vi i Sverige.

Hela den samlade skulden till svenska folket när det gäller pensioner är på 8 714 miljarder kronor. Skriv gärna upp det! Skulle Rossana Dinamarca plötsligt bara förinta den skulden? Skulle hon säga till alla pensionsstagare i Sverige att vi ska ha ett nytt system och att vi inför en parlamentarisk grupp där alla riksdagens partier ska vara med? Alla som håller på med pensionssystem eller ekonomi inser ju att detta är bottenlöst.

Vi måste ta ansvar. Vi måste se våra pensionstagare i ögonen och säga att vi ska göra det allra bästa utifrån den situation Sverige har. Det ska också sägas att Sverige är ett av de länder som faktiskt har klarat dessa frågor allra bäst.

Anf. 12 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Fru talman! Under den tid Moderaterna satt i regeringen höjde man skatten för pensionärerna. Med Moderaterna blev pensionärerna fattigare. Det är den politik Moderaterna står för. Återigen: Vi har en kvarts miljon fattigpensionärer i Sverige. De lever under EU:s fattigdomsgräns, som är 10 800 kronor. Man lever under den gränsen. Jag tycker att Lars-Arne Staxäng borde fundera på om han själv skulle klara att leva på det.

Det som är orimligt i detta, återigen, är att vi är hänvisade till hur det går på börsen när det gäller vilken pension vi kommer att ha så småningom. Även Solveig Zander lyfte fram att vi har en stor grupp kvinnor – det är framför allt den gruppen som är fattigpensionärer – som befinner

sig i förhållanden inte alltid av kärlek, Lars-Arne Staxäng, utan för att de inte har möjlighet att klara sig ekonomiskt på egen hand. I dessa tider av metoo borde man kanske fundera över om detta inte är ett problem vi faktiskt måste ta på allvar.

Anf. 13 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Rossana Dinamarca. Jag tycker nämligen att det är intressant när man talar om pensionssystemet, att det inte fungerar bra och att det som var tidigare var bättre.

Jag undrar om Rossana Dinamarca vet varifrån pengarna till det tidigare systemet kom och varifrån pengarna till det nuvarande systemet kommer. Pensionen är ju en del av trygghetssystemet. Sjukförsäkring, föräldraförsäkring och pensioner är en del av tryggheten, vilket betyder att det är en inkomstförlust man ska få ersättning för när man inte kan jobba. Då är frågan: Ska man kunna påverka nivån på sin pension själv? Ska det finnas någon möjlighet för oss som enskilda individer att under yrkeslivet påverka vår pension?

Jag måste också rätta Rossana Dinamarca. Det är inte så att Centerpartiet vill sänka lönen för någon. Vi vill på alla sätt och vis medverka till att alla människor kommer in på arbetsmarknaden, och de som står allra längst ifrån måste få möjlighet att tjäna mer på att komma i jobb än på att vara arbetslösa. Möjliggör vi lägre ingångslön och att arbetsgivarna har en lägre summa att betala samtidigt som de fungerar som arbetskraftsintroduktion och lärare får människor högre lön inom fyra år. Det vet vi.

Mina frågor gällde dock pensionerna. Var kommer pengarna ifrån, och kan vi påverka?

Anf. 14 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Fru talman! Var det tidigare systemet det bästa? Nej, det fanns såklart brister i det också. Det är därför vi vill se framåt. Vi vill att detta ska ligga på riksdagens bord och att vi ska titta på hur ett nytt pensionssystem ska se ut.

Jag tycker att det fanns delar som var bra och som gynnade kvinnor bättre i det gamla systemet, till exempel att det inte var hela livsinkomsten som räknades. Vi vet ju att det under en stor del av våra arbetsföra liv är kvinnor som tar huvudansvar för hem och barn. De är borta mycket genom föräldraledighet, och det är framför allt kvinnor som vabbar. Det är också framför allt kvinnor som blir sjukskrivna. Detta system gynnar inte kvinnor, utan det är precis tvärtom.

Ska man kunna påverka sin pension genom att betala med egna medel? Det blir ju extremt orättvist, för de som har höga löner kan naturligtvis sätta av en större del för att få en bättre pension. Jag tycker att vi ska ha ett rättvist pensionssystem där människor som faktiskt har slitit i hela sina liv inte ska behöva i princip stå på bar backe när de blir pensionärer. Lite så ser det nämligen ut i dag; i många arbetaryrken där människor har börjat arbeta tidigt i sina liv får man så småningom en väldigt dålig pension.

Solveig Zander lyfter fram detta med att de som står längst ifrån arbetsmarknaden ska få lägre ingångslöner. Detta påverkar ju hela ens liv, och det påverkar hela arbetsmarknaden. När vi drar ned lönerna dras löner-

na ned för samtliga grupper, inte bara för den gruppen. Den gruppen kommer dessutom inte heller att få en bra pension när den tiden väl kommer. Därför måste vi se till att vi har generella regler på arbetsmarknaden.

Anf. 15 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Fru talman! Det sista Rossana Dinamarca tog upp, att alla får lägre löner om ingångslönen är låg, är fel. Det stämmer inte. Den lägsta inkomsten får man om man *inte* arbetar. Det viktigaste för oss alla är att komma in på arbetsmarknaden, och därför ska alla stimulansåtgärder gå till det.

När det gäller pensionssystemet, som också påverkas av huruvida man arbetar, undrar jag om Rossana Dinamarca och Vänsterpartiet tycker att alla ska ha exakt samma pension. Ska vi inte kunna påverka vår kommande pension? Det tycker jag och Centerpartiet.

Vi tycker att det är viktigt att vi får medverka i premiepensionssystemet för att möjliggöra en högre pension, för det regnar inte manna från himlen. Det gjorde det inte i det tidigare systemet, och det gör det inte nu. Till det tidigare systemet togs våra skattepengar, som vi alla ska dela. Det som är bra nu är att det nuvarande pensionssystemet ligger utanför statskassan. Det är robust över evinnerlig tid, oavsett statens inkomster och utgifter.

Sedan har jag en fråga. Hur tror man i Vänsterpartiets värld att pengar växer? Beror inte det på vad som händer på börsen och på den ekonomiska marknaden? Man får ju inte mer pengar genom att trola med knäna. Därför är det faktiskt viktigt att vi har många som jobbar, vilket också påverkar att våra företag växer. Det är det som gör att vi får pengar till pensioner och annan skattefinansierad verksamhet.

Självklart ska hela livsinkomsten premieras. Det är väl en självklarhet?

Anf. 16 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Fru talman! Enligt Centerpartiets logik får man alltså skylla sig själv om man får en dålig pension för att det har varit en dålig tid på börsen. Jag tycker inte att vi ska ha ett sådant system. Vi ska ha ett förutsägbart system, där man faktiskt vet hur det blir när man har arbetat ett visst antal år. Jag vill ha ett rättvist pensionssystem.

Så som det ser ut i dag grundar sig pensionen på våra löner, och det finns stora löneskillnader på arbetsmarknaden. Jag säger inte att alla ska tjäna precis lika mycket. Men vi behöver minska löneskillnaderna. Det är till exempel helt orimligt att det är löneskillnader mellan män och kvinnor, trots att de gör ett likvärdigt arbete eller har en likvärdig utbildning. Det är omotiverade löneskillnader. Det är det som måste bort. Jag tror inte att det kommer att vara exakt lika löner för alla typer av arbeten. Men det ska vara rättvisa löner, precis som det ska vara rättvisa och förutsägbara pensioner.

Lika lite som vi kan förlita oss på hur börsen går, lika lite ska vi behöva ha en pension som beror på hur tjock plånbok vi har haft och hur mycket vi har kunnat avvara under tiden. Människors livssituation ser nämligen så olika ut. Det finns människor som faktiskt inte har möjlighet att lägga undan ens några hundralappar i månaden, därför att allt går åt för att se till att barnen har det bra och att de får vinterkläder och så vidare. Alla har inte möjlighet att spara till sin pension. Därför ska vi ha ett rättvist pensionssystem.

Prot. 2017/18:48
12 december

-----
*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

Anf. 17 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Rambudgetprocessen är sådan att Liberalernas budgetalternativ redan har fallit. Därför avstår vi från att rösta på det i den kommande voteringen om utgiftsområde 11.

Det är uppenbart att man i debatten måste rekapitulera vad som har hänt med pensionssystemet sedan det skapades.

I det gamla bondesamhället arbetade man tills man inte kunde stiga ur sängen längre. Sedan kom industrisamhället. Där fanns det inte jobb som man kunde ha ända tills man inte orkade stiga ur sängen. Vi fick det första pensionssystemet 1913. Då sattes pensionsåldern till 67 år, trots att medellivslängden var 55–56 år. Att man valde 67 år berodde på att man ansåg att man i Sverige hade råd att betala pension till 2 procent av befolkningen. Då anade man inte att vi skulle lägga ett kvarts sekel till vår medellivslängd. Hade vi hållit fast vid dessa 2 procent skulle vi få lov att jobba tills vi är över 90 år nu. Så är inte fallet.

År 1960 fick vi ATP-systemet, som var extremt gynnsamt. Nästan halva riksdagen var kritisk till att det skulle hålla. Men drygt halva riksdagen, med en folkpartist, fick det att tippa över i voteringen, så att vi fick ATP-systemet. Då var pensionsåldern 67 år, men den sänktes på 1970-talet till 65 år.

Sedan började man vakna av två skäl. Socialstyrelsen såg ohälsöförekomsten bland människor som var 65-plus och tvingades sluta arbeta, trots att de ville fortsätta. Socialstyrelsen föreslog då att man skulle få arbeta om man ville och kunde till 75 år eller i varje fall till 70 år. Det var alltså ett hälsoskäl. Men sedan vaknade man på 1980-talet och insåg att detta höll på att gå åt skogen och att man inte hade råd med detta system. Man fann att upp till över 40 procent av inkomsten skulle behöva betalas in till pensionssystemet för att det som man hade lovat skulle hålla med ATP-systemet.

Pensionsgruppen tillsattes 1991, och 1999 fick vi dagens system, som är finansiellt stabilt. Det ska alla vara glada för. När det orangea kuvertet kommer visas hur mycket man får i allmän pension. Det är svårare att få fram uppgifter om vad man får i tjänstepension och så vidare.

Dagens system är alltså finansiellt stabilt för staten. Som andra har nämnt håller pensionssystemet i andra länder på att haverera helt, till exempel i Grekland. Därför ska vi vara glada över att vi har detta system. Men för den enskilde är det inte helt stabilt. Det blir svängningar på grund av bromsen. Detta gör att så många människor som möjligt måste vara ute i arbete. Då får vi inte hindra dem som vill och kan fortsätta arbeta efter 67-årsdagen. I det nya systemet höjdes nämligen den övre pensionsåldern från 65 år till 67 år. Vi liberaler försöker hamra in detta. Vi vill att man ska ha rätt att vara i arbetslivet till 71 års ålder. Många blandar ihop detta och tror att man ska vara tvungen att arbeta tills man är 71 år eller 69 år eller vilken ålder som kommer att föreslås av Pensionsgruppen. Men man ska ha rätt att vara kvar i arbetslivet upp till denna ålder, men man kan sluta tidigare. För närvarande kan man sluta vid 61 års ålder. Det föreslås, vad jag kan förstå av tidningarna i dag, att det ska bli en höjning från 61 år till 63 år.

Sedan finns det självklart människor som inte orkar arbeta så länge. Det gäller särskilt kvinnor. I valrörelsen drev vi frågan om att kvinnor har

70 procent av männens pensioner. Det beror på att de har arbetat i låglöneyrken och arbetat deltid. Detta är svårt att åtgärda i ett kort perspektiv. Vi har lyft fram att ett äkta par ska kunna dela på en del av pensionen vid en skilsmässa som en del av giftorätten. Vi är medvetna om att detta är knepigt, men det är någonting som man skulle kunna göra på kort sikt. Bostadstillägget är också något som kan åtgärdas på kort sikt. Andra saker tar tid. Det måste man vara medveten om.

I Almedalen hade vi debatt-SM om pensioner. Där lyfte jag gång efter annan fram hur viktigt det är att ungdomar – de kan tycka att det ligger så långt bort i tiden att bli 60 år att de inte behöver fundera över det – redan i gymnasiet ska få ta del av hur viktigt det är vilket yrkesval de gör, att de startar sina studier i tid och att de inte tappar viktiga pensionsår. Det är också viktigt att lyfta fram att de, när de söker jobb, tar reda på vad den genomsnittliga lönen för detta jobb är, så att de inte lägger sig för lågt, och att de frågar efter tjänstepension. Alltför många, inte minst kvinnor, har missat att ta upp den frågan. Sedan handlar det naturligtvis om hur man delar på föräldraledigheten.

Så över till frågan om att orka arbeta. Det handlar dels om att sköta sin egen hälsa, dels om företagshälsovården, som kommer in som en väldigt väsentlig del när det gäller att skapa en arbetsmiljö som gör att underskötterskor och andra i tunga jobb orkar arbeta högt upp i åldrarna. Jag är övertygad om att många skulle vilja vara kvar i arbetslivet, vilket är positivt eftersom man behövs och känner att man är en del av samhället, men kroppen har tagit stryk. Jag skulle vilja se att företagshälsovården får en renässans och att arbetsmiljön blir en viktig del.

Jag vill också ta upp den ålderism jag ser lysa igenom i debatten om pensionsåldrar och näringslivets inställning till årsrik arbetskraft. Detta tänker jag komma tillbaka till i diskussionen med socialministern, för att hålla mina åtta minuter.

Men jag vill ändå läsa upp ett citat av vår Nobelpristagare Arvid Carlsson i boken *Årsrika*, som Elisabeth Ohlson Wallin och Annica Carlsson Bergdahl har givit ut: ”En äldre hjärna har mycket kvalitet som går till spillo för att människor sorteras ut.” Det är fel att vi äldre inte blir tillfrågade om saker och ting, för även om kroppen har tagit stryk fortsätter hjärnan, om man sluppit drabbas av demens, att fungera.

I utredningen *Längre liv, längre arbetsliv* framgår tydligt att detta har stöd i forskningen. Nu drog jag över med 36 sekunder.

Anf. 18 ARON MODIG (KD):

Fru talman! Ett välfärdssamhälle kan i hög grad bedömas utifrån kriterier som respekt, tillvaratagande och omsorg om den äldre generationen. Att kunna åldras med bibehållen värdighet måste vi kunna garantera varje människa. Men många äldre känner oro inför de sista åren i livet.

Kristdemokraterna ser flera angelägna reformer som på såväl kort som lång sikt stärker äldres ekonomiska ställning. Det ska dock tydligt framhållas att en viktig grund för detta är den pensionsreform som trädde i kraft i början av 2000-talet. Den garanterar pensionssystemets finansiella stabilitet och själva pensionerna, och den är något som Kristdemokraterna värnar.

Fru talman! Sveriges befolkning lever glädjande nog i genomsnitt allt längre. Men detta innebär också svårigheter kopplade till att den så kallade

försörjningskvoten växer. Den andel av befolkningen som är i arbetsför ålder blir allt mindre i förhållande till övriga åldersgrupper, med resultatet att försörjningsbördan för dem som arbetar ökar. Denna demografiska utmaning innebär stora ansträngningar för hela samhällsekonomin – såväl för finansieringen av vår gemensamma välfärd som för pensionernas utveckling och äldres välbefinnande.

För att möta den demografiska utmaningen krävs till att börja med en generell ekonomisk politik som främjar innovationer, risktagande, arbete och en välfungerande matchning på arbetsmarknaden – kort sagt, en politik för en starkare konkurrenskraft och en högre ekonomisk tillväxt.

Men därutöver behövs också drivkrafter för ett längre arbetsliv. I takt med att medellivslängden stiger ser vi det från KD:s sida därför som naturligt att också pensionsåldern justeras uppåt. Detta är anledningen till att vi inom ramen för pensionsöverenskommelsen arbetar för att öka de regel­mässiga drivkrafterna för ett längre yrkesliv.

Men, fru talman, Kristdemokraterna vill också stärka de ekonomiska incitamenten och möjligheterna för äldre att stanna kvar längre på arbetsmarknaden. I dag får den som fyllt 65 år men fortfarande arbetar ett fördubblat jobbskatteavdrag som gör att man får behålla en större del av sin lön efter skatt, jämfört med en person som inte uppnått denna ålder. I vårt budgetalternativ sänker vi den åldersgränsen till 64 år. Tanken bakom detta är att fler ska hinna upptäcka det ekonomiskt lönsamma i att stanna kvar lite längre i arbetslivet, innan de fattar beslutet om den egna pensionsavgången.

Vi slopar också den särskilda löneskatten för äldre, som infördes av regeringen för snart två sedan, och gör det på så sätt billigare för arbetsgivare att anställa just personer äldre än 65.

Att äldre arbetar längre upp i åldrarna kan dock inte vara det enda svaret på den demografiska utmaningen. Sannolikt finns minst lika goda möjligheter att förlänga arbetslivet genom att sänka den genomsnittliga åldern för när unga gör entré på arbetsmarknaden. Enligt SCB har etableringsåldern under 2000-talet pendlat mellan 26 och 29 år för män och 29 och 32 år för kvinnor. Varje år som vi kan sänka denna etableringsålder med är viktigt för såväl samhället som för pensionssystemet, men också för den enskildes framtida pension.

Utöver att en tidigare etablering på arbetsmarknaden innebär högre livsinkomst är det ett faktum att den pensionskrona som betalas in tidigt får fler år på sig att växa med ränta-på-ränta-effekten än den pensionskrona som betalas in sent.

För att stimulera en tidigare etablering på arbetsmarknaden föreslår vi dels ett fördubblat jobbskatteavdrag för unga, dels en examensbonus för personer som tar ut en akademisk examen innan de fyller 25. Sammantaget avsätter vi i budgeten för nästa år 6,6 miljarder kronor just för att stärka incitamenten för ett längre arbetsliv. Vi ser, fru talman, att detta är en investering som är lönsam på både kort och lång sikt.

Avslutningsvis vill jag påminna om att Kristdemokraterna länge har varit drivande för att sänka skatten för pensionärerna. När vi satt i regeringen senast förhandlade vi fram hela fem sänkningar av skatten på pension och därutöver tre höjningar av bostadstillägget för pensionärer. Det innebar historiska förbättringar av pensionärernas ekonomiska situation.

Nu går vi i och med vår skuggbudget vidare med ytterligare förstärkningar av de nuvarande pensionärernas ekonomi. Vi tar från och med nästa år helt bort skillnaden i beskattning mellan lön och pension. Vi höjer också bostadstillägget för pensionärer. Det handlar om en höjning med 500 kronor per månad för alla ensamstående som har bostadstillägg och med 300 kronor per månad för dem som är sammanboende. Därutöver höjer vi också taket i bostadstillägget kraftigt, från dagens 5 000 kronor till 7 500 kronor.

Sammantaget lägger Kristdemokraterna för nästa år över 15 miljarder kronor på att stärka de nuvarande pensionärernas ekonomi.

Att förbättra de äldres situation har, fru talman, länge varit, och är alltjämt, ett högt prioriterat område för Kristdemokraterna. Och detta syns också väldigt väl för den som tar sig tid att läsa vår budgetmotion.

Därmed vill jag yrka bifall till reservation 5 och i övrigt hänvisa till vårt särskilda yttrande i betänkandet.

Anf. 19 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Alla de som har varit med och byggt upp vårt land ska ha en trygg och bra pension. Undersköterskan i Tyresö, civilekonomen i Rosengård eller tjänstemannen i Boden – kort sagt, vanligt folk ska veta att det finns pengar till dem på ålderns höst.

Dagens debatt om regeringens budget, som vi nu har, handlar just om ekonomisk trygghet vid ålderdom. Detta är ett område som berör oss alla: alla som är pensionärer i dag och alla vi som en dag ska bli pensionärer.

Ibland kan en få för sig att pensioner är ett avgränsat område som bara några få pensionspolitiker har i uppdrag att förvalta. Ingenting kan vara mer fel. Pension angår oss alla och påverkas av alla politikområden.

Det handlar lika mycket om vårt utbildningssystem som om arbetsmarknadens villkor. Det handlar om medvetna och omedvetna val som vi gör genom livet. Det handlar om kvinnors deltidsarbete, ohälsa och ojämställdhet, för att nämna några saker.

En helt avgörande fråga för pensionerna är jobben. Det enda sättet att säkra framtidens pensioner är att skapa fler jobb, att motverka kvinnors deltidsarbete – det ofrivilliga – och att bekämpa arbetslösheten! Därför är regeringens tydliga mål att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU så otroligt viktigt.

Fru talman! Allt fler blir allt äldre. Just nu ökar medellivslängden i vårt land med tre och en halv timme per dygn. Under den timme som denna debatt nu pågått har medellivslängden ökat med nästan tio minuter.

Detta är naturligtvis inte ett problem, även om det ibland låter så på politiker som håller på med pensioner. I stället är det en stor framgång för vårt välfärdssamhälle. Men vi behöver naturligtvis ett pensionssystem som kan hantera att vi blir allt äldre. Ju mer pengar som kommer in i systemet, desto mer kommer ut i form av pensioner.

Det är, återigen, därför det är så otroligt viktigt att bekämpa arbetslösheten. Det är därför den som värnar pensionerna också tar ansvar för ett fungerande utbildningssystem som möter kompetensbristen i Sverige. Det är därför en person som tar pensionerna på allvar också ser över de sociala trygghetssystemen, som bygger broar tillbaka till hälsa och arbete. Detta är också att värna pensionerna.

Däremot, fru talman, är sänkt skatt inte lösningen på någon av Sveriges utmaningar, även om en ser att det verkar finnas en stark tro på detta när en tar del av högerns och Sverigedemokraternas budgetalternativ här i kammaren. Historien har visat att det är ett blindspår – en avväg som leder bort från det som har byggt Sverige starkt.

Det är så att resurser till utbildning, satsningar på en utbyggd välfärd och investeringar i det gemensamma har byggt Sverige starkt. Det är grunden för den svenska modellen. Socialdemokratisk politik har lett till en rekordhög sysselsättningsnivå i vårt land och därmed lagt grunden för rejäla pensioner.

Fru talman! För att pensionssystemet ska ge tillräckligt höga pensioner behöver det vara stabilt, både ekonomiskt och politiskt. Vi socialdemokrater värnar därför den pensionsöverenskommelse som finns sedan 1994 och som har tjänat både pensionärerna och systemet väl.

Men det är också viktigt att vi använder det utrymme som finns för politiken utanför uppgörelsen. Därför har den socialdemokratiska ledda regeringen tydligt prioriterat att satsa på pensionärens ekonomi.

Nästa år kommer Sveriges pensionärer i genomsnitt att ha fått 14 000 kronor mer i plånboken per år, jämfört med när den borgerliga regeringen satt vid makten 2014. Detta är ett konkret resultat av socialdemokratisk politik med satsningar på vanligt folk och ett samhälle som håller ihop.

Sedan vi tog över regeringsmakten har Moderaternas underskott väntats till ett överskott i statens finanser. Över 200 000 fler människor har i dag ett jobb att gå till. Kort sagt har vi lagt om kursen för Sverige – i stället för att genomföra ofinansierade skattesänkningar och nedskärningar investerar vi nu i välfärden för att utveckla den svenska modellen.

Fru talman! För oss är det självklart att dagens pensionärer förtjänar en pension som går att leva på. När man lämnar arbetslivet ska man inte straffbeskattas. Men en konsekvens av den förra regeringens skatteexperiment, som de borgerliga partierna i dag talar väldigt tyst om, är att pension beskattas hårdare än lön. Det är djupt orättvist och principiellt fel.

Vi socialdemokrater har hela tiden varit tydliga med att pensionärs-skatten ska avskaffas. Nästa år får därför 1 ½ miljon pensionärer sänkt skatt. Vårt tydliga löfte är att skattekllyftan ska vara helt borta senast 2020. Den som har jobbat ett helt liv ska inte straffas med högre skatt – punkt slut.

Fru talman! De senaste decennierna har klyftorna ökat i Sverige. En grupp som har halkat efter är de människor som har de lägsta pensionerna. Därför höjer vi nästa år taket för bostadstillägget, vilket påverkar nästan 300 000 pensionärer. Det är första gången på tio år som bostadstilläggets tak höjs. Det kommer att göra stor skillnad för dem med de minsta marginalerna.

Nedmonteringen av pensionärsskatten och höjningen av taket för bostadstillägget är otroligt viktiga saker för den enskilde pensionären men också för samhället i stort. Pension är uppskjuten lön och ska beskattas likadant som lön. Ingen ska behöva känna en klump i magen när det dags att betala hyran.

Fru talman! Vi har lagt om riktningen för Sverige. Vi har städat upp i svensk ekonomi och dessutom gjort efterlängtade satsningar på äldre. Detta visar sig nu i pensionärens plånböcker överallt i vårt avlånga land.

Det är bra. Det är bra för pensionärers trygghet. Det är bra för ett samhälle som håller ihop. Framför allt, gott folk, är det bra för pensionärerna, och de förtjänar det. Det är bra för din mamma, och det är bra för min pappa, mormor och farmor.

Men vi socialdemokrater är inte nöjda. Vi kommer att fortsätta vårt arbete för att förbättra för de pensionärer som det tuffast. Vi socialdemokrater är fast beslutna att fortsätta arbetet för att öka tryggheten och höja pensionerna för både dagens och framtidens pensionärer. En mycket bra början är att bifalla förslaget i betänkandet vad gäller utgiftsområde 11.

Anf. 20 RICKARD PERSSON (MP):

Fru talman! Det är naturligtvis så att vi ska ha ett pensionssystem som är tryggt, förutsägbart och långsiktigt. Sedan några år genomför den parlamentariska Pensionsgruppen en översyn av både inkomst- och premiepensionssystemet. Ett antal områden har identifierats där gruppen ser ett behov av att göra justeringar och komma med reformer.

Diskussionerna kring detta pågår alltjämt. Till exempel tog gruppen under 2015 initiativ till en genomgripande analys av pensionerna ur ett jämställdhetsperspektiv. Mot bakgrund av den analysen finns nu en handlingsplan för jämställda pensioner framtiden, vilket jag tycker är mycket bra.

Många andra frågor har diskuterats i Pensionsgruppen. Det gäller till exempel pensionsålder, rätten att arbeta längre, ett flexibelt arbetsliv, bostadstillägg med flera.

Två frågor vill jag gärna betona lite extra. De har varit föremål för diskussion i Pensionsgruppen men även i den allmänna debatten ute i samhället.

Det ena frågan gäller situationen för de ekonomiskt mest utsatta pensionärerna. Analyserna visar i och för sig att den absoluta fattigdomen bland kvinnor och män över 65 år är mycket låg. Risken för relativ fattigdom, det vill säga en låg ekonomisk standard, är dock högre och har också ökat under senare år.

Visserligen har de med lägst pensioner haft den procentuellt sett bästa ekonomiska utvecklingen, men många pensionärer – oftast kvinnor – har det fortfarande mycket knapert.

En arbetsgrupp inom Regeringskansliet gör nu en översyn av grundskyddet, som ska vara klar i februari 2018. Utifrån den hoppas vi att vi skyndsamt kan gå vidare med hur vi ska förbättra den ekonomiska situationen för dessa ekonomiskt utsatta pensionärer. Jag vill här också påpeka vikten av att grundskyddet i pensionssystemet över tid värdesäkras.

Den andra frågan, som visserligen ligger lite utanför utgiftsområdet men som ändå har betydelse för helheten i nuvarande och blivande pensionärs situation, är premiepensionssystemet med dess fondtorg.

Detta är också en fråga som diskuterats i Pensionsgruppen. Jag har uppfattat det som att vi är överens om problembilden rörande pensionssystemets fondtorg.

Vi har alla sett och hört i medierna om de mest flagranta fallen av aktörer som ägnar sig åt rent kriminella förhållanden på fondtorget och som direkt lurar pensionärerna. Vi har också aktörer som tar ut alldeles för höga avgifter och levererar orimligt dålig avkastning, om ens någon.

Så kan vi inte ha det. Här behöver det städas upp och det rejält. Nu finns ett åtgärdsprogram framtaget som jag utgår från kommer att verkställas så skyndsamt som det någonsin går.

Miljöpartiet anser att det på lite längre sikt behöver göras strukturella förändringar i PPM-systemet för att göra det mer överskådligt och lättförståeligt, allt i syfte att uppnå mer tillit till systemet och tryggare pensioner.

I övrigt vill jag peka på regeringens förslag att höja bostadstilläggets tak, vilket kommer att täcka de faktiska boendekostnaderna för de pensionärer som har det sämst ställt. Det är positivt att nivåerna för skälig boendekostnad och skälig levnadsnivå höjs inom både bostadstillägg och äldre försörjningsstöd.

Pensionssystemet i sin helhet behöver ha en långsiktigt stabil finansiering som håller över tid, inte minst om vi nu ska kunna höja pensionsnivåerna för dem med lägst pension. Därför menar Miljöpartiet att det är angeläget att utreda nivån på pensionsavgiften.

Det är naturligtvis oroväckande att det fortfarande är så, enligt de undersökningar som gjorts, att endast 35 procent av pensionärerna känner till att det antal år man arbetar påverkar storleken på pensionen och att enbart 24 procent uppger att arbetets omfattning, hel- eller deltid, påverkar pensionen. Detta tillsammans med okunskapen om bostadstillägget som förmån gör att Pensionsmyndigheten fortfarande har en viktig roll att spela vad gäller att informera och sprida kunskap om pensionssystemets olika delar.

Därför har regeringen ökat anslaget till myndigheten för att genomföra sådan information kontinuerligt. Det är relativt sett en liten summa i förhållande till de många miljarder som finns i pensionssystemet och den stora betydelse som kunskap har för att framtida pensionärer ska veta hur deras ekonomi ser ut.

Avslutningsvis tror jag att det finns många pensionärer och blivande pensionärer som otåligt väntar på att Pensionsgruppens gedigna utredningar, analyser och diskussioner – av ett komplext pensionssystem, ska framhållas – snart ska leda fram till resultat och leverans. Kanske kommer besked om viktiga pensionsfrågor rent av som en tidig julklapp. Vem vet?

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 21 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag tackar för möjligheten att komma till kammaren och tala om ett så viktigt ämne som våra pensioner och, framför allt, hur vi långsiktigt ska säkra den ekonomiska tryggheten för alla Sveriges äldre.

I Sverige har vi ungefär 2 miljoner pensionärer och 8 miljoner framtida pensionärer – ja, för det är vi ju alla som befinner oss i arbetslivet. Pensioner är verkligen något som berör oss alla. Det berör mig, mina syskon, min familj, mormor och morfar, farmor och farfar, syskonbarn och skolungdomar.

Pensionen är till för att ge trygghet under ålderdomen till dem som har varit med och byggt upp vårt land och med sitt arbete lagt grunden till det som är vår gemensamma välfärd. Det är en mycket viktig del av vår svenska modell.

En förutsättning, mina kollegor, för att vi ska ge denna trygghet är att vi har ett pensionssystem som är stabilt både finansiellt och politiskt. Vi ser hur många länder i vår omvärld, inklusive Europa, brottas med sina

pensionssystem, som ger stora ekonomiska underskott och förhindrar att man kan göra viktiga reformer och satsningar.

Detta problem har vi inte i Sverige, för vi har ett finansiellt hållbart pensionssystem som är avgiftsbestämt och där varje intjänad krona också ger pension. Det är en viktig princip som gör att det också finns en tydlig koppling till just arbete. Därför är också en väl fungerande arbetsmarknad med låg arbetslöshet en viktig förutsättning för att vi ska klara att leverera goda pensioner även i framtiden.

Jag har själv en bakgrund i den fackliga världen, och för mig är det tydligt att det finns en vinst och många fördelar med att arbeta långsiktigt tillsammans. Regeringen sätter stort värde på att värna det som det svenska pensionssystemet bygger på: att den inkomstgrundade ålderspensionen ligger utanför statsbudgeten och att en bred blocköverskridande överenskommelse står bakom pensionssystemet. Det är viktigt både för den svenska ekonomin och för medborgarnas tilltro till ett av våra absolut viktigaste trygghetssystem.

Att vi har ett bra pensionssystem betyder dock inte att systemet inte kan förbättras. Självklart är det så. Grundprinciperna i pensionssystemet är viktiga, men vi måste också våga utveckla och modernisera systemet för att möta de utmaningar vi ser i Sverige. Det handlar om demografiska utmaningar men också om de samhälleliga förändringar vi ser som en följd av detta.

Det är precis sådant här vi diskuterar i den blocköverskridande Pensionsgruppen, både nu och under ganska många år. Pensionsgruppens uppgift är inte att ta över någons ansvar utan att följa, vårda och ha kontroll över vår pensionsöverenskommelse. Den ska följa utvecklingen i samhället och snabbt kunna ta fram förslag som innebär att pensionerna kan fortsätta att säkras och tryggas långsiktigt. Det är Pensionsgruppens roll och uppgift. Det är en uppgift som Pensionsgruppen tar på stort allvar och med stort ansvar.

Vi har mycket att tacka dagens äldre för. Men en konsekvens av de skattesänkningar som genomfördes under förra mandatperioden är att Sverige nu är världsunikt i att beskatta pensioner högre än lön. Det är inte det tack som dagens pensionärer förtjänar. Det är principiellt fel, det är orättvist och det skapar klyftor.

Därför har Socialdemokraterna länge varit tydliga med att pensionärs-skatten ska avskaffas. Vi ger nu ett tydligt löfte: År 2020 ska denna klyfta mellan löntagare och pensionärer vara helt borta.

Redan för ett år sedan tog vi ett första steg när skillnaden i beskattning togs bort för dem med de lägsta inkomsterna. Nästa år tar vi nästa steg när skatten sänks med upp till 5 000 kronor per år för 75 procent av alla som är över 65 år.

Vi vet att för många väntar ett aktivt liv med god ekonomi efter arbetslivet. Men det finns också alldeles för många som lever under knappa förhållanden. Vissa kan fundera på resor till solen medan andra undrar om pengarna räcker till färdtjänsten.

När svensk ekonomi går som tåget ska det också synas i plånboken, även för dem som har lämnat arbetslivet. Det har därför varit viktigt för regeringen att göra stora satsningar på Sveriges pensionärer, att investera i de äldres välfärd och att tillsammans med Pensionsgruppen tillsätta en

utredning som nu ser över grundskyddet i pensionssystemet, både bostadstillägg och garantipension, och som ska presentera sitt förslag i början av nästa år.

Faktum är att redan vid årsskiftet kommer 290 000 pensionärer att få ett höjt bostadstillägg. Senast taket i bostadstillägget höjdes var för tio år sedan. Nu höjs det från 5 000 till 5 600 kronor per månad, och detta kommer att göra skillnad för dem med tunna plånböcker. Du ska inte behöva ha en klump i magen för att betala hyran.

Sedan vi tog över regeringsmakten har underskott vänts till överskott i statens finanser, och många fler har i dag ett jobb att gå till. Vi har nu vänt utvecklingen för Sverige, och i stället för skattesänkningar och nedskärningar investerar vi i välfärden för att utveckla den svenska modellen. En stark välfärd är något som gör oss alla till vinnare, och en stark ekonomi stärker också pensionssystemet och gör att pensionerna blir högre.

Att vi har lagt om riktningen för Sverige, städat upp och fått ordning och reda i svensk ekonomi visar sig också i pensionärernas plånböcker över hela landet. Nästa år kommer Sveriges pensionärer i genomsnitt att ha fått 1 100 kronor mer i plånboken varje månad jämfört med när vi tillträdde.

Pensioner är en viktig och allvarlig fråga som kräver både långsiktighet och ansvarstagande. Som nyttillträd socialförsäkringsminister var jag med och fasade ut den så kallade sjömanspensionen, som infördes 1848.

Jag hörde att någon nämnde Grekland i debatten här tidigare. De har under de senaste åren fått se sina pensioner sänkas, inte en, inte två, inte tre, inte fyra, inte fem, inte sex – jag skulle kunna fortsätta – utan tretton gånger under de senaste åren. Det är inte stabilt, och det är inte hållbart. Så ska vi inte ha det i Sverige.

Därför tror jag att det är viktigt att de partier som ska stå bakom det svenska pensionssystemet är beredda att ta ansvar, både politiskt och finansiellt, och förstår långsiktigheten i det arbete som det handlar om: att ta ansvar för svenskarnas pensioner.

Vi kommer att fortsätta att arbeta för att utveckla och stärka pensionssystemet och för att se till att såväl nuvarande som kommande generationer ska kunna känna sig trygga med att få tillräckliga pensioner.

Anf. 22 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Fru talman! År 2013 fick vi en bred lag mot åldersdiskriminering. Då kom frågan upp om den stod emot 67 år som gräns för rätten att vara kvar i arbetslivet, men där har EU sagt att gränsen är proportionerlig mot de behov som finns.

Den 67-årsgräns som vi har styr kronologiska åldersgränser i andra socialförsäkringssystem, bland annat, men mycket vidare än så. Nu har det kommit en bok, *Åldrerätt*, som går igenom de kronologiska åldersgränserna. Samtidigt understryks att detta handlar om individer som lägger år till livet på olika sätt, och då blir de kronologiska åldersgränserna fel. Dessa utgår ju inte från människors behov utan från förutfattade meningar om 67 eller 65 års ålder, eller 85 – det finns sådana åldersgränser också.

Min fråga är: Kommer regeringen att gå igenom åldersgränserna, som är upphakade kring 65 eller 67 och mer än så, för att se om de ska ändras och förmånerna utgå från behov, inte kronologisk ålder?

Anf. 23 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Tack, Barbro Westerholm, för att du lyfter upp denna viktiga fråga!

Ett viktigt steg för Sverige har varit att vi införde flexibel pensionsålder och gav fler möjligheten att stanna kvar längre, utifrån att man själv vill det.

Jag tror att det behöver göras mycket på detta område. Vi har en omfattande åldersdiskriminering i Sverige i dag. Jag såg en undersökning nyligen som beskrev hur man redan i 40-årsåldern blir mindre attraktiv på arbetsmarknaden, i ett land som samtidigt har ett stort behov av den kompetens och kunskap som många seniorer har.

Mitt svar, Barbro Westerholm, är att jag tror att vi, förhoppningsvis i närtid, kommer att få se ett arbete som syftar till att undanröja hinder för att fler äldre både ska ses på ett annat sätt på arbetsmarknaden och ges möjlighet att bidra med sin kompetens längre upp i åldrarna. Detta är helt nödvändigt, och vi ser hur allt fler svenskar också önskar det och vill bidra med sin kompetens på arbetsmarknaden.

Mitt svar är: Ja, jag tror att vi kommer att få se ett sådant arbete.

Anf. 24 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Fru talman! Vi måste ta upp kampen mot ålderismen. Världshälsoorganisationen började för ett och ett halvt år sedan med en kampanj mot ålderism och har gjort en kartläggning i ett femtiotal länder. Jag tror att det var 80 000 tillfrågade. Då fann man att ålderismen, den negativa diskriminerande synen på årsrika människor, är mest uttalad i höginkomstländerna, och Sverige var ett värstingland.

Vi ska vara glada över vårt välfärdssystem, men i dess släptåg går människor över 67 från att känna sig som någon till att bli ingen när de inte längre har lön för det arbete de utför. Det gjordes en undersökning om detta i Östergötland. De gör massor av saker som samhället har glädje av, som närståendevårdare, aktiva i Röda Korset och i föreningar och allt möjligt.

Vi måste motarbeta detta, och då är frågan: Arbetslivsinstitutet återuppstår i Gävle – kan man tänka sig att lägga ett uppdrag på institutet att koncentrera sig på forskning om ålderismen och dess orsaker?

Anf. 25 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Jag gläds åt att Barbro Westerholm redan är i verktygslådan och funderar på hur man på ett praktiskt sätt kan ta sig an denna fråga, som har många dimensioner.

Det handlar om socialförsäkringssystemen, det handlar om attityder och det handlar i stort om att identifiera var vi ser att vi har de största problemen i dag och fundera på kloka åtgärder för att komma åt dem.

Jag tycker ärligt talat att det är lite nedslående när man ibland till och med sitter i diskussioner med företrädare för arbetsgivarorganisationer eller andra och man där beskriver att man inte ser värdet i den äldre arbetskraften. Så kan vi inte ha det i ett land som Sverige 2017, där vi vet att vi lägger många fler friska år till livet och där vi verkligen behöver ha våra seniorer både på arbetsmarknaden och aktiva i samhället i stort.

Vi vet i dag att många som vill stanna kvar och göra en insats efter 67 och kanske har ekonomiska behov av detta men som av olika skäl inte får vara kvar på sin arbetsplats väljer att starta eget företag. Vi ser denna ökning ganska markant vid den åldersgränsen.

Det är klart att vi ska undanröja hinder och stimulera människor att vara aktiva både i samhället i stort och i arbetslivet.

Anf. 26 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Fru talman! Det nuvarande pensionssystemet innebär att många får mycket låga pensioner. Det gäller inte minst kvinnor, arbetare och personer som har invandrat till Sverige. De låga pensionerna drabbar särskilt dem som inte har orkat arbeta fram till den vanliga pensionsåldern 65 år.

Pensionssystemet förhandlas fram i en sluten pensionsgrupp där företrädare för regeringen och de borgerliga partierna sitter. Det förekommer nu uppgifter om att gruppen vill höja den lägsta pensionsåldern och även höja den övre till 67 år. Detta kan drabba dem som är utslitna och får låg pension väldigt hårt.

Vad avser regeringen att göra för att inte ännu fler kvinnor och lågavlönade ska få låga pensioner om pensionsåldern höjs?

Anf. 27 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! I den här frågan, Rossana Dinamarca, blir Vänsterpartiets hållning för mig helt obegriplig. Å ena sidan står du och talar om att kvinnor ska ges fler möjligheter att arbeta heltid och möjlighet till utbildning, att vi ska ha ett jämställt ansvarstagande för barn, hem och familj och att vi med olika medel behöver stimulera detta. Pensionssystemet är ju, som det är konstruerat, just en drivande kraft för att bidra till att stimulera detta, nämligen att arbete ska löna sig för kvinnor precis som för män.

Du pratar om att man ska ha rätt till heltid och att fler bör få rätt till heltid. Där är jag helt enig med dig. Vi vet i dag att ojämställdheten både i privatlivet och på arbetsmarknaden är en mycket starkt bidragande orsak till kvinnors ekonomiska underläge i det svenska samhället.

Men detta löser vi inte i ett pensionssystem genom att försöka hitta på lösningar för att kleta över denna ojämställdhet och låtsas som att den inte finns. Det löser vi genom att tillsammans med kraft driva frågan om förbättrade villkor för kvinnor på arbetsmarknaden i de yrken där man blir utbränd, genom ett mer jämställt uttagande av föräldraförsäkringen och genom att skapa bättre förutsättningar för jämställdhet för kvinnor. Det är där och så vi löser detta.

Sedan är det självklart att vi ska ha sjysta villkor för dem som har dåliga pensioner oavsett om de är män eller kvinnor. Där behöver mer göras, och där har vi ett brett ansvarstagande gemensamt i Pensionsgruppen just för att åstadkomma detta. Men för att man ska kunna åstadkomma det måste man ha ett finansiellt stabilt system att luta sig mot och inte något som skjuter skulder på framtida barn och barnbarn. Argumentationen går inte ihop från Vänsterpartiets sida – tyvärr.

Anf. 28 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i det Annika Strandhäll säger om vad som är nödvändiga åtgärder för att förbättra kvinnors, så småningom, pensioner. Problemet är att vi inte har åtgärdat detta. Min fråga kvarstår

med tanke på att det som det ser ut i dag kommer att ta 50 år innan vi har ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen, 50 år innan vi har jämställda löner och 150 år innan vi har rättvisa pensioner.

Människor i LO-kollektivet orkar i dag inte arbeta till den nuvarande pensionsåldern på 65 år. Ändå föreslår man att pensionsåldern ska höjas ännu mer. Hur kommer det att påverka deras, och framför allt kvinnornas, pensioner?

Anf. 29 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Rossana Dinamarca spekulerar om något som hon faktiskt inte har en aning om. Men något kan jag vara tydlig med: Ingen ska tvingas arbeta till vare sig 67, 69 eller 75 års ålder. Något sådant skulle vi naturligtvis aldrig ställa oss bakom.

Men det handlar självklart också om ren matematik. Jag tror att alla begriper att man inte kan ha en situation i ett land där människor kommer in på arbetsmarknaden någonstans mellan 26 och 29 års ålder och lämnar den vid 63,8 års ålder och sedan tro att man kan finansiera pensioner på det.

Där, bland annat, har Pensionsgruppen en uppgift. Vi ska se vad vi kan göra för att stötta upp i ett läge som är så fantastiskt att medellivslängden ökar på det sätt den gör i Sverige. Hur kan vi i detta läge göra för att kunna fortsätta att ha ett finansiellt hållbart pensionssystem och samtidigt ta hänsyn till människors olika förutsättningar? Det är precis sådant som man sitter och diskuterar.

Man ska inte börja tumma på sådant som handlar om en ekonomisk stabilitet kopplat till våra pensioner. Det vore direkt förödande och dessutom dumt.

Jag måste komma tillbaka till att Rossana Dinamarcas argumentation inte går ihop. Du tycker att vi ska rätta till ojämställdheten på arbetsmarknaden, skyla över den och åtgärda symtomen med ett pensionssystem. Med samma argumentation kunde man i så fall ha diskuterat på 70-talet och menat att det ändå kommer att ta så lång tid innan män kommer att vilja ta sitt gemensamma ansvar att vi i stället ser till att ha kvar moderskapsförsäkringen och kompenserar skattevägen eller på något annat sätt för kvinnor så att de kan fortsätta att vara kvar hemma. Det är ett feltänk.

Jag menar att detta är ett feltänk kopplat till pensionssystemet. Det är oerhört viktigt också för kvinnor att vi ser till att vi har ett finansiellt stabilt och hållbart pensionssystem som inte skjuter skulder på våra framtida generationer. Det ligger lika mycket i Vänsterpartiets intresse som i alla andras intresse.

Anf. 30 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Fru talman! Jag hade egentligen inte tänkt gå upp och ta någon replik, men när Mathias Tegnér, kollega till Annika Strandhäll, och sedan också statsrådet själv tog upp detta kunde jag inte låta bli. Det är politisk retorik, och vi kanske också skulle ha använt det i regeringsställning – det måste medges. Men när man skryter över sin egen skattepolitik och slår lite grann på Alliansens skattepolitik var jag tvungen att trycka på den röda knappen och begära replik.

Prot. 2017/18:48
12 december

-----
*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

Jag måste än en gång säga detta trots att jag har sagt det så många gånger tidigare: Alliansen höjde inga skatter för pensionärer. Vi sänkte skatten med exakt 16,45 miljarder. Den var alltså 16,45 miljarder högre under Göran Perssons sista år. Vi sänkte alltså skatten med sammanlagt så mycket under dessa åtta år. Däremot gjorde vi en pedagogiskt dålig grej: Vi höjde jobbskatteavdraget ännu mer, vilket gjorde att det kändes som att det blev en skattehöjning för pensionärerna. Jag vill säga detta eftersom det är så många som har förstått fel.

Om vi nu ska använda retorik och för att gå tillbaka lite grann historiskt: Under 90-talet, mellan 1995 och 1998, sänkte däremot samme Persson som hade den där höga skatten pensionerna rejält. Ibland leder retorik fram och tillbaka till att man slår mot varandra.

Moderaterna har inte heller som parti satt sig emot den skattesänkning som regeringen nu föreslår. Tvärtom välkomnar vi den. Den gör, precis som har sagts tidigare, att med pensionshöjning och skattesänkning tillsammans blir det ett reellt bra utfall för pensionärerna både under de två tidigare åren och nu. Men det beror också på tidsförskjutningen. Pensioner höjs ju två år efter ett bra år finansiellt sett.

Anf. 31 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Tack, Lars-Arne Staxäng, för ditt inlägg! Tänk att jag anade att du inte skulle kunna avhålla dig från att trycka på knappen och begära replik i denna fråga!

Det går dock inte att blunda för att Sverige är världsunikt i att ha en situation där landets pensionärer betalar betydligt mer skatt än vad löntagarna gör. Det är djupt orättvist att vi har en skatteflyfta som ser ut på det här sättet. Det är en oerhört viktig fråga för Sveriges seniorer, som upplever detta som en djup orättvisa. Därför är det också en otroligt viktig prioritering för den här regeringen att arbeta bort denna skatteflyfta. Vi har lagt ganska stora resurser under mandatperioden på att göra just detta.

Sveriges pensionärer har varit med och byggt upp vårt land. De ska kunna känna att pension är uppskjuten lön och därför inte ska beskattas på annat sätt än arbetsinkomster. Det handlar om en rättvisa mellan generationer, och det är en självklarhet för vår regering. Vi gläds naturligtvis åt att vi nu är något fler partier i denna riksdag som ser att detta inte var en klok väg att gå.

Anf. 32 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Annika Strandhäll!

Det var viktigt att ta just den här repliken. Det skulle kunna uppfattas på fel sätt, som att alliansregeringen höjde skatten. Det gjorde vi inte. Vi sänkte skatten rekordmycket. Skatten har aldrig sänkts så mycket som under de åtta åren.

Det är också viktigt att ta med den andra biten. Vi har haft en bra dialog i Pensionsgruppen, inte särskilt mycket om skattefrågor eftersom det inte är våra frågor. Men de övriga pensionsfrågorna har vi en bra dialog om. Jag hoppas, vill och önskar att vi ska kunna få fram en ny pensionsuppgrörelse som kan komplettera den gamla från 90-talet.

Det här tillsammans – skattelättnader, pensionshöjningar och alltihop – gör att det ser riktigt bra ut de närmaste åren. Jag vet att både statsrådet och jag är glada över det.

Anf. 33 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Jag håller med, återigen. Vi behöver verkligen se till att förbättra situationen med olika medel, inte minst för de av Sveriges pensionärer som har det sämst ställt. Det är till stor del kvinnor, vilket också har sagts i debatten i dag.

Gruppen som bara har garantipension, ofta en grupp äldre kvinnliga pensionärer som var ute i arbetslivet under en tid då det var *comme il faut* att kvinnor skulle vara hemma med barn, har en väldigt tuff ekonomisk situation i dag. Alla politiker behöver ta ansvar för den situationen. Det tror jag att vi är beredda att göra också. Vi behöver använda de medel vi har för att göra det.

Avslutningsvis, Lars-Arne Staxäng, stämmer det att ni sänkte skatten rekordmycket under alliansregeringen. Vi tog också över ett underskott på 60 miljarder för de ofinansierade skattesänkningarna. Det har vi nu vänt till ett överskott. Men det debatterar vi mer vid ett annat tillfälle.

Anf. 34 ARON MODIG (KD) replik:

Fru talman! Även jag måste protestera mot socialministerns historie-skrivning när det gäller skatten för pensionärerna. Lars-Arne Staxäng redogjorde för sakförhållandena på ett bra sätt. Därför ska jag inte uppehålla mig vid det.

Jag vill i stället ställa en fråga om hur vi kan få till stånd ett längre arbetsliv. Det är viktigt för hur pensionerna ska se ut i dag men kanske framför allt framöver. Diskussionen kretsar mycket kring hur man kan skapa incitament för människor att stanna kvar längre på arbetsmarknaden, alltså ett senare utträde från arbetslivet.

Det finns dock ett annat sätt att åstadkomma detta. Det är att försöka få unga människor att etablera sig tidigare på arbetsmarknaden. Vi vet att ungdomar etablerar sig ganska sent på arbetsmarknaden i Sverige. När SCB har följt upp detta under 2000-talet har det varierat mellan 26 och 29 år för män, och det är ännu senare för kvinnor. I början av 90-talet låg etableringsåldern på 20–21 år.

Det finns förstås naturliga skillnader, eftersom fler studerar längre och så vidare. Men även i jämförelser med andra jämförbara länder i fråga om när ungdomar tar ut sin första akademiska examen ligger Sverige ett par år över snittet i OECD, faktiskt uppåt fyra år över länder som Storbritannien och Nederländerna. Det får såklart stor påverkan på personernas framtida pensioner.

Min fråga till socialministern gäller vad regeringen gör för att stimulera tidigare etablering på arbetsmarknaden.

Anf. 35 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Jag håller med om Aron Modigs beskrivning av problematiken. Det är ett stort bekymmer i dag. Genomsnittsåldern för inträde är som sagt 29 år för kvinnor och 26 år för män. Det är alarmerande sent.

Prot. 2017/18:48
12 december

-----
*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

För att vara noga är det otroligt viktigt för den slutgiltiga pensionen att man kommer in tidigare. Men om vi ska se till vad man får i pensionskuvvertet är det kanske än viktigare att ha förutsättningarna att orka lägga till något ytterligare år i slutet. Ett extra år i slutet av arbetslivet innebär i genomsnitt 8 procent högre pension, eftersom man får ett betydligt lägre delningstal. Det gör stor skillnad.

Det här är en viktig fråga också för regeringen. Vi tittar på olika vägar för att skapa möjligheter för fler att komma in tidigare och enklare på arbetsmarknaden. Jag tror att Aron Modig känner igen många av de delarna från arbetsmarknadspolitiken. Det har att göra med just hur man ska kunna komma in snabbare och etablera sig, lära sig jobbet på arbetsplatsen tillsammans med möjligheten att studera till exempel. Vi har flera sådana åtgärder.

Jag tror ärligt talat att det här är en fråga som vi kommer att behöva fokusera mycket på under kommande år. Det är också en fråga som vi har diskuterat mycket i Pensionsgruppen.

Vi måste ha helhetsfokus på de olika delarna. Det kan till exempel handla om justeringar i studiemedelssystemet, för att stimulera till att ta examen tidigare.

Anf. 36 ARON MODIG (KD) replik:

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för svaret.

Vi vet att ett senare utträde från arbetsmarknaden får stor effekt på den egna pensionen. Men att man jobbar på den fronten utesluter inte att man också kan jobba på tidigare etablering.

För några år sedan gjorde pensionsförvaltaren Alecta en beräkning på just vad det skulle ge att etablera sig på arbetsmarknaden vid 25 års ålder i stället för 30 års ålder. För en person med fullt normal lön och normal löneutveckling skulle det röra sig om 4 000 kronor mer i månaden i den kommande pensionen. Det är alltså långt ifrån oviktigt.

För att åstadkomma just det vill Kristdemokraterna se ett fördubblat jobbskatteavdrag för unga, för att stimulera tidigare inträde på arbetsmarknaden. Vi vill också se en examensbonus för personer som tar ut sin första akademiska examen före 25 års ålder. Då får man ytterligare två år med fördubblat jobbskatteavdrag. Det ska helt enkelt löna sig.

Vi vill också se en förändring av studiemedelssystemet för att stimulera snabbare genomströmning, just för att det inte ska bli ett stopp där. Den här frågan är så pass viktig.

Jag kan bara skicka vidare till socialministern och regeringen inför det kommande arbetet att man inte ska glömma bort den här delen av frågan.

Anf. 37 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik:

Fru talman! Jag kan garantera att den delen av frågan inte är bortglömd.

Glädjande nog ser vi nu också den högsta sysselsättningen bland unga sedan, tror jag, före finanskrisen på 90-talet. Det är väldigt bra. Fler unga kommer i jobb och bidrar.

Den andra sidan av det här myntet, som gör att jag som socialminister är övertygad om att frågan kommer att stå högt upp på agendan, är att vi har en skriande arbetskraftsbrist på arbetsmarknaden – inom många olika yrken. Det handlar inte bara om akademiska yrken utan i allra högsta grad också om hantverksyrken.

En viktig reform som regeringen genomför nu är till exempel att se till att även yrkesgymnasierna kommer att ge högskolebehörighet. Det var när den tidigare förändringen genomfördes som söktrycket till yrkesutbildningarna dippade. Jag tror att det kommer att få en viss påverkan. Under arbetslivet ska man kunna ställa om och byta inriktning snabbt och enkelt. Därför är det viktigt att också yrkesgymnasierna ger högskolebehörighet.

Jag vill tacka för en bra diskussion. Jag ser fram emot en fortsatt sådan.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 11.)

§ 5 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU3
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn (prop.
2017/18:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 38 HELENA BONNIER (M):

Fru talman! Sverige är ett jämställt land. Faktum är att vi är ett av världens mest jämställda länder, ett faktum som ger anledning till både glädje och stolthet.

Väl utbyggd barnomsorg och en generös föräldraförsäkring ger möjligheter för kvinnor och män att både arbeta och bilda familj, vilket är mycket positivt och glädjande.

Samtidigt som vi har anledning att glädjas får vi inte blunda för de utmaningar som finns. En lång väg återstår innan jämställdhet är uppnådd.

Kvinnor tjänar fortfarande mindre än män, arbetar deltid i större utsträckning, tar ett större ansvar för det oavlönade hushållsarbetet och är i större utsträckning hemma när något av barnen har blivit sjukt.

Fru talman! Arbete är en hörnsten i ett jämställt samhälle. Alliansregeringens reformer för att förbättra drivkrafterna för arbete och minska utanförskapet har bidragit till ökade förutsättningar för ekonomisk jämställdhet.

För att ytterligare bereda vägen för ökad jämställdhet är det en rad saker som behöver göras, till exempel inom den ekonomiska familjepolitiken och andra områden med påverkan därpå.

Det som bygger jämställdhet är eget arbete och försörjning. Om fler föräldrar fördelade föräldrapenningdagarna mer jämlikt mellan sig skulle det med största sannolikhet öka kvinnors arbetskraftsdeltagande, vilket även skulle stärka jämställdheten.

Moderaterna ställer sig dock avvisande till alla tankar på en individualiserad föräldraförsäkring. Alla familjer har olika förutsättningar, och ett regelverk som gör våld på familjers möjlighet att bestämma själva skulle få negativa konsekvenser för väldigt många familjer.

Av den anledningen ser vi i Moderaterna i stället behovet av att drivkrafterna för arbete stärks, bland annat genom skattesänkningar riktade mot dem med lägst inkomster. Det skulle göra det mer lönsamt inte minst för kvinnor att öka sitt arbetskraftsdeltagande.

Prot. 2017/18:48

12 december

-----

*Ekonomisk trygghet
vid ålderdom*

*Ekonomisk trygghet
för familjer och barn*

För den som har barn och som ännu inte har kommit in på arbetsmarknaden är det viktigt att det finns goda möjligheter att lämna barnen på förskola.

Lång frånvaro från arbetsmarknaden, till exempel som en följd av att man har valt att kombinera föräldrapenning på grundnivå med olika bidrag, höjer trösklarna och ökar risken för långvarigt utanförskap. Risken för detta är stor inte minst bland utrikes födda kvinnor, som har en sysselsättningsgrad som är 23 procent lägre än för inrikes födda kvinnor.

Därför föreslår vi att föräldrapenning på grundnivå, med andra ord för den som saknar arbetsinkomst, ska begränsas till 365 dagar.

Samtidigt ska rätten till avgiftsfri förskola utökas till 30 timmar för barn till föräldrar som är långvarigt arbetslösa. På det sättet ökar vi möjligheterna för människor att gå från utanförskap till arbete.

Vad gäller barnbidraget anser vi att man bör få full tillgång till svenska bidrag och ersättningar enbart genom eget arbete eller genom permanent och laglig bosättning i Sverige.

Av det skälet ska bland annat flerbarnstillägget enbart gå till den som är medborgare eller som har arbete. Detta beräknas innebära en besparing jämfört med regeringens förslag med drygt 186 miljoner för 2018.

Fru talman! Ett annat område där Moderaterna ser behov av förändringar är frågan om underhållsstödet. Dagens system fungerar inte tillräckligt bra i den meningen att barnen riskerar att få ett lägre underhåll än vad de skulle kunna få om reglerna för underhållsbidraget hade efterlevts. Det riskerar även att verka konfliktdrivande, vilket är något som flera av landets kvinnojourer har varnat för.

Regeringen har nyligen genomfört vissa förändringar i systemet och höjt underhållsstödet. Likväl kvarstår det centrala problemet med två separata system för att beräkna underhållet.

Moderaterna föreslår därför att en utredning tillsätts med uppdrag att se över dagens konstruktion med underhållsbidrag och underhållsstöd.

Jag vill understryka att Moderaterna anser att det naturligtvis är önskvärt om föräldrarna på egen hand kommer överens om de ekonomiska frågorna. Men i händelse av att det inte är möjligt – och det finns många sådana fall – vill vi se en mer neutral, objektiv och förutsebar beräkning av underhållets storlek. En sådan modell vore lätt att överblicka och skulle stärka ensamståendes ekonomi, främst kvinnornas ekonomi.

Alla ungdomar i grund- och gymnasiesärskola som inte har avslutat sin skolgång vid 19 års ålder har rätt till aktivitetsersättning utan prövning av arbetsförmåga vid så kallad förlängd skolgång.

Antalet unga med aktivitetsersättning mellan 19 och 30 år har ökat med 500 procent sedan 2003. Samtidigt visar Försäkringskassans analys att 20–25 procent av dem som tidigare haft aktivitetsstöd har någon form av förvärvsinkomst efter 30-årsdagen.

Det är en indikation på att unga förtidspensioneras trots arbetsförmåga. En orsak är att många beviljas aktivitetsstöd redan under skoltiden och sedan blir kvar i systemet.

Moderaterna vill reformera ersättningsmodellen vid förlängd skolgång så att unga människor inte med automatik får förtidspension enbart för att man går i särskola. Ungdomar med förlängd skolgång bör omfattas av det vanliga studiestödssystemet. Förtidspension ska inte vara en rättighet utan beviljas av Försäkringskassan utifrån behov.

Fru talman! Riksdagen beslutade den 22 november 2017 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden och om beräkning av statens inkomster. I motionen *Vi tror på Sverige – Moderaternas budgetmotion 2018* presenterades Moderaternas budgetförslag och Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken.

Jag yrkar bifall till reservation 6 och hänvisar i övrigt till vårt särskilda yttrande.

Anf. 39 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till våra reservationer 1, 7 och 18. Samtidigt står vi givetvis bakom samtliga av våra reservationer och vårt särskilda yttrande när det gäller anslaget.

För ett välmående samhälle menar Sverigedemokraterna att välmående familjer är en grundläggande förutsättning. Vardagen kan för många småbarnsföräldrar ibland vara tuff. Bara att få ihop livspusslet med barnomsorg, skola, jobb, lämningar och hämtningar kan vara svårt nog; det vet jag från min egen vardag med tre små barn och livet som aktiv politiker.

För låginkomsttagare och i synnerhet för ensamstående föräldrar kan det vara ännu tuffare att få vardagen att gå ihop. Där kan det också finnas en oro för att få pengarna att räcka till mat och kläder.

Vi politiker behöver stötta familjer utan att inskränka på deras handlingsfrihet. Den centrala utgångspunkten för Sverigedemokraternas familjepolitik är att barnens bästa alltid ska beaktas i alla situationer inom familjepolitikens område. Jag menar att familjepolitikens mål alltför ofta har ett vuxenperspektiv.

Socialdemokraterna beskriver alltför ofta familjebildning och barn som ett jämställdhetshinder. Alltför ofta hör vi att barn beskrivs som kvinnofällor, precis som att det skulle vara ett straff att spendera tid med sina egna barn.

Självklart måste både kvinnor och män ges lika förutsättningar att kombinera arbetsliv och familjebildning, men det är inte rätt väg att göra det genom tvång och genom att tala nedsättande om familjebildning och familjelivet medan yrkeslivet höjs till skyarna. I stället borde statusen på att ta ansvar för sina barn vara något som stärks, oavsett vem det är som har ansvaret.

Till syvende och sist är det ändå barnen som är viktigast för oss föräldrar och att barnen ska må bra. Det blir vi föräldrar medvetna om inte minst i svåra situationer. En sådan situation var jag med om förra veckan. Det enda som betydde något då var att barnen mår bra.

I årets budget prioriterar Sverigedemokraterna att stödja de mest utsatta familjerna medan regeringens budget ger svagt stöd till de mest utsatta samtidigt som de ytterligare stärker ekonomin för höginkomsttagare. Socialdemokraternas högrävande ord om solidaritet för de mest utsatta ekar därmed tomma.

Jag ska förklara lite mer hur jag menar. Vi kan jämföra vårt förslag att höja bostadsbidraget, alltså ca 1 miljard, med regeringens förslag om att höja grundnivån i det allmänna barnbidraget. Då framgår det enligt utredning dnr 2017:1689, gjord av riksdagens utredningstjänst, att ett hushåll med en månadslön på 10 000 kronor får en förstärkt disponibel inkomst

med ca 8 500 kronor per år, eller 700 kronor i månaden, med Sverigedemokraternas förslag. Detta kan jämföras med regeringens förslag om att höja grundnivån i det allmänna barnbidraget.

Ett stärkt bostadsbidrag kan exempelvis innebära möjlighet till bättre vinterkläder eller andra olika och väldigt grundläggande saker som behövs för att uppfylla barnens behov.

Samma utredning visar att ett hushåll med en månadslön på 35 000 kronor skulle få ungefär samma förändring av disponibel inkomst med vårt förslag om höjt bostadsbidrag som om grundnivån i det allmänna barnbidraget höjs. Däremot kan vi erkänna att ett hushåll med en löneinkomst på ca 50 000 kronor i månaden skulle förlora ca 1 100 kronor med vårt förslag om höjt bostadsbidrag jämfört med att höja barnbidraget. Det är dock en minskning vi kan stå för.

Vårt höjda bostadsbidrag gynnar alltså de mest utsatta familjerna medan Socialdemokraternas förslag om att höja barnbidraget gynnar alla lite grann, även höginkomsttagare.

Utöver en höjning av bostadsbidraget vill vi även stärka föräldraförsäkringen. Ekonomin ska inte vara ett avgörande hinder mot familjebildning. En stärkt föräldrapenning kan också vara ett bra sätt att uppnå jämställdhet framför att tvångskvotera.

Jag har ett exempel från en familj i min släkt. För mannen är det ekonomiskt helt omöjligt att ta ut de 90 dagarna. Ett alternativ för dem är att sälja huset, och det är inget bra alternativ. Det andra alternativet är att barnet helt enkelt får börja tidigare i förskolan och att pappadagarna får brinna inne.

Vår utgångspunkt i familjepolitiken är att föräldrarna själva bäst avgör hur de vill disponera tiden med sina barn utifrån sin specifika situation och barnens behov. Om man vill ha en jämnare fördelning måste man stärka föräldraförsäkringen så att det inte påverkar ekonomin lika hårt vem som är hemma.

Hur man lägger upp vardagen är inget vi politiker ska styra över. Alla barn är olika, och alla familjesituationer är olika. Exempelvis mina barn har börjat gilla barnmat ganska tidigt, men jag har släktingar vars barn har helammat upp till nio månaders ålder, trots försök till annan mat. Det kan inte vara rimligt att politiker ska avgöra hur länge ett barn ska amma. Strävan efter vissa politiska mål kan inte gå före barnens bästa. Jag hoppas innerligt att föräldraförsäkringen inte ytterligare tvångskvoteras upp till sex månader.

Tiden med barnen när de är små är något som aldrig kommer tillbaka. För en del kan vårdnadsbidraget betyda en möjlighet att spendera mer tid med det mesta värdefulla en förälder har, de egna barnen. För Socialdemokraterna betraktas dock barn kanske mer som ett jämställdhetshinder snarare än som något föräldrar vill få möjlighet att ägna mer tid åt. Socialdemokraterna vill inte se något vårdnadsbidrag, men det vill vi och vi vill också höja det.

Det är även vår ambition att nå en högre andel beviljade ansökningar om graviditetspenning. Slutskedet av graviditeten kan vara väldigt tufft, och vi vill att fler kvinnor än i dag ges möjligheten att trappa ned eller helt ta en paus från arbetet under de sista veckorna av graviditeten. Här måste barnets och mammans hälsa komma i första rummet.

Att alla höjningar och förstärkningar i vårt budgetförslag inte tydligt syns inom utgiftsområde 12 beror på att vi prioriterar välfärden för svenska medborgare. Tanken är att icke-medborgare ska få grundläggande stöd via ett centralt bidragssystem och möjlighet att kvalificera sig för barnbidrag, föräldrapenning, bostadsbidrag med mera genom att arbeta minst ett år under en tvåårsperiod.

Fru talman! Vi vill att alla familjer, även de med låg inkomst, ska få förutsättningar att bidra till en trygg barndom för sina barn. Grunden för ett välmående samhälle är som sagt välmående familjer och barn.

Anf. 40 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Det känns angeläget att tala om det viktigaste vi har, det vill säga våra barn. Att göra det bättre för barnen är vad betänkandet handlar om. Man kan fundera över vad föräldrar behöver för förutsättningar för att det ska bli så.

Jag tycker att det finns tre saker som står ut.

1. Ekonomin har givetvis en stor betydelse för hur barnen får möjlighet att växa upp under bra förhållanden.
2. Båda föräldrar ska få ta lika stor del av barnens uppväxt.
3. Vi som vuxna och föräldrar ska ha möjligheter att genom vårt beteende visa barnen hur det går till i vuxenlivet.

Det handlar alltså om en helhet. Låt mig återkomma till det. Vad som är viktigast av dessa tre saker vet jag inte, för de hör ihop.

Problemet är att regeringen inte delar min uppfattning om detta. Regeringen riktar i stället in sig på att höja bidrag. Det ger naturligtvis bättre ekonomi för föräldrarna, men att också kunna kombinera med yrkeslivet blir inte lika lätt.

I majoritetstexten i betänkandet står det: ”Hushåll som lever i ekonomisk utsatthet under längre perioder behöver fortsatt stöd från familjepolitiken för att förbättra hushållets ekonomi.” Det är rätt, men varför ska man bara höja bidragen? Det handlar om barnbidrag, flerbarnstillägg, underhållsstöd, föräldraförsäkring, bostadstillägg och ytterligare bidrag.

I en mening i betänkandet skriver majoriteten: ”De kan även vara i behov av insatser utanför utgiftsområdet, t.ex. inom utbildnings- och arbetsmarknadspolitik.” Sedan står det ingenting mer om detta i betänkandet.

Vi i Centerpartiet vill att man satsar på morötter för att stimulera föräldrarna att kunna uppfylla de tre saker som jag nämnde i början. Då är inte pengarna från bidragen det absolut viktigaste, utan det är arbetsbefrämjande åtgärder. Det vore väldigt bra om man använde en del av de bidragspengar som regeringen nu vill höja till att i stället befrämja arbetsmarknadsåtgärder så att föräldrarna kan komma ut på arbetsmarknaden och tjäna bättre.

Något annat som Centerpartiet och alliansregeringen införde var jämställdhetsbonusen, som var en morot för att stimulera och möjliggöra för båda föräldrar att vara hemma oavsett vad de tjänade. Men se det har regeringen strukit, för det var inte bra! Varför tittade regeringen inte på hur systemet kunde förbättras? Då kunde man möjliggöra för föräldrarna och ge dem en stimulans att dela föräldraledigheten.

Vi i Centerpartiet vill dessutom införa en vab-bonus. Den innebär att man lättare ska kunna dela vab och inte förlora inkomst om man är hemma och vårdar sitt sjuka barn. Men det är förstås inget som regeringen har tagit till sig.

Bonussystem skulle också kunna vara ett sätt att stimulera – som majoriteten skriver i sin text – ”jämlika uppväxtvillkor för alla barn”. Men några sådana bonussystem vill man inte ta till, i varje fall inte vab-bonus som avstyrks.

Föräldrar borde få bestämma mer hur de ska dela föräldradigheten och få möjlighet att bestämma hur de vill ta ut föräldradagar. Lägstanivå-dagar och garantidagar i föräldraförsäkringen styr hur dagarna tas ut. Om man i stället bakade ihop detta i föräldraförsäkringen och möjliggjorde att föräldrarna helt och hållet fick bestämma hur de ska ta ut föräldradagarna skulle detta definitivt medverka till ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Men nej, även det förslaget avstyrker regeringssidan.

Som jag nämnde i början var det tre förutsättningar som var viktiga. Vi från Centerpartiet ville medverka till en parlamentarisk utredning om föräldraförsäkringen för att se helheten. Men nej, inte heller det gick regeringen med på, utan man tillsatte en egen utredning. Nu har man från regeringens sida vidtagit många olika åtgärder inom föräldraförsäkringsområdet, var och en för sig. Den här utredningen om föräldraförsäkringen kommer om ungefär en vecka. Duttandet hit och dit ger ingen helhet och ingen lätt och överskådlig föräldraförsäkring, men det bryr sig inte den vänsterstyrda regeringen om.

Man har också, vilket vi hörde tidigare av Helena Bonnier från Moderaterna, tittat på underhållsstödet och hur särlevande föräldrar får sin ekonomi att gå ihop. Det skulle underlätta om vi fick en annan utredning på det området, men även där har man lagt fram ett förslag som har gått igenom här i riksdagen – ytterligare duttande.

Vi i Centerpartiet har även föreslagit i vår budget att man ska kunna ge ytterligare två vuxna i barnets närhet möjlighet att ta ut föräldraförsäkringen. Skälet till det är att familjer i dag ser olika ut. Men det har man inte heller gått med på.

Föräldraförsäkringen till företagare och studenter är också viktig, men även den saknas i det här förslaget. Att göra små enstaka insatser, som man här har gjort, är inte bra. Men om en företagare som har föräldraförsäkring skulle kunna få göra en liten enkel insats, till exempel betala en faktura, skriva en faktura eller kanske ringa in en vikarie, utan att gå miste om sin föräldrapeng skulle det faktiskt underlätta. För studenter finns det mycket att förbättra om de ska kunna få en rimlig föräldraförsäkring och föräldradighet.

I det här betänkandet har man också tagit upp att man ska återkomma med ett förslag om förändringar av vårdbidraget och handikappersättningen till föräldrar vars barn har funktionsnedsättning. Detta är vi från Centerpartiet ytterst tveksamma till. När det gäller barn och deras behov har man i utredningen vad jag förstår inte på något sätt tittat på vilka rättsliga följder de olika förslagen skulle få och om de skulle underlätta för föräldrarna att få ekonomisk möjlighet att hjälpa sina barn, exempelvis vid diabetes. I går träffade jag för övrigt Synskadades Riksförbund, där man också är ytterst tveksam till detta.

Min avsikt med anförandet har varit att visa på regeringens tillkortakommanden när det gäller att se föräldraförsäkringen som en helhet. Vi har andra förslag för att möjliggöra en bättre ekonomi, delad föräldraförsäkring och yrkesarbete i kombination med föräldraskap. Jag beklagar att regeringssidan inte har gått med på dem.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 11 och hänvisa till vårt särskilda yttrande i detta betänkande.

Anf. 41 ROSSANA DINAMARCA (V):

Fru talman! Vänsterpartiets huvudfokus i budgetförhandlingarna med regeringen har genomgående varit att minska inkomstklyftan mellan kvinnor och män. Ett träffsäkert sätt att göra det är att stärka ekonomin för ensamstående föräldrar, dels genom bättre ekonomiskt stöd, dels genom ökade möjligheter att arbeta.

Ensamstående har sämre ekonomi än sammanboende, och än sämre är ekonomin för ensamstående med barn. En majoritet av de ensamstående föräldrarna är kvinnor. Ensamstående mammor har dessutom oftare än andra otrygga anställningar.

Därför har Vänsterpartiet tillsammans med regeringen genomfört en rad reformer som bland annat stärker ensamstående föräldrars ekonomi. Barnbidraget har höjts, underhållsstödet har höjts och grundnivån i föräldraförsäkringen har höjts med 250 kronor per dag. Även försörjningsstödet har höjts för barnfamiljer.

Vänsterpartiet är också överens med regeringen vad gäller inkomstgränserna i bostadsbidraget som ges till barnfamiljer; de har höjts under innevarande år. För de hushåll som tar del av hela ökningen höjs bostadsbidraget med 167 kronor per månad. Från 2018 kommer underhållsstödet att höjas med ytterligare 150 kronor för barn som är 15 år och äldre.

För många barn och ensamstående föräldrar kommer det här att betyda väldigt mycket. Det är en grupp som har fått stå tillbaka under många år, och debatten om barnfattigdomen har pågått länge.

Att barn är fattiga beror givetvis på att deras föräldrar är fattiga. Därför behövs det en ekonomisk politik som gör upp med ojämlikheten och skapar en ekonomi som funkar för alla, inte bara för de rikaste. Det krävs satsningar på fler jobb, rätt till arbete på heltid, bättre arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring och rätt till barnomsorg även på obekvämt arbetstid. Det skulle minska fattigdomen bland vuxna och därmed fattigdomen bland barn. Ensamstående föräldrar måste ges bättre förutsättningar att kombinera föräldraskap och yrkesliv.

Förutom de satsningar jag redan nämnt har vi i budgetförhandlingarna med regeringen också drivit igenom ett höjt flerbarnstillägg, gratis medicin för barn upp till 18 år, glasögonbidrag för barn och statligt sommarlovsstöd till kommuner som erbjuder avgiftsfria aktiviteter.

En ekonomiskt trygg barndom ger fler valmöjligheter och ger också förutsättningar att leva samma liv och göra samma saker som sina kompisar. Genom att förbättra ekonomin för de barn som har det sämst ställt minskar man risken för att de drabbas av social utsatthet senare i livet.

Fru talman! Föräldraförsäkringen är den viktigaste nyckeln för att nå jämställdhet. En individualiserad föräldraförsäkring är den reform som skulle göra mest för ökad jämställdhet mellan män och kvinnor vad gäller ekonomi, hälsa och möjligheter i arbetslivet.

I ljuset av den metoo-revolution vi nu står mitt i spelar föräldraförsäkringen också en avgörande roll för att bryta mäns överordning, som möjliggör den sexism, de sexuella trakasserier, de övergrepp och det våld som tiotusentals kvinnor vittnat om de senaste två månaderna.

Kvinnor bär fortfarande huvudansvaret för hem och barn. Trots flera framsteg på jämställdhetsområdet ser det fortfarande ut så. Gör vi inget aktivt kommer det att ta fem decennier innan vi har ett jämställt uttag av föräldradagarna, fem decennier innan vi har jämställda löner och ett och ett halvt sekel innan vi har jämställda pensioner.

Kvinnor har i högre utsträckning otrygga anställningar, sämre villkor och lägre löner och arbetar i större utsträckning deltid. Kvinnor är i högre utsträckning än män sjukskrivna, och skillnaden ökar ännu mer efter att kvinnor fått sitt första barn. Eftersom vår pension grundas på hela vår livsinkomst och kvinnor lever längre har vi också lägre pensioner än män. Större delen av fattigpensionärerna utgörs också av kvinnor. Som jag sa tidigare vet vi att många gamla kvinnor är kvar i förhållanden, men inte alltid av kärlek. Ibland beror det på att det är omöjligt att överleva ekonomiskt på egen hand.

Ofta, och även här, hävdas att anledningen till att föräldrar inte delar föräldraledigheten lika är att det inte är ekonomiskt fördelaktigt för familjen. Men det är en myt, enligt Försäkringskassans statistik. Även i familjer där mamman tjänar mer än pappan tar kvinnan oftast ut en större del av föräldraledigheten.

Bland par där kvinnan tar ut hela föräldraledigheten svarar 50 procent av männen att det beror på att det är mest fördelaktigt och 29 procent att orsaken är att partnern ville vara hemma med barnet. Det vanligaste svaret från kvinnor som tagit ut hela föräldraledigheten var i stället att partnern inte kunde eller ville vara föräldraledig.

Kvinnors hela livssituation står på spel här. Uttaget av föräldraförsäkringen påverkar kvinnors arbetsvillkor, löner, hälsa och pension. Som uttaget generellt ser ut i dag påverkas kvinnor negativt.

Regeringen har ambitionen att vara en feministisk regering. Det är bra, och Vänsterpartiet har hjälpt regeringen att kunna leva upp till det. Men en regering med ambition att vara feministisk måste också våga ta tag i de strukturella problemen, och föräldraförsäkringen spelar som sagt en nyckelroll.

Staten kan inte fortsätta att bidra till ojämställdhet som drabbar allas våra döttrar. Jag vill inte se min dotter skriva: metoo.

Anf. 42 EMMA CARLSSON LÖFDAHL (L):

Fru talman! Sverige har en av världens bästa föräldraförsäkringar, och det ska vi vara stolta över. När jag träffar människor som bor i andra länder och vi talar om den svenska föräldraförsäkringen blir de väldigt imponerade av hur den fungerar.

År 1931 kom moderskapsförsäkringen. Det är grunden och embryot till den försäkring som vi jobbar efter i dag. År 1974 kom den första föräldraförsäkringen. Vi var det första landet i världen som gjorde det möjligt för både mammor och pappor att ta ut betald ledighet med föräldraförsäkring.

Sedan 1974 har mycket hänt. Samhället har förändrats, och föräldraförsäkringen har också förändrats. Den är bra i dag, men den kan bli betydligt bättre. I dagens Sverige är det en självklarhet att båda föräldrarna är aktiva i sina barns uppväxt och att de flesta delar på föräldraförsäkringen. Men vi vet också att det i dag fortfarande är mammor som i större utsträckning tar ut dagarna. Sakta ökar pappornas uttag av föräldraförsäkringen.

Som liberal är jag för både valfrihet och självbestämmande, och i just denna fråga krockar de honnørsorden. Jag vill att föräldrarna själva ska få bestämma över hur de fördelar föräldradagarna. Men samtidigt vet jag hur viktigt det är för jämställdheten att båda två tar ut dagar. Därför tycker Liberalerna att det är viktigt att vi återinför jämställdhetsbonusen så att vi fortsätter att uppmuntra till ett jämnare uttag av föräldradagarna.

Från Liberalernas sida vill vi också göra det möjligt att ta ut tillfällig föräldrapenning, det vill säga de dagar som föräldrarna att möjlighet att använda när barnet är sjukt. Det är vad vi i dagligt tal kallar vab, vård av barn. Vi vill att möjligheten ska finnas att ta ut dessa dagar även när barnet är i skolan.

Då tänker jag i första hand på barn som har någon form av kronisk sjukdom och där föräldrarna behöver träffa skolpersonalen för att lära dem om barnets sjukdom. Ett sådant exempel kan vara diabetes. Under skoltiden är det skolans personal som är ansvarig för barnet. De måste få kunskap om barnets tillstånd och hur de ska behandla och bemöta barnet.

Föräldrarna känner sitt barn bäst, och de är mest lämpade att informera skolpersonalen. Som det ser ut i dag har föräldrar inte möjlighet att ta ut vab för de dagarna utan måste ta ut semester, kompledighet eller tjänstledighet för att kunna informera skolan om detta. Det tycker vi liberaler är fel.

Det är som jag sa tidigare: Vi har en av världens bästa föräldraförsäkringar. Det ska vi vara stolta över. Men vi kan göra den betydligt bättre. Jag yrkar därför bifall till reservation 9 och hänvisar till vårt särskilda yttrande när det gäller hela budgetförslaget.

Anf. 43 ARON MODIG (KD):

Fru talman! Det pågår och har pågått under ett antal årtionden en individualisering i samhället. Människor kan i dag på ett helt annat sätt än tidigare välja att forma sina liv utifrån sina egna önskemål, värderingar och intressen.

Olika gruppstillhörigheter och kollektiva förväntningar är inte på något sätt oviktiga. Men de tenderar att betyda allt mindre för de olika val människor gör vad gäller exempelvis utbildning, yrke, familjebildning, religiös tillhörighet och politisk övertygelse.

I många avseenden är individualiseringen positiv. Den kan innebära att enskilda personers makt över sina egna liv ökar. Fler kan välja att gå sin egen väg genom livet. Allt fler kan förverkliga sina drömmar och livsmål.

Men det finns också avigsidor och risker med utvecklingen. Om individualiseringen leder till bräckligare och mindre stabila gemenskaper kan tilltron, tryggheten och sammanhållningen i samhället påverkas negativt.

Ett sätt att väga upp de mer negativa sidorna är att föra en politik som stärker de nära relationerna, de små gemenskaperna, civilsamhället och familjerna.

Fru talman! Barn och unga som växer upp i en trygg familjegemenskap får i allmänhet goda förutsättningar att klara livets utmaningar. Naturligtvis finns det inga garantier för att allt ska gå väl bara för att man vuxit upp i en välfungerande familj, men sannolikheten ökar betydligt.

Barn som växer upp i stabila familjer har generellt högre betyg i skolan, går vidare till högre utbildningar i större utsträckning, har en högre grad av psykiskt välbefinnande och löper mindre risk att hamna i arbetslöshet och utanförskap jämfört med barn från mer instabila förhållanden.

Starka familjer gynnar med andra ord våra barn och unga. De är bra för samhället i stort, och de kommer på sikt också att stärka statskassan. En självklar målsättning för familjepolitiken borde därför vara att ge så goda förutsättningar som möjligt för familjer att hålla samman och vara en stabil grund för så många föräldrar som möjligt att ge trygga uppväxtvillkor till sina barn.

Fru talman! Det finns mångfald av familjeformer i dagens Sverige. Denna mångfald finns för att människor är olika, har olika egenskaper, erfarenheter och önskemål. Alla har vi dock behov av en nära och kärleksfull gemenskap.

Olika familjer fyller i allt väsentligt samma funktion. De delar samma vardagsproblem, och det är inte familjeformen som avgör föräldrarnas situation och förmåga att ge barnen en god uppväxt.

Barn har olika behov, och föräldrarna har olika önskemål och gör olika prioriteringar. Men det är alltid föräldrarna som har det primära ansvaret att avgöra vad som är bäst för deras barn och deras familj. Det inte staten eller kommunen som har det ansvaret.

Fru talman! Just denna insikt utgör grunden för Kristdemokraternas familjepolitik. Anledningen till att vi vill se en mer flexibel föräldraförsäkring med ett fritt uttag under barnets tre första år, utan kvotering, med ett ökat antal dubbdagar och med möjlighet att överlåta föräldrapenningdagar till närstående är just att barnen ska kunna få mer tid tillsammans med sina föräldrar oavsett hur familjen ser ut. Föräldrarna ska också kunna utforma sina liv och sin vardag utifrån de förutsättningar som just de lever efter.

Vi vill uppvärdera föräldraskapet och ge föräldrarna handlingsutrymme men begär också att man tar ansvar för sin egen situation. Detta är viktigt. Till skillnad från regeringen värnar vi allas möjlighet att göra aktiva val snarare än det lika utfallet. Det innebär en acceptans för att resultatet inte alltid blir detsamma för alla barnfamiljer. Olika utfall kan bero på att förutsättningarna är olika – här har politiken en viktig uppgift i att jämna ut förutsättningarna. Men det kan också bero på att familjerna helt enkelt har gjort olika prioriteringar och olika val, som i slutändan leder till olika utfall eller som på annat sätt får ekonomiska konsekvenser.

Fru talman! För Kristdemokraterna är det också prioriterat att stödja familjerna rent ekonomiskt. Här bör inriktningen i den generella politiken vara att man ska ge bättre möjligheter till arbete och eget sparande. Det är en viktig anledning till att vi i vår budget föreslår ett jobbskatteavdrag för föräldrar som arbetar. Men i vår budget för nästa år har vi också flera för-

slag som riktar sig direkt till barnfamiljer med svagare ekonomi. Vi föreslår att den barnrelaterade delen i bostadsbidraget höjs, och vi vill återinföra fritidspengen.

Ur Kristdemokraternas perspektiv för den sittande regeringen en väldigt olycklig politik med mer av regleringar och skatter, som vi tror kommer att påverka landets familjer negativt. Dessvärre, fru talman, lär detta – i individualiseringens tid – på sikt påverka hela samhällets och vår ekonomis styrka i samma riktning.

Jag vill framföra att vi från Kristdemokraternas sida naturligtvis står bakom vår motion för utgiftsområde 12 och vårt särskilda yttrande i betänkandet. Därutöver yrkar jag bifall till reservation 3.

Anf. 44 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande SFU3, som rör anslagen för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

I Sverige finns drygt 2 miljoner barn som på ett eller annat sätt berörs av den ekonomiska familjepolitiken. Den utformas utifrån principen om barnets bästa och ett jämställt föräldraskap och är en viktig del av den svenska modellen med en generell välfärd som omfattar alla.

Socialdemokraternas ambition är att kombinera en politik för hög sysselsättning och hållbar tillväxt med ökad rättvisa och minskade klyftor i samhället. Det är så vi ser till att välstånd och framgångar kommer alla till del. Det är så vi bygger sammanhållning och tillit i samhället. Det är så vi stärker tryggheten också för Sveriges barnfamiljer. Detta sker inte genom skattesänkningar och nedskärningar.

Barnfamiljer lever ofta i en hektisk vardag med ett livspussel som ska gå ihop. Det är hämtningar, lämningar, läsläsning och fritidsaktiviteter. En annan viktig pusselbit är ekonomin. Med familjebildning kommer ökade omkostnader för mat och boende. Det är välling, blöjor, cyklar och vinter skor. Sverige ska vara ett tryggt land. Inget barn ska leva i fattigdom eller behöva oroa sig för de här sakerna.

En generell välfärd handlar i grunden just om att varje barn ska ha trygga och goda uppväxtvillkor. Med de behovsprövade stöden och socialförsäkringar jämnar vi ut risker och kostnader mellan generationer, mellan oss som arbetar och de som har haft oturen att drabbas av sjukdom, mellan hushåll med barn och hushåll utan barn. Fördelningspolitiken spelar en stor roll för barnfamiljernas inkomster.

Ett framgångsrikt exempel på hur vi både politiskt och ekonomiskt tillgodoser barns behov är barnbidraget. Barnbidraget gör verkligen skillnad för vanliga barnfamiljer i Sverige – inte bara, men kanske framför allt, för dem med lägre inkomster. När barnbidraget infördes på 30-talet var det ett stöd till fattiga mammor. När det blev allmänt och lika för alla på 40-talet var det en grundpelare i det välfärdssamhälle som då hade börjat byggas upp i Sverige.

Barnbidraget har tillsammans med den övriga familjepolitiken, med en utbyggd barnomsorg och världens bästa föräldraförsäkring, verkligen bidragit till att framför allt kvinnor men naturligtvis också män inte behöver välja mellan barn och förvärsarbete. Den högre sysselsättningsgraden – Sverige ligger nu i det absoluta toppskiktet – har stimulerat högre tillväxt och jämställdhet. Vi ser lyckligtvis att vi inte har samma problem som

många andra länder runt om i Europa har, med ett för lågt barnafödande för att kunna säkra välfärden i framtiden. Barnbidraget har tjänat Sverige väl.

Sverige är verkligen ett av de bästa länderna i världen för ett barn att växa upp i. Det ser jag. Men jag ser också klyftorna i vårt samhälle och att det även här finns många barn som drabbas av att föräldrar lever i en ekonomiskt utsatt situation. Varje barn har rätt till en god start i livet, oavsett samhällsklass, kön, funktionsvariationer eller etnisk bakgrund. Många är de utredningar och experter som har pekat på just barnbidragets förmåga att bidra till såväl minskade klyftor som ökad tillväxt och ökad jämställdhet. Därför är jag glad och stolt över att den socialdemokratiskt ledda regeringen nu föreslår att barnbidraget ska höjas med 200 kronor per månad och barn. Det är en oerhört efterlängtat och välmotiverad satsning för vanligt folk.

Vi kan titta på barnbidragets senare historia. Vi kan konstatera att det har halkat efter. Under den borgerliga regeringens tid vid makten höjdes inte barnbidraget en enda gång. De sänkte skatten i stället – mest för dem som tjänade mest. Den nuvarande nivån, på 1 050 kronor, infördes av den socialdemokratiska regeringen 2006. Vi kan blicka tillbaka lite och göra ett nedslag 1995. Då låg barnbidraget på 680 kronor. Det följande decenniet hade det alltså utvecklats till 1 050 kronor. Hade det fått hänga med i samma takt även årtiondet efter det hade barnbidraget i dag legat på 1 420 kronor. Det är en skillnad på 4 400 kronor per barn och år för en vanlig svensk barnfamilj. Jag hoppas att barnbidraget fortsättningsvis får hänga med bättre än det gjort under det senaste årtiondet.

Nu när budgetunderskottet efter den moderatledda regeringens tid vid makten har vänts till överskott finns det äntligen utrymme för att höja barnbidraget. Samtidigt amorterar vi på statsskulden så att den ligger på en av de lägsta nivåerna på mycket länge. Vi genomför dessutom flera andra oerhört viktiga reformer. Exempelvis avsätts 1 miljard för ökad likvärdighet och kunskapsutveckling i skolan och 1 miljard till förlossningsvården.

Det är också glädjande, vill jag ha sagt, att barnbidraget nu höjs i bred enighet. Alla partier i Sveriges riksdag utom Sverigedemokraterna ställer sig bakom regeringens förslag om att höja barnbidraget. Det är en styrka att Sveriges barnfamiljer får den uppbackningen.

Fru talman! Vi behandlar nu mandatperiodens sista budget. Det faller sig därför naturligt att göra en liten summering.

Vi kan börja med det första året, som präglades av budgetunderskott och en oroande arbetslöshetssituation. Jag kan konstatera att det var då allianspartierna och Sverigedemokraterna röstade ned regeringens budget, vilket innebar att vi just då inte kunde genomföra några av de stärkande reformer för barnfamiljerna som vi hade tänkt. Men regeringen återkom och har sedan dess levererat, kan jag konstatera. Underhållsstödet har höjts, liksom grundnivån i föräldrapenningen. Den höjda inkomstgränsen i bostadsbidraget för barnfamiljer har gjort att fler barnhushåll med svag ekonomi i dag är berättigade till bostadsbidrag eller har fått en höjning. Vi har reserverat en tredje månad i föräldraförsäkringen för respektive förälder och på så sätt tillsammans med en del andra reformer tagit steg mot ett jämnare uttag i föräldraförsäkringen.

Listan skulle kunna göras längre, men jag tror att ni förstår min poäng. Jag tycker att vi har gjort mycket som har varit bra under denna mandatperiod. Men jag vill också ha sagt att det finns mycket mer som behöver göras. Fortfarande behöver vi göra mycket för Sveriges barnfamiljer, kanske framför allt för att stödja de barn som lever i störst utsatthet. Men det handlar också om de generella bitarna och naturligtvis om att bidra till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män.

Glädjande nog är flera reformer i rullning. Exempelvis utreds nu föräldraförsäkringen lite bredare, just i syfte att öka jämställdheten och anpassa försäkringen till olika familjekonstellationer. Ett annat exempel på pågående reformarbete är att det just nu förbereds för att företagare i ett uppbyggnadsskede ska få ett starkare skydd kopplat till dessa bitar.

Fru talman! Jag ser fram emot fortsättningen, där barn- och familjepolitik för ännu tryggare uppväxtvillkor och ännu mer jämställdhet genom-syrar bygget av välfärdslandet Sverige.

(Applåder)

Anf. 45 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Som framgår av Teresa Carvalhos anförande vill Socialdemokraterna fortsatt lägga sig i och bestämma hur föräldrar planerar tiden för sina egna barn och hur dagarna i föräldraförsäkringen ska fördelas. Detta kan ställa till det ekonomiskt för familjer som inte får lägga upp livspusslet som de själva vill.

Jag skulle vilja fråga vad det är som gör att Socialdemokraterna inte kan ge förtroendet till föräldrarna att själva planera sin egen vardag. Jag har själv fått höra vittnesmål om att alternativet kan vara att låta barnet börja tidigare på förskolan än vad föräldrarna kanske vill och så brinner föräldradagarna inne. Man kan bli tvungen att sälja huset.

Ett annat alternativ skulle ju kunna vara att ni höjer nivån i föräldraförsäkringen så att den ekonomiska påverkan inte blir så beroende av vem som tar ut den. Ni kan också helt enkelt avskaffa den här tvångskvoteringen.

Vad anser Teresa Carvalho vara ett bra alternativ?

Anf. 46 TERESA CARVALHO (S) replik:

Fru talman! Sverige har världens bästa föräldraförsäkring. Jag vet inget annat land där föräldrar kan vara hemma med sina barn i den utsträckning som vi har möjlighet till i Sverige, utan att behöva sälja hus och hem, och samtidigt få ersättning för det.

Sverige har världens bästa föräldraförsäkring, men samtidigt ser vi att den inte är jämställd. Jag och Socialdemokraterna för en politik för att också få den biten på plats inom ramen för den fantastiska föräldraförsäkring vi har, för våra barn förtjänar ett mer jämställt samhälle.

Det finns gott om utrymme att förbättra jämställdheten i föräldraförsäkringen, och det är därför vi tycker att det var en bra idé att reservera en tredje månad för respektive förälder. Jag är öppen för att gå längre än så.

Det här med att man inte ska ha kvoterade dagar i föräldraförsäkringen för att det inskränker familjens valfrihet tycker jag egentligen är ett ganska dåligt argument. I vilka andra socialförsäkringar säger vi att det ska vara upp till individen? Där finns det en tydlig koppling till den individ som är försäkrad, och i det här fallet har barnen oftast – inte alltid – två försäkrade

föräldrar. Jag tycker därför att det är en rimlig utgångspunkt att man utgår från att båda föräldrarna ska ta ett ansvar när man bygger upp ett sådant system.

Märk väl: Vi har i dag en fantastisk föräldraförsäkring med en otrolig flexibilitet.

Anf. 47 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Vi har fortfarande en stor flexibilitet, men den flexibiliteten vill tydligen Socialdemokraterna inskränka ytterligare. Det tycker jag är beklagligt.

Det rimliga vore i stället att förbättra ekonomin för föräldrar så att man i så fall ger en positiv uppmuntran till att dela lika. Det kan inte styras med tvång.

Jag vill komma in på ett annat ämne och fråga Teresa Carvalho och Socialdemokraterna hur det kommer sig att man satsar så stort på just barnbidraget om man nu vill gynna de mest utsatta familjerna. Jag har ingenting emot barnbidrag. Det är en bra reform, och det är bra att den finns. Men den ger inte ett tillräckligt starkt stöd och är inte tillräckligt inriktad på de mest utsatta.

Vårt förslag, där vi i stället vill satsa 1 miljard på bostadsbidraget, skulle ge en förälder som har 10 000 kronor i inkomst per månad 700 kronor mer i månaden att leva för jämfört med regeringens reform av barnbidraget. Barnbidraget slår väldigt brett och gynnar även höginkomsttagare som kanske kan köpa sig den där extra utlandsresan eller en extra julklapp som de kanske inte behöver, medan de mest utsatta familjerna blir lidande av att inte få ett rejält förstärkt bostadsbidrag.

Jag skulle därför vilja fråga hur det kommer sig att man satsar så stora pengar på en reform som inte träffar de mest utsatta familjerna tillräckligt bra. Det är ju dem vi borde ge mest stöd till.

Anf. 48 TERESA CARVALHO (S) replik:

Fru talman! När det gäller föräldraförsäkringen kan vi ju konstatera att varje gång man har reserverat dagar för respektive förälder så har det fått en normerande effekt. Varje gång har vi sett att uttaget har blivit mer jämställt, och om det är den vägen man vill gå är det också naturligt att fortsätta att titta på den typen av verktyg snarare än ekonomiska bonusar och stimulanser.

Jag förstår att Sverigedemokraterna inte har samma ambition på det här området som Socialdemokraterna. För oss är det dock ett viktigt mål att nå ett mer jämställt uttag i föräldraförsäkringen, och det är därför vi har valt att göra på det sättet.

Vad gäller barnbidraget kan jag återigen konstatera att Sverigedemokraterna är det enda partiet i Sveriges riksdag som säger nej till att höja barnbidraget för vanligt folk. Anledningen till att vi höjer barnbidraget är inte på något sätt, vilket lite grann insinueras här, att vi inte vill satsa på de familjer som har det svårast.

Tvärtom har vi under hela mandatperioden riktat stöd just till de föräldrar och familjer som har haft det absolut tuffast. Vi har höjt underhållsstödet, vi har höjt grundnivån i föräldraförsäkringen och mycket annat. Men vi har samtidigt sett att den generella delen av barn- och familjepolitiken har varit eftersatt. Barnbidraget har inte höjts på tio år och ligger

motsvarande 4 400 kronor efter vad det gjorts om det hade haft samma utveckling som årtiondet innan.

Det är hög tid att höja barnbidraget för vanligt folk. Det utrymmet finns nu när budgetunderskott har vänts till överskott, och jag är stolt över att få rösta ja i den voteringen.

Anf. 49 RICKARD PERSSON (MP):

Fru talman! Föräldraförsäkringen utgör ett viktigt instrument för att säkra ett jämställt föräldraskap och i förlängningen ett jämställt samhälle samt för att ge barn större tillgång till båda sina föräldrar.

I takt med att vårt samhälle förändras måste dock även föräldraförsäkringen förändras så att den speglar samhället.

Regeringen har därför tillsatt en utredning med uppdrag att modernisera föräldraförsäkringen för att anpassa den till dagens arbetsmarknad. Utredningen redovisas nästa vecka, tror jag att det är, och vi ser fram emot att få ta del av dess förslag.

En del av utredningens uppdrag är att ge förslag på hur föräldraförsäkringen kan utformas så att den fungerar väl oavsett familjekonstellation. Detta tycker vi i Miljöpartiet är mycket välkommet, för varje människa ska ha rätten och möjligheten att definiera sin familj. I dag växer allt fler barn upp i familjekonstellationer som ser annorlunda ut än kärnfamiljen med mamma, pappa och barn, och föräldraförsäkringen måste kunna möta dessa barns och familjers behov på ett bättre sätt.

Utredningen har även, vilket vi tycker är bra, till uppgift att utreda om reglerna för graviditetspenning är tillräckligt anpassade till dagens arbetsliv och om de utgör ett ändamålsenligt skydd för de kvinnor som har nedsett arbetsförmåga i slutet av graviditeten.

Det är angeläget att möjligheten för studerande och egenföretagare att använda föräldraförsäkringen stärks genom förbättrade villkor. Därför är det glädjande att regeringen som ett första steg föreslår att det införs ett förstärkt skydd av studerandes sjukpenninggrundande inkomst under 2018.

Ett viktigt syfte med den ekonomiska familjepolitiken är att skapa förutsättningar för jämna uppväxtvillkor för alla barn och inte minst att förbättra situationen för familjer med låg ekonomisk standard. Många barnfamiljer befinner sig i en utsatt situation, inte minst hushåll med en ensamstående förälder med flera barn. Barnbidraget utgör för de flesta barnfamiljer ett viktigt tillskott i ekonomin, för många ett helt nödvändigt sådant. Ett träffsäkert sätt att förbättra alla barnfamiljers ekonomiska situation är därför att höja barnbidraget.

Därför är vi också väldigt glada över att kunna föreslå en budget som innehåller en höjning av barnbidraget för första gången sedan 2006. Det är också ett steg för att minska de ekonomiska skillnaderna mellan hushåll med barn och hushåll utan barn.

Generella bidrag, till exempel barnbidraget, är viktiga eftersom de har en relativt låg administrativ kostnad. Vidare visar forskningen att generella bidrag som går till alla ökar legitimiteten för och tilltron till systemet.

Men det är naturligtvis också viktigt med behovsstyrda bidrag som går till dem med störst behov. Därför är det bra att regeringen föreslår att underhållsstödet höjs för barn 15 år och äldre. Underhållsstödet bidrar till en

Prot. 2017/18:48
12 december

-----
*Ekonomisk trygghet
för familjer och barn*

förbättrad ekonomisk standard för särlevande föräldrar, och kostnaderna för äldre barn är avsevärt högre än för yngre barn.

Det är även glädjande att regeringen avser att återkomma under 2018 med förslag om att ytterligare höja underhållsstödet såväl för barn mellan 11 och 14 år som för barn 15 år och äldre.

Vad gäller Försäkringskassans ansvar för information till särlevande föräldrar om underhållsreglering har flera åtgärder vidtagits för att informera om underhåll. Vi har tidigare diskuterat i kammaren att det behövs mer information. Försäkringskassan behöver fortsätta utvecklingen av arbetet och säkerställa att även föräldrar som inte kan komma överens om underhåll får det stöd de behöver.

Behovsprövade stöd, till exempel bostadsbidrag och underhållsstöd, har stor betydelse för hushåll med låg ekonomisk standard. Dessa stöd är dock inte särskilt väl anpassade till varandra eller samordnade. Stöden behöver därför ta större hänsyn till att barn i dag i större utsträckning bor växelvis hos sina föräldrar. Det är därför också glädjande att regeringen föreslår ett nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis som ska ersätta det nuvarande underhållsstödet. Detta är ett bra förslag som kommer att stödja ekonomiskt utsatta familjer. Det är även bra att inkomstgränsen höjs och att umgängesbidraget inom bostadsbidraget höjs.

Ni ser att det är mycket som är bra med regeringens förslag. Man kan verkligen tycka att regeringen har lagt fram progressiva budgetar – och det har skett även nu – som stärker familjepolitiken.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att regeringen har tagit barn- och familjepolitiken på största allvar under hela mandatperioden och har redan levererat ett flertal reformer. Mer är att vänta resten av mandatperioden.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 6 Extra ändringsbudget för 2017 – kapitaltillskott till Postnord AB

Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU28

Extra ändringsbudget för 2017 – kapitaltillskott till Postnord AB (prop. 2017/18:39)

föredrogs.

Anf. 50 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i finansutskottets betänkande 28 om kapitaltillskott till Postnord AB.

Det är nu nästan ett decennium sedan näringsminister Maud Olofsson å alliansregeringens vägnar presenterade ett samgående mellan svenska Posten och Post Danmark. Det var en affär som vi socialdemokrater motsatte oss och reserverade oss emot. Vi var kritiska på flera punkter.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet anförde i vår reservation mot samgåendet att det saknades ordentliga analyser och underlag och att frågan var bristfälligt beredd av regeringen.

Vi sa dessutom följande: Ur rent affärsmässig synpunkt anser vi vidare att samgåendet bör avvisas. Postens omsättning utgör drygt 70 procent av det sammanslagna bolagets omsättning, men svenska staten får bara 60 procent av aktievärdet och mindre än hälften av röstvärdet.

Vidare sa vi tre partier i opposition följande: Detta måste betecknas som en dålig affär och kan inte bortförklaras med hänvisning till att det rör sig om en förhandling. I så fall blir slutsatsen att regeringen är en dålig förhandlare.

Vi var inte ensamma om kritiken. Nutek sa till exempel att det föreföll rent affärsmässigt vara en dålig affär för svenska staten. I efterhand måste väl alla konstatera att detta var en riktigt dålig affär. Sverige äger 60 procent av bolaget men har ändå bara 50 procent av rösterna. Styrelsen består av fyra personer från respektive ägare, men ordföranden saknar utslagsröst. Sedan sammanslagningen har den danska verksamheten gått med nästan 2 miljarder kronor i förlust och den svenska verksamheten över 6 miljarder plus. Med sig i bagaget hade dessutom den danska verksamheten betydande åtaganden till anställda i Danmark, så kallade särskilda villkor, som innebär en rätt till tre års uppsägningstid utan arbetsplikt.

Aktieägaravtalet som Maud Olofsson och alliansregeringen slöt 2009 innebär att svenska staten som ägare tar en större risk än danska staten men har *inte* ett större inflytande.

I stället för att lägga all kraft på att värna en stabil utveckling av postverksamheten i hela vårt land har bolaget under de här åren efter sammanslagningen tvingats hantera en dramatisk utveckling i den danska verksamheten. Den danska regeringen har påskyndat digitaliseringen, vilket har inneburit dramatiska förändringar för postverksamheten i Danmark, och Postnord har haft svårt att anpassa sig till detta, inte minst på grund av just de särskilda villkor en del av personalen hade med sig in i det gemensamma bolaget.

Läget är nu sådant att Postnord behöver tillskott från sina ägare, och efter en noggrann analys föreslås det bli 2,2 miljarder. Som ägare av 60 procent av bolaget kunde vår andel av det beloppet ha blivit 1,8 miljarder.

Men som Tobias Wikström skrev på ledarplats i Dagens industri: Den nuvarande näringsministern Mikael Damberg, Socialdemokraterna, har skött förhandlingarna skickligt, och Sverige behöver bara betala 400 miljoner kronor, trots att svenska staten äger 60 procent.

Vi går alltså in med ungefär 18 procent av det kapitaltillskott som görs, trots att vi äger 60 procent. Det är riktigt bra förhandlat, givet de usla förhandlingskort som Maud Olofsson och Alliansen lämnade över.

Man kunde kanske förvänta sig att allianspartierna, eller i alla fall Maud Olofssons eget parti, på något sätt visade att man lärt sig något av denna usla affär. Men självkritiken lyser med sin frånvaro. Tvärtom försöker man i sitt särskilda yttrande slå ifrån sig och lägga hela ansvaret för den situation som Postnord har hamnat i på den regering som nu städar upp efter Alliansens tillkortakommanden. Det är inte särskilt vackert och långt ifrån ansvarstagande, särskilt med tanke på att det skedde fler dåliga affärer under den förra alliansregeringen – Nuon, för att nämna ett annat exempel.

Fru talman! Åter till själva ärendet. Givet utvecklingen i Danmark fattade Postnords styrelse i början av året beslut om att påbörja införförandet

Prot. 2017/18:48
12 december

-----
*Extra ändringsbudget
för 2017 – kapitaltill-
skott till Postnord AB*

av en ny produktionsmodell i Danmark. För att finansiera den här omställningen bad företaget ägarna om finansiellt stöd i början av året. Svenska staten i form av regeringen anlidade då legala och finansiella rådgivare och gjorde en grundlig analys av planen, kapitalbehovet och den nya produktionsmodellen. Regeringen gjorde också en granskning av aktieägaravtalet.

Under förhandlingarna har regeringen hela tiden anfört att Danmark måste ta ett stort ansvar för den uppkomna situationen, och regeringen har också kontinuerligt haft kontakt med oppositionen i den här frågan och flera gånger lämnat information i näringsutskottet.

Förhandlingarna har tagit lång tid och har varit tuffa på grund av aktieägaravtalets konstruktion. Men Sverige har fått gehör för att Danmark ska ta ansvar för de kostnader som relaterar till historiska avtal mellan danska staten och postanställda, de så kallade särliga villkoren. Regeringen är också överens med den danska regeringen om att se över styrningsmodellen för bolaget för att säkerställa att den är ändamålsenlig och effektiv. Det aktieägaravtal som slöts 2009 var inte bra, varken för ägarna eller för bolaget. Att det dessutom inte var bra för kunderna borde Alliansens företrädare nu kunna erkänna.

Det är som sagt i Danmark som situationen varit mest akut, men den situationen har förstås påverkat hela bolaget och därför också den svenska verksamheten. Även med det här kapitaltillskottet står Postnord inför stora utmaningar. Postnord måste förbättra sig avsevärt för att kunna vinna tillbaka förtroendet hos svenska folket. Man ska kunna lita på posten, oavsett var man bor.

Genom den nya postförordningen som träder i kraft vid årsskiftet får Postnord förutsättningar att höja sin kvalitet och sin effektivitet. Och det behövs verkligen. Digitaliseringen och den ökande e-handeln är viktig och positiv för Sverige som helhet, och postverksamheten måste anpassa sig till denna nya verklighet. Regeringen inte bara välkomnar utan driver också på digitaliseringen, inte minst hos svenska myndigheter, och arbetar också på flera sätt för att främja e-handeln.

Fru talman! Genom att bolaget nu fått en långsiktig finansieringslösning är förutsättningarna bättre för bolaget att fokusera på den oerhört viktiga kvalitetsfrågan. Kvalitet är och ska vara bolagets fokus framöver. Det är ett hårt jobb framåt som såväl näringsutskottet som regeringen kommer att följa noga, för när posten inte fungerar kan det få förödande konsekvenser för näringslivet och för enskilda som kan hamna hos kronofogden och få betalningsanmärkningar för att räkningar inte kommit fram i tid. Posten måste fungera; det är en grundläggande förutsättning i vårt välfärdssamhälle. Postnord måste nu jobba hårt för att Sveriges invånare ska kunna känna förtroende för bolaget igen.

Avslutningsvis vill jag tacka samtliga partier för att de inser stundens allvar och i bred enighet är beredda att ge det här kapitaltillskottet till Postnord.

(Applåder)

I detta anförande instämde Patrik Engström, David Lindvall, Ingemar Nilsson och Fredrik Olovsson (alla S).

Anf. 51 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Postnord har en längre tid kämpat med flera problem. Det är bristande kvalitet, vikande lönsamhet och fallande brevvolymer, inte minst i den danska delen av verksamheten.

Digitaliseringen har inneburit en stor omställning för företaget. Man har försökt genomföra ett antal förändringar i takt med detta, men man har inte lyckats hålla jämna steg med hur digitaliseringen har förändrat postverksamheten. Under första halvåret 2017 minskade brevvolymer med ungefär 20 procent i Danmark och 7 procent i Sverige. Bolaget har kunnat konstatera att man måste göra mycket större omställningar av postverksamheten framöver, inte minst i Danmark med en ny produktionsmodell. Att klara omställningen kräver nytt kapital från ägarna. Det innebär miljardbelopp totalt sett med lån och skattepengar som även fortsättningsvis måste in i detta.

För Alliansen är det viktigt att vara tydlig: Vi säger ja till ett ägartillskott i dag, men det bör vara en engångsföreteelse. Vi tar på detta sätt ansvar för Postnord och för en fungerande postverksamhet i Sverige. Men det innebär inte att vi är fullt ut nöjda med regeringens hantering av frågan de senaste åren. Förändringen inom posten har varit känd i flera års tid; ändå har regeringen agerat på ett passivt sätt.

När riksdagen nu tillmötesgår regeringens förslag om att skjuta till pengar anser vi att det är rimligt att regeringen löpande informerar riksdagen och näringsutskottet om utvecklingen i företaget. Vad är det för åtgärder man vidtar i bolaget? Vad gör ägaren i sammanhanget för att på olika sätt säkerställa att vi inte hamnar i en sådan här situation igen med ytterligare ett ägartillskott?

Vi har också frågan om digitaliseringen, fru talman. Det är någonting som särskilt bör beaktas. Den har kommit mycket längre i postverksamheten i Danmark än i den i Sverige. Jag skulle säga att vi snarast borde välkomna en fortsatt utveckling och lära mer av den danska utvecklingen. Det gagnar medborgare, svenska företag och offentlig förvaltning att fortsätta ställa om och ta vara på digitaliseringens möjligheter. Men i förlängningen får det effekter på Postnord och dess verksamhet.

Vi anser att regeringen snarast bör återrapportera till riksdagen och näringsutskottet vad man som ägare gör för att på olika sätt säkerställa att man tar tag i de allvarliga kvalitetsproblemen i Postnords verksamhet. Det här är inget nytt; det har pågått sedan hösten 2016 med rapportering om allvarliga problem och klagomål – post som hanterats ovarsamt och post som inte kommit fram, vilket fått effekter för både enskilda och företag. Senast häromveckan var det problem med hanteringen av e-handeln inför den svenska julen. Det här är naturligtvis inte okej.

Vi kan konstatera att antalet klagomål som inkommer från både privatpersoner och företag har ökat och att kvaliteten i linje med det har sjunkit över tid i den svenska postverksamheten. Det bekräftas av EU-kommissionens postorgans undersökning, vilket är allvarligt. Att posten funkar väl är en viktig och grundläggande samhällsservice. När den inte funkar kan det få förödande konsekvenser för både enskilda människor och företag.

Vi utgår ifrån att regeringen tar sitt ägaransvar och ställer tydligare krav på bolaget för att höja kvaliteten i postverksamheten, men vi ställer oss bakom ägartillskottet.

Prot. 2017/18:48

12 december

-----

*Extra ändringsbudget
för 2017 – kapitaltillskott till Postnord AB*

Anf. 52 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Vi har inte olika syn på hur Postnord fungerar i dag. Det fungerar inte tillfredsställande. Jag tror att vi alla är upprörda och oroliga över vad som kommer att hända när handeln ökar inför julen. Kommer paketen att komma fram i tid, och – kanske ännu allvarligare – får alla invånare i Sverige sina räkningar så att de slipper hamna hos kronofogden? Om detta är vi helt överens – det fungerar inte tillfredsställande i dag.

Men det jag efterlyste i mitt inlägg var någon form av självkritik utifrån denna dåliga affär. Jag lyssnade noga, men jag hörde ingen sådan självkritik från Lars Hjälmered.

Därför måste jag ta tillfället i akt att fråga Lars Hjälmered och Moderaterna: Vilken omprövning av er politik har ni gjort? Tycker ni fortfarande att det här var en bra affär, givet utvecklingen för den svenska postverksamheten?

Anf. 53 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag var inte politiker i näringsutskottet när det begav sig och tog inte aktiv del i arbetet med samgåendet mellan svenska och danska posten. Jag har ingen anledning att ifrågasätta uppsåtet när frågan kom från bolaget i fråga och från de fackliga organisationerna och när det beskrevs som att stordriftsfördelar skulle vara lösningen för ett modernt logistikföretag. Men alldeles riktigt tycker jag att det går att vara självkritisk i efterhand och se att den här affären inte föll ut på ett önskvärt sätt.

Den föll ut på samma sätt som när Åsa Westlund och hennes kollegor shoppade tysk, dansk och polsk kolkraft genom Vattenfalls försorg för ett decennium sedan. Det kanske var rätt på den tiden, men i efterhand har det visat sig att det inte var rätt och rimligt för skattebetalarna.

Jag tycker att det alltid finns rimliga skäl att fundera på vilken roll de olika statliga företagen har. Vad är deras uppdrag, och hur förvaltas de på ett klokt sätt? Det skärptes till under alliansåren, och jag kan konstatera att det har fortsatt under den här regeringen.

När det gäller posten, fru talman, måste man göra ett ägartillskott nu utifrån att posten ska finnas och funka i Sverige och för att både hushåll och företag ska kunna räkna med det. Men det är den lilla frågan. Jag skulle säga att de stora utmaningarna på sikt är åtminstone två.

Den ena utmaningen är kvalitetsproblemen, som är helt förödande. Folk säger: Kan jag lita på att posten ens kommer fram? Där måste både ägarrepresentanterna och bolaget ta sig i kragen.

Den andra och större utmaningen handlar om digitaliseringen. Diskussionen om posten handlar om att det är ett problem att man ställer om. Jag skulle snarare säga att vi behöver en utökad agenda för digitalisering av den offentliga sektorn i Sverige och även för företag och enskilda. Ta vara på digitaliseringens möjligheter med allt positivt det innebär! Postutmaningen får vi hantera över tid. Men det är där mer av diskussionen behöver vara.

Anf. 54 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Tack, Lars Hjälmered! Jag hörde ändå någon självkritik i ditt inlägg, och jag tror att det är välkommet för skattebetalarna och medborgarna att höra att det finns dåliga affärer som är gjorda av den förra alliansregeringen.

Ändå kan jag inte låta bli att tycka att det är lite konstigt att man talar om Vattenfall och underlåter att nämna den största och värsta skandalen, nämligen köpet av Nuon. Hur många miljarder har den affären nu kostat skattebetalarna – är det 44 miljarder? Också där får man gärna vara lite självkritisk.

Du, Lars Hjälmered, sitter ju i näringsutskottet nu. Jag tycker att ett rimligt besked till de svenska väljarna inför valet 2018 skulle vara att Moderaterna eller Alliansen har gjort upp med utförsäljningspolitiken. Affären med Postnord syftade ju egentligen till att lägga ut företaget på börsen, och ni har gjort många liknande dåliga affärer.

Apoteket är ett exempel – ni sålde ut fyra bolag för 5,9 miljarder, och några år senare var bara ett av dessa bolag värt lika mycket. Moderaterna i Stockholms läns landsting, som jag bor i, har reat ut tillgångar. Vårdcentralen Serafen såldes för 700 000 kronor. Kort tid därefter såldes den för 20 miljoner. Er nuvarande partiledare var delaktig i att sälja ut stora delar av Stockholms verksamhet. Ni sålde ut för 3,4 miljoner, och sedan sålde man vidare för 81,7 miljoner.

Har ni gjort upp med den politiken, eller tänker ni fortsätta sälja ut våra gemensamma verksamheter till underpris på det här sättet? Tänker ni vara mer varsamma med skattebetalarnas pengar? Det är ju faktiskt det detta handlar om. Vi vill ha en väl fungerande postverksamhet i Sverige, men vi vill också ha varsamhet med skattebetalarnas pengar framöver.

Anf. 55 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! För några år sedan hade vi en diskussion om huruvida svenska staten skulle äga en spritfabrik. Det tyckte Åsa Westlund och hennes partikollegor var en kärnuppgift för politiken och samhället. Jag tycker att en kärnuppgift är att se till att polisen kommer om det begås brott och se till att skolan och vården fungerar. Det är möjligt att vi skiljer oss åt lite grann där. Jag tror att vi på båda kanter har att idka självkritik och fundera på olika affärer som har varit, för att detta ska hanteras på ett klokt sätt.

Jag tror också att det enskilda hushåll och företag förväntar sig är att postservicen funkar som en grundläggande samhällsservice. Där kan vi konstatera att utvecklingen har gått i fel riktning de senaste åren. Postens kvalitet har sjunkit. Människor lägger ett brev eller paket på lådan och förväntar sig att det ska fungera, och det har det inte gjort. Tyvärr tycker jag också att regeringen har hanterat detta rätt valhant och dåligt, ärligt talat. Man har pratat men inte tydligt agerat för att ställa krav på bolaget på ett rimligt sätt. Jag har mycket högre förväntningar på regeringen att som ägarrepresentanter för Postnord med kraft ta tag i detta. Med grund i det beslut vi ska fatta i dag ska man också löpande återrapportera till riksdagen.

Bortom detta hoppas jag att vi kan få till en bredare diskussion om digitaliseringen. Det är nämligen en otrolig möjlighet för offentlig förvaltning att effektivisera och utveckla. Det handlar om vårdbrev, och det handlar till exempel om kontakten för mig som förälder när det gäller mina barns utbildning. Det handlar om företags kommunikation med myndigheter eller kunder. Vi är bara i början av detta, och jag skulle snarast vilja säga att det politiska ansvaret handlar om att på olika sätt utveckla detta ännu mycket mer.

Prot. 2017/18:48
12 december

-----

*Extra ändringsbudget
för 2017 – kapitaltill-
skott till Postnord AB*

*Allmän miljö- och
naturvård*

Det kommer i sin tur naturligtvis att ställa krav på postverksamheten, men den diskussionen tror jag ger större nytta över tid för att ta vara på dessa möjligheter och inte fastna i eventuella historiska händelser en bit bak i tiden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 7 Allmän miljö- och naturvård

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18:MJU1
Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (prop. 2017/18:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 56 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Fru talman! Jag vill inleda debatten med att säga att vi moderater inte deltar i anslagsbeslutet eftersom vårt förslag till budgetramar har fallit. Därför hänvisar jag i stället till vårt särskilda yttrande.

Fru talman! Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård är ett brett utgiftsområde, men jag tänker ägna huvuddelen av mitt anförande åt att tala om den största frågan som ryms här – klimatpolitiken. Utan en politik som minskar utsläppen av koldioxid och växthusgaser finns det nämligen få eller inga möjligheter att prata om andra miljöfrågor. Ökade klimatutsläpp leder till att haven värms upp och hamnar i obalans. Ökade klimatutsläpp leder till extremt väder som utsätter människor för fara. Ökade klimatutsläpp leder långsiktigt till att jordbruk omöjliggörs på vår planet. Klimatutmaningen är alltså central.

Fru talman! En modern klimatpolitik vilar i huvudsak på tre ben. För det första vet vi att klimatutmaningen är global. Att bara titta på vår lilla plätt här uppe i Norden blir därför ganska bristfälligt. Vi behöver se till hela vår stora värld som ryms på vår lilla planet. Därför är internationellt samarbete och internationella åtgärder ett fundament i klimatpolitiken. Det är ofta mer kostnadseffektivt att Sverige finansierar utsläppsminskningar i andra länder än att vi gör det på hemmaplan. Det är inte bara billigt utan också rätt. Jämte det arbetet är det tydligt att Sverige behöver fortsätta sitt arbete med att minska utsläppen, främst från inrikes transporter och den tunga industrin. Här har Sverige och Moderaterna stora ambitioner.

För det andra vet vi att politik är ett trubbigt verktyg. Politiken varken kan eller ska lägga sig i och försöka lösa alla problem, men med rätt politik kan vi gynna de entreprenörer och företag som vill utveckla ny teknik och sedan ta den till breda marknader. Med fri och sund konkurrens och marknadsekonomiska lösningar kan Sverige exportera klimatinnovationer och samtidigt ta del av de skarpaste idéerna från andra länder.

För det tredje är klimatpolitik egentligen som annan politik. Det är inte så att det parti som kan skriva störst siffra på nedersta raden vinner. Reformerna på alla områden, även detta, måste finansieras ansvarsfullt, ställas mot andra satsningar och bidra till största möjliga nytta. Ska vi långsiktigt bygga upp trovärdighet för svensk klimatpolitik behöver vi klimatmaxa varenda skattekrona vi spenderar.

Fru talman! Mot bakgrund av det jag just beskrev är det svårt att förstå den av regeringen föreslagna budgeten. I den budget som den rödgröna regeringen lägger fram tillsammans med Vänsterpartiet finns inga samlade beräkningar av hur stora de totala utsläppsminskningarna förväntas bli. Därför blir det på sätt och vis så att regeringen famlar lite i mörkret – om man inte vet vad den förda politiken förväntas uppnå, hur ska man veta om man gör tillräckligt? Och hur ska man veta att man gör rätt saker?

Ett annat problem är de åtgärder där det faktiskt finns beräkningar, för där blir det tydligt att den förda klimatpolitiken är ineffektiv. Klimatklivet, ett av regeringens stora projekt, har en beräknad kostnad på ungefär 400 kronor per ton utsläppsminskning. Det kan jämföras med internationella projekt, CDM, som funnits i Energimyndighetens portfölj, där kostnaden är ungefär 60 kronor per ton minskning. Det ska sägas att jämförelsen inte är helt rättvis eftersom räknemetoderna vad gäller additionalitet skiljer sig, men det är i sig ett problem.

Därför är det kanske bra att regeringens miljöbudget är den största någonsin, som man skriver på sina affischer, för vore den inte det men samtidigt innehöll lika ineffektiv politik hade ju utsläppsminskningarna kanske inte gått att mäta. Här blir det tydligt att regeringen satsar mer på att frisera sina egna siffror än på det faktiska resultatet för klimatet. Det är tråkigt eftersom det är bråttom att minska utsläppen om vi ska ha en chans att nå upp till Parisavtalets mål om att begränsa temperaturhöjningen till två grader, med sikte på en och en halv grad.

Fru talman! Jag ska dock inte bara prata om regeringens politik. Att den är ohyggligt ineffektiv vet vi i Moderaterna. Det vet vi i Alliansen, och det vet även Konjunkturinstitutet, som utvärderar den. Snart får vi också på plats ett klimatpolitiskt råd, och jag har svårt att se hur detta råd ska kunna komma till någon annan slutsats. Men låt mig i stället berätta om de prioriteringar som mitt parti Moderaterna gör i budgetförslaget för utgiftsområde 20!

För det första tror Moderaterna på människans inneboende förmåga att hitta nya vägar för att lösa också komplicerade problem. Det är inte anorlunda när vi söker lösningar på klimatutmaningen – forskning, kunskap och utveckling bör vara prioriterat. Här kan Sverige göra stor skillnad. Därför ökar Moderaterna anslaget till just miljöforskningen med över 120 procent jämfört med regeringens budget.

För det andra tror vi moderater, precis som FN i klimatprogrammet Unep, att åtgärderna för att skapa balans i haven är oerhört viktiga jämte en offensiv klimatpolitik. Haven fyller en central funktion för fiske, transporter, turism och rekreation. Därför måste arbetet med en sammanhållen och effektiv havs- och vattenpolitik – den som Alliansen påbörjade – fortsätta. Det handlar om övergödning, marint skräp, försurning och föroreningar. Därför anslår vi 95 miljoner mer än regeringen till åtgärderna för havs- och vattenmiljö.

För det tredje är det viktigt att vi söker de åtgärder som gör mest nytta om vi på allvar vill minska utsläppen globalt. Flera rapporter pekar på att de mest kostnadseffektiva verktygen inom klimatpolitiken är internationella så kallade clean development mechanisms, CDM. Dessa åtgärder har tidigare dokumenterats ha god inverkan på flera områden, till exempel klimatpåverkan, luftkvalitet och hälsa samt tekniköverföring och teknikutveckling. Därför ökar vi anslaget med en halv miljard kronor – alltså

500 miljoner kronor – för år 2018. Vår budget för dessa satsningar är därmed mer än tredubbelt så stor som den av regeringen föreslagna. Det är att klimatmaxa politiken på riktigt.

Fru talman! Utöver det jag redan nämnt har vi anslagit medel till en nationell bioekonomistrategi för att utreda hur de gröna näringarna ska kunna skapa ännu större klimat- och miljönytta. Vi finansierar också fullt ut arbetet med att ta fram en nollvision för klimatutsläpp inom den tunga basindustrin, en så kallad CCS-strategi. Sammantaget är vår budget mindre än regeringens, men den är pinpointad på åtgärder som ger stor nytta inom sina respektive områden – både nationellt och internationellt.

Lägg därtill det jag sa i början av mitt anförande, att det inte längre är politiken som leder den gröna omställningen. Det är inte politiker som utvecklar nya och billigare solceller. Det är inte Naturvårdsverket som har fått Elon Musk att vända upp och ned på bensinbilsmarknaden.

Det är företag på en fri marknad med sund konkurrens som skapar lösningar på våra samtidsutmaningar. Ser vi till företagspolitiken är det tydligt att regeringen har missat denna insikt när man har genomfört breda skatteköningar på över 40 miljarder sedan valet 2014. Därför är det kanske inte så konstigt att man har mer pengar i sin budget att spendera på att konfiskera skog och subventionera stockholmars nya cyklar.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 57 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag utgiftsområde 20, och jag vill inleda med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation i detta betänkande.

Miljön är ett prioriterat område för Sverigedemokraterna. Det gäller miljön överallt, här i Sverige och globalt, och det gäller regnskogar, världens arter och möjligheten att andas frisk luft oavsett var man befinner sig. Men när det handlar om Sveriges budget är det framför allt miljön här i Sverige som vi kan påverka. Det beror inte på att vi inte bryr oss om omvärlden utan för att det är här i Sverige som vi kan påverka och göra mest nytta med våra satsningar. Det är främst miljön här i Sverige som vi kan påverka inom ramen för statens budget.

Fru talman! I dessa debatter brukar mycket kretsa kring hur mycket pengar man satsar. Det brukar låta ungefär likadant varje gång. Satsar man mer pengar bryr man sig mer om miljön, och de andra som inte vill satsa lika mycket pengar vill försämla miljön. Det är en lättförståelig kommunikation, men det är samtidigt att föra debatten på en mycket låg nivå. Det är nämligen inte grönsocialistiska pengar som satsas när detta utgiftsområde sväller, utan det är svenska skattebetalares pengar som används. Varje satsad skattekrona ska användas där den gör störst nytta, vilket definitivt oftare än i dag skulle kunna avgöras av den enskilde medborgaren i stället för av grönsocialistiska politiker.

Att som regeringen och Vänsterpartiet gör, ålägga skattebetalarna att sponsra elcykelköp, är typexempel på regeringens slöseri till ingen nytta på miljöområdet. Vi har en fungerande marknad som växer explosionsartat. Det saknas fullständigt poäng med att gå in och skattesubventionera dessa cyklar.

Andra exempel på direkt kontraproduktiva åtgärder återfinns även de på transportområdet, där denna och tidigare regeringar har erbjudit nedsatt skatt eller helt avskaffad skatt på mestadels importerade biodrivmedel. Vinnaren har varit utländska producenter och bolag, och det har sett snyggare ut i den svenska statistiken när man kan se att koldioxidutsläppen från transportsektorn här i Sverige minskar lite grann. Men vilken nytta gör detta egentligen? Vilka utsläpp som står i den där svenska kolumnen spelar ingen roll för klimatpolitiken på global nivå. När de bränslen som konsumeras i Sverige består av grödobaserade biodrivmedel och andra palmoljebaserade drivmedel i spetsen får vi i stället en situation där vi bidrar till höjda nettoutsläpp på global nivå just på grund av de indirekta markeffekterna. Samtidigt som vi förmodligen har uppnått ökade utsläpp på global nivå har vi lagt åtskilliga tiotals miljarder på denna politik. Det är inte klokt, och det gynnar inte arbetet med att bekämpa global uppvärmning.

Fru talman! När det kommer till klimatpolitiken måste vi få ett större fokus på kärnan. Klimatpolitiken är global. Varje klimatpolitisk åtgärd måste vägas utifrån var den gör störst nytta. Att då rikta så stort fokus på Sveriges utsläpp i allmänhet och transportsektorns utsläpp i synnerhet är inte sunt. Precis som Finanspolitiska rådet och Konjunkturinstitutet konstaterar är sektorsvisa mål inte önskvärda. Vi bör ha ett mål, och det är att på ett så effektivt sätt som möjligt minska utsläppen på global nivå.

Det har satts upp ambitiösa mål, men när det kommer till kritan är det mest fina ord. Fortfarande är närmare 80 procent av all energi fossil, och tillväxten för fossilfria initiativ går mycket långsamt i det stora hela globalt. Efter Parisöverenskommelsen, då det gavs otillräckliga och ej bindande löften, har i princip ingenting hänt. När den senaste klimatkonferensen hölls enades man möjligtvis om en sak, och det var att man skulle träffas igen.

Fru talman! Vi behöver en klimatpolitik med ett grundläggande mål: att minska utsläppen globalt. Därför föreslår vi neddragningar av ineffektiva och kontraproduktiva projekt här i Sverige. I stället satsar vi mer pengar på internationella åtgärder och ökade satsningar på forskning och utveckling av framtidens teknologi. Vad det handlar om är nämligen att man måste göra det fossilfria konkurrenskraftigt. Det ska helt enkelt inte vara lönsamt att använda kol. Det är först då som kolet kommer att konkurreras ut. Att då syssla med pr och marknadsföring och lyfta fram en överenskommelse mellan länder om att man ska sluta konsumera kol blir ganska meningslöst när man tittar på sammansättningen av länderna. Det var en av de nyheter som kom från det senaste klimattoppmötet. Problemet var att de länder som ingick denna överenskommelse redan nästan helt har slutat med kol just därför att de har funnit andra alternativ som är konkurrenskraftiga.

Fru talman! För Sverigedemokraterna är förvaltarskapstanken grundläggande. Det är särskilt viktigt när det kommer till vår natur. Vi har exempelvis ett stort antal förorenade områden i vårt land. Det handlar om åtminstone tiotusentals områden. Men problemet är att ingen riktigt vet hur många vi har eller hur illa förorenade de är. Det som man vet är dock att det kommer att ta åtskilliga decennier att återställa dem och att det kommer att kosta tiotals miljarder kronor. Det är ett viktigt arbete, och Sverigedemokraterna förespråkar därför en ytterligare höjning av detta anslag. Men det kärvs inte bara pengar, utan regelverken måste förbättras så att

vår industri på ett miljöeffektivare sätt kan bygga upp sina industrier utan att orsaka nya förorenade områden. I dag finns det exempelvis en rädsla för att köpa befintliga tomter, eftersom man inte vet om det blir den nya köparen som får betala den framtida saneringen. Här behövs det således inte bara pengar utan en översyn av lagstiftningen.

Fru talman! Plaster har kommit att bli ett dominerande inslag i debatten. Jag kontrollerade i går att vi har talat om plaster i varje debatt på detta område under denna mandatperiod. Det talas om olika typer av plaster. Plastpåsar får ett stort utrymme i debatten. Det är kanske lite märkligt, eftersom Naturvårdsverket har konstaterat att nedskräpningen med plastpåsar är mycket liten i Sverige och att i princip samtliga plastpåsar återvinns, mestadels genom energiåtervinning. Vi har därför inte samma problem med dessa plaster i Sverige som man har i många andra länder.

Men sedan har vi frågan om mikroplaster. Där har oron varit betydligt större. En mängd produkter släpper ut mikroplaster i våra vatten. Det handlar om allt från kläder som vi tvättar till kosmetiska produkter. Detta kan vara allvarligt. Därför vill vi från Sverigedemokraternas sida se ett ökat anslag på detta område. Problemet är att vi inte riktigt vet hur pass oroliga vi ska vara.

Det har nyligen uppmärksammats att vi inte heller kan lita på all forskning på området. En forskning som jag har använt i denna kammare tidigare kommer från Uppsala universitet och handlar om fiskar som får i sig dessa mikroplaster och vad som händer med dem. Den vetenskapliga artikeln om detta har man fått dra tillbaka. Det har samtidigt kommit forskning som visar att plasterna i Östersjön inte har ökat under de senaste decennierna. Därför är det viktigt att man fortsätter att prioritera denna fråga, just för att man måste gå till botten med detta för att få reda på om detta är en fråga som vi ska vara så oroliga för. Detta är i linje med den förvaltar-skapstanke och den försiktighetsprincip som alltid måste prägla oss på miljöområdet.

Anf. 58 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Martin Kinnunen för detta anförande. Jag vill inleda med att säga att jag instämmer med honom när han pekar på behovet av att fasa ut kol i världen. Det är självklart en stor utmaning, och jag kan känna stor uppgivenhet när jag läser nyheter om kol just nu. Häromdagen kom en nyhet från Newsweek där man förklarade att det första eldrivna fraktfartyget i Kina används för att skyffla kol upp och ned i floden, vilket på sätt och vis är ironiskt.

Men det är mycket annat i Martin Kinnunens anförande som får mig att börja fundera; det gäller främst klimatpolitiken. När vi förra året hade en debatt om ett aktuellt ämne, nämligen klimatförändringar, stod Martin Kinnunen här och sa att det mest handlar om väder. Men i det anförande Martin Kinnunen nu höll om utgiftsområde 20 nämner han klimatet hela fyra gånger, om jag har räknat rätt – några gånger för att säga att det kanske inte är lika prioriterat som i regeringens satsningar, men ändå fyra gånger.

Jag måste ändå fråga Martin Kinnunen om Sverigedemokraterna nu har insett att människan påverkar klimatet genom sina ökade utsläpp och om klimatpolitiken kanske blir ett prioriterat område inför nästa val.

Anf. 59 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Jesper Skalberg Karlsson! Jag tror att ledamoten får lyssna igen på den där debatten. Problemet i debatten om klimatfrågor är att tonläget blir väldigt högt. Känslargumenten kommer fram, och man talar ofta om kortsiktiga väderfenomen. Det blir olika typer av domedagsprofetior som kommer fram i debatten, och man talar faktiskt i klartext om väder.

Jag tycker inte att man ska tala om väder när man talar klimatpolitik; det är en mycket mer seriös fråga än så. Klimat är ju väder under en väldigt lång tidsperiod, åtminstone tre eller fyra decennier. Vissa forskare vill i stället fokusera på kanske 100–150 år eftersom det är ett så pass knepigt och komplicerat ämne – särskilt att försöka förutsäga vad som ska hända.

Men från Sverigedemokraternas sida har vi alltid varit tydliga. I alla klimatmotioner som vi har lagt fram denna mandatperiod hänvisar vi till Kungliga Vetenskapsakademiens forskning och vad de har kommit fram till i sin granskning av IPCC:s rapporter. Det finns en global uppvärmning. Koldioxid påverkar – givetvis. Vi ifrågasätter inte forskningen på något sätt. Däremot ifrågasätter vi den förda politiken och effektiviteten i den.

Jesper Skalberg Karlsson för fram många bra argument när det gäller hur man bör rikta om klimatpolitiken. Problemet är att Moderaterna inte har stått upp för detta. Man låter inte marknaden ha sin gång utan går in och styr på energiområdet, till exempel. Vi har elcertifikatssystem, där man genom en socialistisk energipolitik får ett överutbud på energi, vilket gör att ingen tjänar pengar. Det kan inte bli några nya investeringar.

Anf. 60 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Tack, Martin Kinnunen, för svaret! Politik handlar ibland om att kompromissa, och jag är glad att vi har kunnat sluta en energiöverenskommelse i Sveriges riksdag. Hade Moderaterna inte varit med i den förhandlingen hade vi kanske inte sett de offensiva skrivningar som finns gällande till exempel kärnkraft, som jag vet att Martin Kinnunen och IPCC tycker är ett bra sätt att få fram i det närmaste koldioxidneutral energi.

När det gäller väder finns det skäl att titta på fler än bara två datapunkter. Ytmedeltemperaturen på jorden just nu är den högsta på två millennier; då tittar vi på betydligt mer än bara några decennier. Medeltemperaturen har ökat med mer än en halv grad sedan 1950. Atmosfärisk koldioxid har sedan 1950 gått från under 330 ppm, parts per million, till att i dag vara någonstans runt 400 ppm. Detta kan inte förklaras av exempelvis ökad solstrålning utan har att göra med mänsklig påverkan.

Därför välkomnar jag om Sverigedemokraterna nu kommer att satsa mer på miljö- och klimatpolitiken. Jag vet att Sverigedemokraterna betecknar sig som konservativa, men jag skulle inte säga att konservativ innebär att man bara säger stopp och belägg, nu stannar vi. Att vara konservativ är att vara de beprövade idéernas försvarare. Där ingår att utvärdera, ompröva och föreslå ny politik. Det tror jag att klimat- och miljöpolitiken i Sverige skulle må väldigt bra av.

Anf. 61 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna kommer att fortsätta att prioritera miljö- och klimatfrågorna, precis som vi gjort hela denna mandatperiod.

Problemet är att Moderaterna har många fina ord, men man låter Centerpartiet styra politiken. Vi har de sektorsvisa målen, som ifrågasätts av Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet. Det är inte effektivt att rikta in sig på små sektorer, utan vi bör ha ett övergripande mål. Det kan exempelvis vara mycket dyrare att minska utsläppen för inrikes transporter i Sverige än vad det är att minska utsläppen i en annan sektor i något annat land eller någon annan världsdel. Varför ska vi ha de sektorsvisa målen när forskarna är eniga om att de är ineffektiva?

Det är sådant som inte går ihop när Jesper Skalberg Karlsson samtidigt talar om effektivitet och internationella åtgärder. Huvuddelen av pengarna går ju ändå till ineffektiv politik i Sverige.

Från Sverigedemokraternas sida är vi tydliga med att vi ska arbeta för att minska växthusgasutsläppen. Vi ska göra det på global nivå och så kostnadseffektivt det bara är möjligt. Detta kommer vi att fortsätta att påpeka i samma höga tonläge som under hela denna mandatperiod.

Anf. 62 KRISTINA YNGWE (C):

Fru talman! Världen och Sverige står inför stora miljöutmaningar. Klimatomställning, giftfri vardag, rent vatten och hav samt ett hållbart nyttjande av våra naturresurser är nyckelkomponenter för människors hälsa, välmående ekosystem och en hållbar ekonomisk utveckling och tillväxt.

Sverige har unika möjligheter att vara både ledande och vinnare i den globala omställningen. Med naturresurser som skog och åkermark kan en ekonomi med bas i det förnybara ge Sverige fortsatt tillväxt och utveckling. Sverige har många både små och stora företag som ligger i framkant när det gäller att utveckla ny miljöteknik och hitta nya affärsmodeller i den cirkulära ekonomin. En dynamisk och jobbskapande ekonomi är också det enda sättet för Sverige att utgöra ett trovärdigt föredöme för andra länder.

Men för att Sverige ska kunna ta till vara den potential som finns krävs en politik som främjar innovation och företagande. För Centerpartiet är grön skatteväxling en central del av både miljöpolitiken och den ekonomiska politiken. Högre skatter på miljöpåverkan matchas med skattesänkningar på jobb, företagande och investeringar. Detta ger bättre förutsättningar för svenska företag att bidra till svensk ekonomi och sysselsättning, samtidigt som utsläpp och miljöpåverkan minskar när förorenaren får betala utsläppskostnaden.

Genom att man växlar miljöskatter mot sänkt skatt på arbete sjunker också de höga kostnaderna för att anställa och arbeta. Centerpartiet har i flera budgetar presenterat ett antal förslag för en förstärkt grön skatteväxling och gör så även i denna budget.

Men för att möta utmaningarna krävs att varje krona används rätt. Effektivitet och resultat för miljön är det viktigaste. I stället för den löftespolitik som regeringen bedriver, som förstärker obalanserna och riskerna för överhettning och minskar det strukturella sparandet i stället för att de goda tiderna används för att skapa en hållbar grund för långsiktig tillväxt, vill vi ta ansvar och leda Sverige in på en väg mot hållbar tillväxt med åtgärder som ger verkligt miljöresultat.

I regeringens budget för 2018 ser vi tyvärr flera exempel på symbolpolitik som i bästa fall gör lite nytta men då till en väldigt hög kostnad. Det handlar om en flygskatt utan miljöstyrning. Det handlar om klimatkliv

som ofta går till satsningar som ändå skulle ha blivit av och om en elcykelpremie som ska stimulera en marknad som redan växer och fungerar bra utan stöd.

Fru talman! Centerpartiet har i årtionden varit drivande för en ambitiös energi- och klimatpolitik och har deltagit i alla breda energi- och klimatöverenskommelser som slutits i modern tid. Vi är stolta över att vi har bidragit till att Sverige har överträffat EU:s mål för förnybara drivmedel i transportsektorn och att andelen av förnybar energi i dag är över 50 procent. Inget land i EU har varit så framgångsrikt i att ställa om sin energiförsörjning som Sverige.

Men vi kan inte luta oss tillbaka och vara nöjda. I dag för exakt två år sedan slöts Parisavtalet, som syftar till att begränsa temperaturökningarna till max 2 grader, och helst 1,5 grader.

Läget är allvarligt. Under 2016 noterades en rekordvarm höst i Arktis, vilket kan vara det första tecknet på en permanent destabilisering av Arktis klimat. Även i andra delar av världen uppstår stora problem i klimatförändringarnas spår: svältkatastrofer till följd av långdragen torka, människor som tvingas lämna sina hem på grund av havsnivåhöjningar och extrema nederbördsmängder som får kostsamma konsekvenser i stadsmiljö. Det är allvar nu.

För att klara klimatutmaningen och uppnå målet om ett Sverige utan nettoutsläpp av växthusgaser år 2045 krävs en politik som främjar förnybar energi, minskar utsläppen från transporterna och gör Sverige till en ledande kraft i EU och i det globala klimatarbetet.

Utsläppen från inrikes transporter står för en tredjedel av Sveriges totala utsläpp. Att bryta transportsektorns fossilberoende kommer att kräva klimateffektiva styrmedel där vi jagar utsläppen och inte transporterna. Det kommer att kräva ett samspel mellan flera olika styrmedel, teknikutveckling, ökad elektrifiering och förändrade beteendemönster.

Centerpartiet föreslog tidigt ett system med miljöbonusar och miljöavgifter på bilar. Vi fortsätter att göra det i vår budget för 2018 genom en grön bilbonus på som mest 100 000 för en klimatsmart bil.

Vi vill bygga ut infrastrukturen för att möjliggöra laddning och elektrifiering av transportsektorn. I vår budget föreslår vi också en miljölastbilspremie för att påskynda teknikutvecklingen och skapa en stark svensk marknad för miljölastbilar.

Vi tror starkt på den biobaserade ekonomin och ser biodrivmedel som en mycket viktig komponent i transportsektorns omställning. Vi satsar totalt en halv miljard på åtgärder för att stärka omställningen och arbetet för att gå mot en biobaserad ekonomi.

Därför ser vi med stor oro på de processer som pågår på EU-nivå, som riskerar att slå undan benen för den gröna omställningen i Sverige. Vi förutsätter att regeringen agerar för att säkerställa att förutsättningarna för svenskt biodrivmedel även fortsättningsvis ska vara goda.

Fru talman! För Centerpartiet har arbetet för en giftfri vardag under lång tid varit prioriterat. Ekonomiska incitament såsom producentansvar och kemikalieskatt bör användas för att påskynda omställningen till mer hållbara alternativ.

Samtidigt ser vi att det finns ett stort mörkertal när det gäller farliga och förbjudna ämnen i vår vardag. I stickprovskontroller genomförda av

Kemikalieinspektionen under 2016 hittades förbjudna kemikalier i 38 procent av de elektriska lågprisprodukterna. Bland varorna som analyserades fanns till exempel hörlurar, cykellampor och usb-kontakter.

Det finns alltså ett stort problem med ämnen som i dag är förbjudna att använda i EU men som förekommer i varor som importeras. I juni 2017 konstaterades att det har kommit 60 procent fler paket från Kina än vad det gjorde föregående år. Det sker alltså en stor ökning på detta område, och vi måste arbeta med det.

Centerpartiet vill därför se en stor satsning från Kemikalieinspektionen, tullen och kommunerna för att hitta dessa produkter, få bort de oseriösa importörerna och hjälpa butiker att ställa krav på giftfria produkter.

En förutsättning för ett effektivt arbete mot farliga kemikalier är en heltäckande och uppdaterad lägesbild. Därför satsar vi även pengar på en kartläggning av gifter i människors vardag.

Fru talman! Vatten är en fråga som blivit alltmer aktuell under de senaste åren. Även Centerpartiet ser att vatten, som är vårt viktigaste livsmedel och grunden för ett fungerande ekosystem, är ett område där politiken måste växla upp.

I Centerpartiets budget stärker vi därför vattenarbetet ytterligare genom en så kallad blå miljard. Vi vill stärka det lokala arbetet och internationella insatser för att rädda hav och vattendrag undan övergödning och nedsmutsning samt för att trygga rent dricksvatten.

Östersjön är ett av världens mest känsliga hav. Övergödning och miljögifter rubbar Östersjöns ekosystem, med algbloomning och mycket stora områden med döda havsbottnar som följd.

För att vi ska kunna vända utvecklingen föreslår Centerpartiet ett antal åtgärder för att stoppa övergödningen och bottendöden. Det handlar om att stödja lokala projekt för att minska växtnäringstillförseln men även om att satsa mer på det regionala Östersjösamarbetet och om att arbeta långsiktigt och stödja forskning och utveckling av projekt som kan komma till rätta med bottendöden.

Vi måste också minska förekomsten av farliga ämnen i våra vattendrag. Ökande kunskaper om kemikaliers och läkemedels påverkan på vattenkvalitet och på vattnets ekosystem ställer nya krav på reningsverk. I dag saknas dock teknik i många anläggningar. Det krävs både större medvetenhet om vilka medel som används och hur de tas om hand, så att de inte hamnar i avloppet, och ny teknik för rening av det som ändå hamnar i avloppet.

Kretsloppsarbetet behöver stärkas för att minska förekomsten av farliga kemikalier, mikroplaster och marint skräp i våra vattenområden. Av den totala mängden nedskräpande föremål i haven utgörs den största delen av plast.

Marin nedskräpning är en global utmaning, men det är också ett problem i Sverige. Därför vill Centerpartiet stärka arbetet med att minska förekomsten av plaster i våra hav och säkerställa en god avfallshantering längs våra kuster.

Tillgång till rent dricksvatten har länge varit en självklarhet i Sverige. Men de senaste åren har flera delar av landet drabbats av vattenbrist sommartid. Förändrade flöden och förändrad nederbörd i klimatförändringarnas spår samt överutnyttjande av, och underinvestering i, va-infrastruktur bidrar till en ökande vattenbrist.

För att skydda tillgången till dricksvatten föreslår Centerpartiet extra medel till SGU samt medel till lokala satsningar på dricksvattnet och för att säkerställa beredskapen för akuta katastrofsituationer.

Fru talman! Eftersom riksdagen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den Centerpartiet önskar kommer vi att avstå från att delta i beslutet om anslagens fördelning.

(Applåder)

Anf. 63 LARS TYSKLIND (L):

Fru talman! I dag gäller det utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Det känns som att vi fortsätter den diskussion vi förde förra veckan, då vi diskuterade utgiftsområde 23 om areella näringar.

Fru talman! Liberalerna står för en grön politik som utgår från marknadsekonomi, teknik och utveckling. Som har sagts här tidigare tenderar debatter om miljö- och naturvård och klimatpolitik att enbart – eller åtminstone till väldigt stor del – handla om anslagsstorlek och inte om vilka prioriteringar som kan göras för att få största möjliga miljö- och klimatnytta.

Därmed inte sagt att det inte behövs statliga insatser och effektiva ekonomiska styrmedel – båda dessa delar är naturligtvis väldigt viktiga.

Vi i Liberalerna har dock en annan infallsvinkel än regeringen, och vi har en tydlig strategi. Men eftersom Liberalernas förslag till budgetramar har fallit avstår vi från att delta i beslutet senare i dag och redovisar i stället vårt ställningstagande i ett särskilt yttrande.

Jag vill upprepa att prioriteringar kräver att man ser till helheten. Vi i Liberalerna gör ett antal övergripande prioriteringar i vårt budgetförslag. Dessa prioriteringar handlar om att stärka skolan, om att göra det enklare att anställa, om inträdesjobb för nyanlända och unga, om stärkt självbestämmande för äldre samt om förstärkning av den personliga assistansen.

Fru talman! Inom det utgiftsområde som vi diskuterar i dag, det vill säga utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, prioriterar Liberalerna främst insatser inom tre områden.

Det handlar om klimatet, där vi har en så kallad klimatmiljard, om havsmiljön – alltså om hav och vatten – där vi lägger totalt 1,6 miljarder samt om värdefull natur, med betoning på skogen.

I klimatpolitiken blir det speciellt tydligt att många liberala svar vad gäller effektiva ekonomiska styrmedel finns i skattetabellerna och inte i form av ett ensidigt fokus på höjda anslag.

Liberalernas budgetförslag karakteriseras av en tydlig grön skatteväxling – det vill säga höjda skatter på sådant som är till skada för miljö och klimat, enligt principen att förorenaren betalar – och av sänkt skatt på arbete och företagande, vilket ökar Sveriges konkurrenskraft.

Liberalerna föreslår i linje med detta högre miljöskatter – 5 miljarder högre än vad regeringen gör. Det handlar om höjt förmånsvärde för icke-miljöbilar – så kallad omvänd miljöbilsbonus, där vi höjer skatten på bilar som är klimatstörande – samt om ett reformerat reseavdrag, avskaffande av dieselsubventioner och en del annat.

I den andra vågskålen ligger att Liberalerna föreslår 19 miljarder lägre skatt direkt på arbete. Vi är absolut inte beredda att beskatta arbete och företagande så att tillväxt och jobb, och därmed vår gemensamma välfärd, riskeras.

Fru talman! Regeringen lägger mycket pengar på anslag till klimatinvesteringar – detta har i många sammanhang benämnts Klimatklivet. Det är inte tu tal om att man kan bena upp detta och se att många enskilda saker kan ses som något positivt, men vi ifrågasätter effektiviteten i satsningen då den innebär mycket byråkrati och stora kostnader i förhållande till resultatet. Det handlar om många små projekt.

Som jag nämnde tidigare tycker vi ändå att det är rimligt att det offentliga i en del sammanhang är med och finansierar vissa saker av strukturell typ. Liberalerna vill därför i stället prioritera långsiktiga större klimatsmarta projekt, vilket vi samlat i ett anslag på 1 miljard kronor med namnet Nationella klimatinvesteringar.

Vi delar de prioriteringar som nämnts här tidigare. Det är inom transport, industri och jordbruk som de stora utmaningarna finns.

Under rubriken ”Nationella klimatinvesteringar” ligger biogasanläggningar och metangasreducering inom jordbruket, cykelinfrastruktur i städerna, allmänt tillgänglig laddinfrastruktur, forskning och utveckling för att minska industrins utsläpp samt elektrifiering av kollektivtrafiken i våra städer genom satsning på elstadsbussar.

Fru talman! Hav och vatten är också ett prioriterat område, och sammantaget har vi lagt 1,6 miljarder på detta område.

Låt mig lyfta fram några av Liberalernas prioriteringar i detta sammanhang.

Vi vill ha förstärkt miljöövervakning med fokus på hav och vatten.

Vi ser också övergödningsproblematiken. Även här har vi använt ekonomiska styrmedel i skattetabellerna genom att föreslå en ny läckageskatt för att minska detta. Läckageskatten slår alltså mot handelsgödsel.

Vi tar också upp strandstädning. Det har med all rätt kopplats till plastdiskussionen, för havet är ju fyllt med plast. Om inte utvecklingen bryts har vi mer plast än fisk i haven 2050. På den svenska västkusten spolas det i land väldigt mycket plast. Eftersom plasten också riskerar att brytas ned till mikroplast satsar vi 50 miljoner årligen för att kommunerna via Havs- och vattenmyndigheten ska kunna få bidrag till att städa Sveriges stränder.

En punkt handlar om stranderosion. Det är mer kopplat till anpassning till klimatförändring än förhindrande av klimatförändring. Denna problematik är störst i Skåne. Det är viktigt att börja jobba med denna fråga.

Fru talman! Vår mest värdefulla natur ska givetvis skyddas i nationalparker och naturreservat. Liberalerna lägger stor vikt vid naturvård, och vi lägger ca 1 miljard kronor på skyddsvärd natur. Här är inte minst satsningar på nyckelbiotoper och gammelskog centralt, och vi delar till vissa delar regeringens förslag.

Skogen är en central del av lösningen vad gäller klimatet, och då är det viktigt att vi tar den miljöhänsyn som krävs för att bevara den biologiska mångfalden. Vi har talat om forskning och utveckling, och jag nämnde nog också i förra veckan att vi ser forskning och utveckling av olika avverkningsmetoder som en viktig väg att komma framåt i detta arbete. Det behövs inte vara så ensidigt som det många gånger är i dag.

Vi anser vidare att systemet där statligt ägd skog används som inbyte mot skyddsvärd privatägd skog ska fortsätta att användas. Det finns nog även stora möjligheter att utveckla detta system.

Liberalerna ser en stor utmaning i att utveckla nya modeller för upprätthållande och återförsörjning av skogslandskapets värden. Vi ska inte

fixera oss vid just de metoder som vi har i dag och bara höja anslagen för att köpa in skog. Det finns andra samarbetsmetoder som säkert går att få fram om vi tillsammans börjar fundera på det.

Fru talman! Jag ska till sist nämna ytterligare två viktiga liberala satsningar.

När det gäller marksanering är det viktigt att det frigörs mark till inte minst bostadsbyggande. Vi satsar 25 miljoner mer än regeringen på just detta område, med riskbedömning som grund.

På kemikalieområdet vore det märkligt om vi tyckte att skatten inte är ett bra styrmedel, så därför står vi bakom kemikalieskatten och ser att den kan utvecklas. I denna budget satsar vi ett antal miljoner på stärkt marknadskontroll av farliga kemikalier, inte minst i leksaker.

(Applåder)

Anf. 64 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Fru talman! Kristdemokraterna har länge drivit på för en grön skatteväxling och lagt fram flera skarpa förslag i frågan. Det fortsätter vi med också i årets budget. Vi vill sänka skatten på arbete, företagande och pensioner och höja skatten på miljöstörande verksamhet.

Med lägre skatt på arbete får vi i Sverige fler arbetade timmar, vilket ger mer pengar till välfärden. Men, i stället för skatteväxling väljer regeringen att höja skatten på både arbete och miljöstörande verksamhet. Det är bra med ökad skatt på miljöstörande verksamhet, men man borde också göra en växling, vilket man inte gör.

Fru talman! De återkommande algbloomingarna, som drabbar Östersjön sommartid, är ett tydligt tecken på att Östersjön inte mår bra. Närmare 30 procent av havsbotten i Östersjön lider av allvarlig syrebrist, och 15 procent av botten betraktas som död.

Den främsta orsaken till syrebrist och döda bottnar är att Östersjön lider av övergödning, vilket leder till onaturligt kraftig algblooming och döda bottnar. Som en del av algbloomingen producerar blåalger nervgiftet BMAA, som har konstaterats ge neurologiska sjukdomar som ALS, Alzheimer och Parkinson, vilket är mycket allvarligt.

Alger som produceras nära havsytan sjunker till botten och bryts ned av bakterier och andra mikroorganismer. Under processen förbrukas syre, vilket leder till syrebrist. Bottnarna dör, och fisken kan inte föröka sig. Särskilt utsatt är torsken, vars yngel växer till på stora djup. Därmed finns ett direkt samband mellan övergödningen och torskbristen i Östersjön.

Tack vare stora insatser i reningsverk, fosfatfria tvättmedel och bättre metoder inom jordbruket har utsläppen av fosfor halverats sedan 80-talet. Trots det har Östersjöns miljö försämrats, inte minst under de senaste 20 åren.

Övergödningen är en självgående och självförstärkande process där ökad utbredning av syrefria bottnar frigör fosfor som tar sig upp till ytvattnet och ger en ökad produktion av alger, vilket ökar syreförbrukningen i djupvattnet och utbredningen av syrefria bottnar.

Fru talman! Detta innebär att det inte räcker med att minska utsläppen av näringsämnen i Östersjön. Det behövs också aktiva åtgärder för att vända den negativa utvecklingen och låta Östersjöns bottenmiljö återhämta sig.

Det behövs radikala insatser för att rädda Östersjöns hälsa. Alla länder runt Östersjön har anledning att skyndsamt komma överens om lösningar som hanterar den allvarliga situationen, och Sverige måste ta initiativet. Lösningen är att tillföra syre i betydande mängder till bottarna på valda områden och att minska utsläppen.

Ett framgångsrikt pilotförsök med syresättning genomfördes 2010–2011 i Byfjorden i Bohuslän. Halten av fosfor i bottenvattnet minskade kraftigt samtidigt som livet återvände till de döda bottarna i fjorden.

Nästa steg bör vara att genomföra en storskalig insats i Östersjön. Vi bör kunna dela kostnaden med våra grannländer. Som en inledning bör Sverige kunna avsätta 100 miljoner 2018, 150 miljoner 2019 och 200 miljoner 2020.

Uppmärksamheten på de rådande omständigheterna har blivit oerhört stor i alla kustregioner i södra Östersjön, såsom Gotland, Kalmar, Sölvesborg och Blekingekusten, men även i andra länder, som norra Tyskland.

Förra veckan hölls en stor och välbesökt vattendialog i Visby i regi av länsstyrelsen och Region Gotland, där man uppmärksammade alla aspekter av vattentillgång såsom dricksvatten samt problem med fiskenäringen och algblomningen. Uppmärksamhetsnivån för denna vattendialog speglar omständigheterna runt hela södra Östersjön.

Med rätt åtgärder kan algblomningen minska dramatiskt, igenväxningen av havsvikar gå tillbaka och fisken återvända. Samtidigt skulle de hälsorisker som är förenade med nervgiftet BMAA kunna avväjas. Så långt Östersjön, fru talman.

Kristdemokraternas vision är att den svenska fordonsflottan ska vara fossiloberoende år 2030. Vi föreslår fortsatt stöd till investeringar i laddinfrastruktur för el- och hybridbilar. Det stora hindret är i dag osäkerheten kring om man kommer att kunna ladda sin elbil. Vi anslår 125 miljoner kronor per år under perioden 2017–2020 till stöd för utbyggnad av laddinfrastruktur.

Regeringen har valt att höja och införa 64 olika skatter. Sedan har regeringen i sitt budgetförslag strösslat ut extra allt inom många utgiftsområden. I synnerhet gäller detta inom utgiftsområde 20, som vi debatterar i dag. Grundtanken i regeringens politik tycks vara att ge ut olika stöd som ska godkännas av byråkrater. Kristdemokraterna vill i stället flytta fokus till generella ekonomiska incitament, främst i form av en grön skatteväxling.

Vi säger nej till regeringens ladda-hemma-stöd. Att kunna ladda sin elbil hemma underlättar väsentligt för det enskilda hushållet. Det är därför troligt att de flesta hushåll som väljer att genomföra åtgärden skulle gjort detta ändå, även utan offentligt ekonomiskt bidrag. Installation av laddutrustning höjer också fastighetens värde, och man kan ifrågasätta om det är statens uppgift att så specifikt stödja enskilda hushåll.

Kristdemokraterna föreslår i stället bredare stöd till hushållen, främst genom skattesänkningar. Därigenom kan de enskilda hushållen och deras medlemmar själva prioritera utifrån sin aktuella situation, exempelvis genom att investera i laddutrustning, elcykel eller solpaneler.

Däremot finns det anledning för det offentliga att stödja investeringar i publika laddutrustningar eftersom användningen av dessa kommer till nytta för en stor mängd bilister som var för sig inte skulle ha möjlighet att sätta upp denna utrustning. Kristdemokraterna föreslår att 125 miljoner kronor anslås för detta ändamål i utgiftsområde 22.

Fru talman! Regeringen föreslår införande av stöd till elcyklar på 350 miljoner kronor årligen. Detta framstår i viss mån som att sparka in öppna dörrar eftersom elcykelbranschen är snabbt växande, med en fördubbling av försäljningen den senaste tvåårsperioden. Denna utveckling kommer i sin tur att generera stora mängder av uttjänta litiumbatterier, som det ännu inte finns någon verksamhet på plats för att på ett säkert och miljövänligt sätt kunna återvinna.

I stället för att satsa 350 miljoner på att subventionera elcyklar föreslår Kristdemokraterna att dessa pengar riktas till en satsning på cykelinfrastruktur, vilket skulle beröra fler personer och samtidigt förbättra folkhälsan för fler. Denna satsning återfinns i utgiftsområde 22 i Kristdemokraternas budgetförslag.

Och med de orden, fru talman, vill jag säga att jag kommer att lägga fram ett särskilt yttrande till förmån för Kristdemokraternas budgetförslag. (Applåder)

Anf. 65 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Jag är fantastiskt glad över att få stå i denna kammare, att få debattera och att få besluta om en historiskt stor klimat- och miljöbudget – den som vi har på riksdagens bord i dag.

Ibland när vi debatterar miljö och klimat kan jag dock känna att man kan behöva gå tillbaka och fundera på modiga miljöpolitiker som har tagit viktiga beslut långt före oss.

Det jag tänker på i dag är något som uppmärksammats av IFAU, nämligen att miljöpolitik kan förbättra barns livschanser. Det handlar om när modiga miljöpolitiker drev fram beslut om att vi var tvungna att fasa ut bly ur bensinen. Vi visste att bly var farligt, men vi visste inte om alla de goda, positiva effekter på andra områden som en förbättrad miljöpolitik skulle ge. Men det vet vi nu, för vad hände när man fasade ut bly ur bensinen? Vad hände med barnens skolresultat? Vad hände med kopplingen till kriminalitet? Jo, skolresultaten blev bättre, och kriminaliteten blev lägre. Det senare hade ett mycket starkt samband, inte minst för killar. Detta finns i den forskningsrapport som jag håller i.

Ibland kan det vara bra att påminna oss om att vi inte alltid, när vi går före, vet om alla positiva effekter som en ambitiös miljö- och klimatpolitik kan ha.

Fru talman! Sedan jag tillträdde uppdraget som ordförande i miljö- och jordbruksutskottet 2010 har jag haft privilegiet att få besöka massor av verksamheter runt om i landet där människor haft ett starkt engagemang för miljön och klimatet. Också av den anledningen är jag väldigt glad över att kunna leverera en historiskt stark miljö- och klimatbudget. Det är bra för miljön och klimatet, för jobben, välfärden och innovationskraften, för oss gemensamt och för vår framtidstro.

Jag har träffat fantastiskt många människor som har ett engagemang för miljö och klimat. Det är företag som vill investera, innovationer som behöver utvecklas, kommuner som vill bygga hållbart och människor som

brinner för en idé. Kort sagt: kreativitet, initiativrikedom och lösningsinriktade människor.

Men ofta har jag under mina resor runt om i landet sett att det har saknats pengar och att investeringarna uteblivit. Den bild jag har fått och den slutsats jag har dragit efter alla dessa besök är att vi i Sverige under alldeles för lång tid har underinvesterat i miljö och klimat. När jag tänker tillbaka kan jag känna en sorg över all den kraft och vilja som har gått till spillo i Sverige under många år.

Jag vet, och det har jag också sett, att där man lyckas och där projekt har fullföljts skapas miljövinster och jobb. Där kommer vi ett steg närmare att nå miljömålen samtidigt som vi stärker välfärden och ger människor framtidstro. Detta visar att vi kan åstadkomma saker om vi gör det tillsammans. Är inte detta den svenska modellen? Är det inte så vi har byggt samhället hittills?

Så, fru talman, detta är själva idén med det budgetförslag som vi nu debatterar, denna historiska satsning på vår miljö och vårt klimat: att säga ja till initiativrikedom och kreativitet. Vi vill bejaka engagemanget för klimat och miljö. Vi vill ge människor framtidstro, för det är vad som händer när pengarna i regeringens budget når fram. De sätter fart på samhällsbygget, och kraften och viljan tillvaratas.

Investeringar för miljö och klimat ger jobb som ger välfärd och framtidstro. Så min vädjan här i dag för framtiden är: Slå inte detta i kras! Sverige kan inte få gå tillbaka till en politik där ofinansierade skattesänkningar alltid går före investeringar i vår miljö, vårt samhällsbygge och vår framtidstro.

När vi studerar de borgerliga partiernas budgetar – alternativet till det som vi debatterar här i dag – är det som att lägga en våt filt över engagemang, initiativkraft och framtidstro. Neddragningarna är enorma: Kristdemokraterna minus 33 procent, Sverigedemokraterna minus 32 procent, Moderaterna minus 30 procent, Liberalerna minus 29 procent och Centern minus 23 procent.

En miljömyndighet mister var fjärde anställd, för det är vad det handlar om här, om de borgerligas budgetar skulle gå igenom. Det handlar om kaos under lång tid. Det vet alla som har varit i en organisation med så stora neddragningar som det rör sig om här, om de borgerligas budgetar skulle bli verklighet.

Om jag jämför med det som hände i USA i våras blir jag lite förvånad. Donald Trump föreslog en neddragning med 31 procent på den amerikanska miljöbudgeten. Det är alltså samma nivå som i de borgerliga budgetarna här i dag. Indignationen blev mycket stor i USA när man förstod vilka omfattande konsekvenser detta skulle få. Tidningarna publicerade listor på alla viktiga åtgärder och investeringar i miljö och klimat som skulle försvinna. Det slutade med att den republikanskt dominerade kongressen inte accepterade förslaget. Konsekvenserna var helt enkelt för stora.

Vi har inte riktigt fått se samma uppmärksamhet här i Sverige när det gäller den borgerliga oppositionens budget och inte samma genomgång av medierna. Trots det hoppas jag att resultatet här i dag blir att de borgerligas förslag till miljö- och klimatbudget och nedskärningarna där avvisas i den här kammaren men också av det svenska folket i val.

Fru talman! Jag skulle vilja be Kristina Yngwe från Centerpartiet att vända sig till sin partikamrat Hans-Göran Johansson, kommunstyrelsens ordförande i Värnamo, där Värnamo Energi bygger ett nytt närvärmenät, med 8 ½ miljon kronor från regeringens Klimatkliv. Utsläppen förväntas minska med 391 ton koldioxid per år. Hon kan också vända sig till Ann-Marie Nilsson, centerpartist och kommunstyrelsens ordförande i Jönköping. Kommunen har där med stöd från Klimatklivet investerat i nya säkrare cykelstråk för pendlare. Förklara för dem, Kristina Yngwe, varför initiativkraft och engagemang som deras ska få stå tillbaka till förmån för skattesänkningar för dem som tjänar mest!

Jesper Skalberg Karlsson från Moderaterna! Du kan vända dig till din partikollega i Helsingborg, kommunstyrelsens ordförande Peter Danielsson, som har fått pengar från Klimatklivet för att förbättra cykelnätet så att fler får ökade möjligheter att pendla kollektivt med tåg i stället för att köra bil. Du kan väl förklara varför ett sådant engagemang och en sådan initiativkraft som han och hans kommun har visat, inte bara på klimatområdet utan på miljöområdet generellt, ska få stå tillbaka.

Jesper Skalberg Karlsson och Moderaterna kan också förklara hur det hänger ihop när ni säger att ni vill satsa 500 miljoner kronor på internationella klimatinvesteringar och samtidigt drar ned med samma summa, 500 miljoner kronor, på ett annat utgiftsområde, nr 7, som är regeringens satsning på samma sak. Sedan slår ni er för bröstet och säger att *mindre* pengar till internationella klimatinvesteringar än vad regeringen har presenterat är att klimatmaxa.

Lars Tysklind från Liberalerna! Vad säger du till din partikollega Daniel Adborn i Nynäshamn om de laddstationer som nu installerats i Nynäshamns hamn? Varför borde de pengarna i stället ha gått till skattesänkningar för dem som tjänar mest?

Fru talman! Jag har inte räknat på exakt hur många förslag på åtgärder för att klara miljömålen den här budgeten innehåller. Men det är hundratal. Jag vågar säga, och jag har sagt det många gånger, att det är den mest ambitiösa budgeten för miljö och klimat som har legat på den här riksdagens bord.

Det är en inriktning som handlar om ett grönt samhällsbygge. Vi har stadigt ökat investeringarna under hela mandatperioden, och vi har gjort det helt och hållet med finansierade åtgärder. Vi har gjort det med en god och ansvarsfull ekonomisk politik. Vi har gjort det samtidigt som vi har tagit den svenska ekonomin från ett underskott till ett överskott. År efter år har vi kunnat investera mer i vår gemensamma miljö och vårt gemensamma klimat.

Det finns nya satsningar för 5 miljarder i den här budgeten till miljö och klimat bara för 2018. Det är prioriteringar av klimat, biologisk mångfald, giftfri miljö och renare hav och vatten.

Det är regeringens och mitt partis bedömning att utan ordentliga investeringar kommer vi inte att klara det vi har åtagit oss när det gäller att minska våra klimatutsläpp, exempelvis i det internationella Parisavtalet. Därför ger vi stöd i denna budget till klimatinvesteringar i hemmen, i kommunerna och i näringslivet. Det handlar om pengar till Klimatklivet, till Industriklivet, till klimat- och energirådgivning till medborgarna och till klimatanpassning.

Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsstat. Det handlar om uppgörelser som vi här i riksdagen har fattat beslut om, satt upp tydliga mål för och varit överens om. Om man ska hålla fast vid denna överenskommelse kan man inte bara säga nej till de förslag som finns i denna ambitiösa miljö- och klimatbudget utan att presentera alternativ med samma kraft och resultat om man ska nå våra gemensamma uppgörelser.

Regeringen och vi socialdemokrater gör nya satsningar utifrån vad som är vår bedömning: att detta är vad som minst krävs för att klara miljömålen, för att klara åtaganden i EU och för att klara målen i Parisavtalet om klimat.

Vi står här för att ta en politisk debatt och är öppna för att diskutera om detta är rätt åtgärder. Men det kan ju inte vara en fråga om att bara säga nej till dessa förslag utan att samtidigt säga ja till något som har samma effekt och samma omfattning.

Fru talman! Jag säger ja till en historiskt stor klimat- och miljöbudget, och jag känner mig mycket motiverad att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 66 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Tack till Matilda Ernkrans för detta inspirerande inlägg! Jag tittar tillbaka i protokollet från debatten förra året och märker att det är nästan precis samma saker som sägs.

Fru talman! Det fanns en tid när Socialdemokraterna brydde sig om finansiell stabilitet. Med Göran Persson som finansminister fullgjorde man den budgetsanering som Anne Wibbe påbörjade, och med Göran Persson som statsminister kom det finanspolitiska ramverket på plats. Det fanns en stor vilja från Socialdemokraterna under den här tiden att ha en budget i balans. Man gick så långt att man till och med sänkte pensionerna under 90-talet.

Nu verkar allt detta övergivet. Överskottsmålet har justerats ned, men regeringen kan ändå inte presentera en plan för att nå det nya lägre överskottsmålet. Vi har en brinnande högkonjunktur, men regeringen har inte gjort någonting som påverkar jämviktsarbetslösheten, det vill säga den del av arbetslösheten som påverkas av politik.

Socialdemokraterna står här och slår sig för bröstet för att man ökar konfiskeringen av skog, det gröna guldets, i Norrland. Man slår sig också för bröstet för en elcykelpremie på 350 miljoner till stockholmare som vill cykla till jobbet. Är det verkligen seriöst, Matilda Ernkrans?

Anf. 67 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Redan det faktum att man kan följa vad Socialdemokraterna tycker och anser om svensk miljö- och klimatpolitik är från år torde garantera att också en moderat riksdagsledamot kan känna en viss trygghet i att vi vet vad det är vi vill i miljö- och klimatpolitiken och att vi också ser till att genomföra det.

Att vi dessutom gör det med en ekonomiskt ansvarsfull politik måste sticka Moderaterna i ögonen. Vi klarar av att göra de mycket nödvändiga investeringarna i vår gemensamma miljö, för jobben, för innovationerna och för välfärden. Samtidigt har vi vänt det underskott i den svenska eko-

nomin som Moderaternas finansminister lämnade efter sig till ett över-skott. Lugnt, fint och sansat och med ordning och reda i svensk ekonomi klarar vi av att investera i en bättre framtid för vår miljö och för vårt klimat men också för vår gemensamma välfärd.

Om Jesper Skalberg Karlsson från Moderaterna nu är så intresserad av det här med ekonomi, jobb och arbetslöshet vore det intressant att få höra hur Moderaterna har tänkt sig när man nu lägger fram förslag om en massiv neddragning på en av våra miljömyndigheter, som betyder att var tredje eller var fjärde anställd kommer att få lämna myndigheten och att det kommer att uppstå kaos.

Hur har Moderaterna tänkt att det ska gå till? Och vilket ansvar tar ni för den arbetslöshet det skulle skapa men också för de miljöåtgärder som inte skulle bli gjorda?

Anf. 68 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag vet inte exakt hur stort Naturvårdsverket är. Men jag är övertygad om att det inte skulle påverka arbetslösheten i Sverige, mer än på allra minsta marginalen, ifall var fjärde person skulle gå därifrån.

Jag kan upplysa Matilda Ernkran om att den miljöbudget som vi har lagt fram inte är en kris-, panik- och skräckbudget. Det är snarare en återgång till 2015 års nivå. Och jag kan inte minnas att det var kris, panik eller skräck på Naturvårdsverket då.

Vad gäller tillväxten och jobben har vi just nu tillväxt i Sverige. Det beror främst på tre saker. Det är export till andra länder, varav många länders ekonomier är ganska dopade av ökade lån. Vi har också en stor of-fentlig konsumtion, till följd av ett stort flyktingmottagande. Det minskar. Och vi har en stark privat konsumtion, till följd av jobbskatteavdragen, som Socialdemokraterna är emot.

Vi kan titta på tre tillväxtsektorer och ta den tillverkande industrin och skogen som exempel. När det gäller Cementa på Gotland, som är en av Europas grönaste cementfabriker, vill regeringen göra Natura 2000-område på Cementas markområde och stänga fabriken. I fråga om skogen i Norrland blir det allt fler nyckelbiotoper. Hur ska vi kunna använda det gröna guld det om vi inte kan avverka skogen?

Och det är klart att LKAB och SSAB – två stora statliga företag – på-verkas av skattehöjningar på 40 miljarder kronor.

Frågan till Matilda Ernkran och Socialdemokraterna blir: Var ska till-växten egentligen komma från i framtiden?

Anf. 69 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Jag är socialdemokrat och i allra högsta grad del av att vi i Sverige har format en skogspolitik som balanserar på två jämställda mål – miljömål och produktionsmål. Jag är den första att stå bakom att den svenska skogen ska brukas. Det har varit svensk ekonomis stöttepelare under många år och kommer att fortsätta vara det, med än större intensitet om vi ska klara klimatomställningen.

Jag är också en socialdemokrat som står lika starkt för att vi klarar av att göra både och. Vi klarar också av att undandra en del av vår skog från brukande för att också klara våra åtaganden när det gäller biologisk mång-fald, rekreation, besöksnäring och turism. Det hänger ihop.

Vi klarar av att göra både och. Vi behöver inte göra som Moderaterna vill – välja. För dem är det alltid viktigare att sänka skatterna än att klara av att göra både och – klara av att bruka skogen och att skydda den, klara av att satsa på miljö och klimat och att skapa jobb och bygga välfärd.

Om Moderaterna på allvar tror att klimatmaxa är att plocka bort 32 procent av anslaget till en miljömyndighet, att avvisa Industriklivet och Klimatklivet och att lägga mindre pengar på internationella klimatinvesteringar eftersom man trixar i budgeten är de riktigt illa ute och tillbaka där de har varit i många år. De prioriterar alltid nya skattesänkningar framför sådant som är offensivt och innovativt och som bygger framtidstro, nämligen investeringar i vårt gemensamma.

Anf. 70 LARS TYSKLIND (L) replik:

Fru talman! Tack för anförandet, Matilda Ernkrans! Jag kan bara konstatera det jag sa i mitt inledningsanförande; man fastnar lätt i storleken på anslag. Det framförde Matilda Ernkrans också med stor säkerhet.

Det märkliga är att jag nämnde just offentligt tillgänglig laddinfrastruktur som en satsning som Liberalerna står bakom, i vår anslagspost Nationella investeringar. Det torde gälla även i Nynäshamn. Den frågan känner jag mig alltså trygg i.

Man kan ha lite olika strategier för det här, vilket jag också försökte framföra i mitt anförande. Det handlar inte bara om pengar. Man kan ha andra typer av styrmedel.

Jag vill lyfta fram en fråga igen. Hur ser Matilda Ernkrans på anslaget till satsningen på elcyklar i budgeten? Det är, som sagts tidigare, en kraftigt växande och mogen marknad. Den har ökat med 50 procent de senaste åren. I det läget satsar staten 350 miljoner i den sektorn. Vi ser en uppenbar och självklar risk för att det bara kommer att innebära att man minskar prispressen och att största delen av pengarna inte kommer att komma de enskilda konsumenterna till del. Liberalerna har också lagt in, under just Nationella klimatinvesteringar, att det är mycket viktigare att satsa på cykelinfrastruktur generellt.

Ser inte Matilda Ernkrans den uppenbara risken att det blir kontraproduktivt när man går in med så mycket statliga medel på en mogen marknad, och att syftet att den enskilde konsumenten ska kunna få en fördel inte kommer att uppfyllas på något sätt?

Anf. 71 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Som jag sa i mitt anförande är vi i dag redo att debattera och vända och vrida på vad som kan vara och bli rätt åtgärder för att vi ska klara de svenska miljömålen, klimatomställningen och inte minst nå de ambitiösa mål som vi är brett överens om i den här kammaren.

Jag kan ha full förståelse för att inte alla partier i den här kammaren tycker att alla åtgärder som regeringen föreslår är bra. Det jag inte har förståelse för är sådan upprördhet över vissa av regeringens förslag utan att man själv tar ansvar för att presentera andra åtgärder som skulle kunna få samma effekt. Vi måste väl ändå vara överens om att vi måste ställa om det svenska samhället? Vi måste klara av att transportera både människor och gods utan att det leder till fossila utsläpp från olja, kol och gas.

Om några i tätbefolkade städer har möjlighet att ta sig till och från jobbet och till och från affären med hjälp av en elcykel och kan ställa sin

bensinbil är det väl alldeles utmärkt om vi kan stödja en sådan utveckling tillsammans. Jag känner mig mycket tryggare med en sådan satsning än jag gjorde när Liberalerna och de andra borgerliga partierna själva satt i regeringsställning och bestämde sig för att subventionera den fossila dieselbilen, i stället för att ta ansvar för miljön. Det om något var väl en felsatsning!

Anf. 72 LARS TYSKLIND (L) replik:

Fru talman! Det känns lite märkligt att vi har hamnat i en diskussion om det är bra eller dåligt att cykla. Jag och flera andra har försökt framföra att det inte är staten som ska ge den förutsättningen, på en marknad som har vuxit och där priserna har sjunkit. Ett statligt stöd kommer bara att störa utvecklingen. Man måste faktiskt prioritera utgifterna. Det handlar om skattepengar.

Ett annat exempel som Matilda Ernkrans tog upp var laddstolpar i Nynäshamn och att vi inte skulle stödja offentliga laddstolpar. Det har vi tydligt markerat att vi gör.

Jag undrar också hur ni kan komma på idén att staten ska komma med ett ladda-hemma-stöd för att man ska få en laddstation hemma. Vi talar om en högst begränsad utgift som landar på mellan 15 000 och 20 000 kronor. Det blir en helt orimlig situation om staten först ska gå in och betala inköpet av en ny bil och sedan stödja laddinfrastrukturen i hemmen och så vidare.

Om man jämför med det som Matilda Ernkrans säger om cykel är det inte samma förutsättning.

Har man en konsekvent strategi och använder skattetabellerna – som jag redovisade – för att styra bort sådant som är klimat- och miljövänligt är det också en strategi som man kan säga ja till. Jag tycker att Matilda Ernkrans på något vis ger sken av att det enda som vi kan säga ja till är att ha den här typen av stöd. Det kan vi liberaler inte ställa upp på.

Anf. 73 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Jag kan inte ställa upp på det som Liberalerna och övriga borgerliga partier i denna kammare för fram, nämligen att man skulle kunna klara vår miljö- och klimatutmaning genom att massivt göra stora nedskärningar på klimat- och miljöbudgeten. Man kan inte säga att utmaningen är så enkel, att om vi bara låter saker och ting vara ungefär som de har varit förut kommer man att kunna lösa detta. Jag tror inte det.

Jag tror inte att man bara kan låta saker och ting vara som de var förut. Och det är inte bara som jag tror, vi vet ju att det som var förut räckte ju inte. För att nå våra miljömål och våra ännu mer ambitiösa klimatmål, som vi är brett överens om i den här kammaren, måste vi göra någonting nytt, någonting mer, någonting bättre.

Om det för Liberalernas del innebär att man tar bort miljarder från Klimatklivet som i dag går till laddinfrastruktur och ersätter det med någon mindre, mer begränsad laddinfrastruktur har man inte kommit längre utan kortare.

Om det är okej att använda skattepengar till subventionerade dieselbilar, som ni gjorde när ni hade regeringsmakten, vad är då problemet om man nu tycker att elcyklar är en bättre idé? Elcyklar har inga fossila utsläpp

och leder inte heller till något problem med luftkvaliteten. Då förstår jag inte riktigt upprördheten över att elcykel skulle vara sämre än dieselbilar.

Anf. 74 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Matilda Ernkrans, för anförandet!

Jag tänkte fokusera på någonting som jag tror att vi är överens om, att luftkvalitet är en viktig fråga. Utvecklingen på det här området har ju varit god. Vår luft blir allt bättre. Utsläppen av luftpartiklar minskar. Våra svenska storstäder tillhör de renaste. Här i Stockholm är det i dag bättre luft än vad det är i många andra städer i Sverige.

Det största problemet i dag är vedeldning. Det bedöms vara värst, men tack och lov har ingen talat om att förbjuda vedeldningen, i alla fall inte inom loppet av två år. Däremot höjs röster inom regeringen om att förbjuda de allra flesta dieselbilar genom ett införande av nya miljözoner inom två år. Frågan engagerar många i dag.

Aftonbladet gjorde en undersökning i går och frågade partierna hur de ser på detta. Man lyckades aldrig utröna vad Socialdemokraterna tycker, eftersom de inte ville svara.

Så min fråga till Matilda Ernkrans är helt enkelt: Hur ser Socialdemokraterna på den här frågan? Delar man de synpunkter som det miljöpartistiska statsrådet har fört fram? Är det bättre att förbjuda än att rena? Är det bättre att låta enskilda medborgare ta smällen?

Anf. 75 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Tack för frågorna från Sverigedemokraterna och för engagemanget i luftkvaliteten!

Jag tror att jag till dels svarade på den här frågan i mitt anförande när jag talade om att fasa ut bly ur bensin. Då förbjöd man bly i bensin. Det hade ju inte räckt att bara rena. Ibland måste man klara av att hålla två tankar i sitt huvud samtidigt.

Det kan vara så att ibland är det enklare och bättre att gå fram med ett förbud, ibland måste man också använda sig av ny reningsteknik. Det är så vi har gjort i Sverige fram till nu, och jag ser ingen anledning att avvisa det också för framtiden.

Miljözoner var någonting som vi var brett överens om i Miljömålsberedningen och lämnade som underlag till regeringen. Exakt på vilket sätt miljözonerna ska utformas bereds nu i Regeringskansliet. Jag känner mig väldigt trygg med att det kommer att komma fram ett förslag som både förbättrar luftkvaliteten och tar ansvar för att människor står inför en omställning när man inte längre på samma sätt kan använda den dieselbil som subventionerades av den regering som Sverigedemokraterna gärna vill fortsätta att stödja. De vill gärna se en ny moderat statsminister. Den förra regeringen lurade i princip människor att köpa en dieselbil som en miljöbil.

Det skulle vara intressant att få ställa frågan tillbaka till Sverigedemokraterna, när vi nu ser engagemanget för luftkvaliteten, om hur ni tänker när ni bestämmer er för att massivt spara på svensk natur. Det är rätt anmärkningsvärt. Om ni nu inte bryr er så mycket om svensk natur borde ni ju bry er om jobben på landsbygden, de 1 100 jobb som redan har skapats därför att den här regeringen har prioriterat svensk natur.

Anf. 76 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Blyet i bensinen var ju en process som tog ett par decennier. Det var USA som började med att förbjuda bly, och sedan kom Europa efter. Det blev en lång tid för omställning. Det gick inte inom loppet av två år.

Det är samma sak med vedeldning. Vi kan inte förbjuda människor att elda med ved i spisen nästa år eller om två år. Däremot kan man ställa högre krav på pannorna. När det väl säljs nya pannor ska de vara bättre än de gamla. Problemet med vedeldning är att det förmodligen tar väldigt lång tid. För bilsektorn och transportsektorn har detta varit framgångsrikt. Man ställer krav på ny teknik, och det är därför som vi har så pass ren luft som vi har. Det är också därför som det blir bättre och bättre.

Jag tolkar Matilda Ernkrans så att man är nöjd med statsrådets uttalande om att det inte ska vara några dieslbilar i städerna. Man känner inget ansvar för den investering som enskilda medborgare har gjort.

Socialdemokraterna ägnar sig ofta åt en viss typ av historieskrivning, men jag känner inte till något om att Socialdemokraterna tidigare absolut inte ville ha subventioner för dieslbilar. Sverigedemokraterna var emot detta. Vi ville inte ha dessa subventioner som har skapat incitamenten som i kombination med bristande kontroll har lett fram till den här situationen.

Även Socialdemokraterna gick ju till val på att man ville införa ett bonus-malus-system, men man ville låta den gamla miljöbilsnormen råda. Det var i alla fall det som man skulle utgå ifrån, och där var dieslbilarna en del. Men jag tolkar svaret som att Socialdemokraterna tycker att det som det miljöpartistiska statsrådet har sagt är väl avvägt, att man inte ska ha dessa bilar och att man inte känner något ansvar för människors investeringar.

Anf. 77 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Det jag sa var att miljözoner är någonting som nu bereds inom Regeringskansliet. Jag känner mig trygg med att man kommer att komma fram till någonting klokt, som både tar hänsyn till att luftkvaliteten blir bättre och tar hänsyn till att människor i god tro gjorde rätt dåliga investeringar ivrigt påhejade av inte minst den borgerliga alliansen.

Miljözoner är ju inte heller någonting nytt. Det finns sådana redan i dag. Det är ingenting som har dykt upp från ingenstans.

Martin Kinnunen har helt rätt. När man tog bort bly ur bensin var det ju modiga miljöpolitiker som gick före. Det var konservativa högerkrafter som då liksom nu var starkt emot en ambitiösare miljöpolitik. Det är ju dessa konservativa högerkrafter som Sverigedemokraterna sällar sig till.

Faktum är att när det gäller miljö- och klimatpolitik eller annan politik över huvud taget är det inte så lätt att ta Sverigedemokraterna på allvar när de säger att de var emot eller för och så vidare. Till syvende och sist har vi år efter år sett vad som händer i den här kammaren. När Sverigedemokraternas budget har fallit så röstar ni på Moderaternas budget. Då är det Moderaternas budget som ni företräder.

Anf. 78 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Fru talman! När man pratar med folk säger de ofta: Ni politiker tycker likadant. Det är ju ingen skillnad.

Jag hoppas att folk som lyssnar på den här debatten ändå inser att det finns en skillnad. Det är skillnad mellan partierna och mellan olika regeringskonstellationer, men det kan vara svårt att se var skiljelinjerna går.

När jag kom in i riksdagen 2009 befann vi oss i en ekonomisk kris. Vi lyckades ta oss igenom den på grund av att vi insåg att det är företagen som genererar skatteintäkter och jobb och är de som kan vara nyckeln till välståndet. Att det finns människor som finner mödan värd att starta och utveckla företag skapar ett välstånd. Det gör att vi har råd med välfärden.

Som jag sa tidigare har regeringen valt att inte satsa på skatteväxling för jobb och miljö. Regeringen har valt att höja skatten, och man höjer då skatten på miljöområdet men sänker den inte på jobben. Det här ser jag som ett problem. Varför tycker ni så illa om skatteväxling, Matilda Ernkrans, när vi vet att det är just detta som skulle ge väldigt mycket tillbaka?

Anf. 79 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Lars-Axel Nordell från Kristdemokraterna har rätt. Det finns skillnader mellan de politiska alternativen. Det finns en skillnad på 5 miljarder redan 2018 i de investeringar som vi gör på miljö och klimat. Nog är det skillnad – 5 miljarder i skillnad på investeringar i miljö och klimat.

Jag hörde i Lars-Axel Nordells anförande att han flera gånger kom tillbaka till att man bara får höja skatterna på miljöområdet om man samtidigt sänker skatterna på arbete. Det står Kristdemokraterna fritt att tycka att det sambandet måste vara exakt och precist.

Socialdemokraterna har varit med och bidragit till gröna skatteväxlingar i vissa tider. I dessa tider är vi med och bidrar till att höja skatterna på miljön, eftersom de sackade efter under den borgerliga regeringstiden. Vi har inte riktigt på samma sätt låtit det motsvara sänkt skatt på arbete. Det beror till viss del på att vi faktiskt tar ansvar för att minska klyftan i beskattning mellan pensionärer och de som arbetar. Denna klyfta kommer att vara helt borta till 2020.

Om vi ska tala om skillnader mellan olika politiska partier blir Kristdemokraterna här svaret skyldiga. Lars-Axel Nordell hävdar i denna klimat- och miljödebatt att om man ska kunna höja skatterna på miljön måste man sänka dem på arbete. Men i samma andetag som han säger detta har han återigen vidgat klyftan mellan vad pensionärerna ska betala i skatt och vad de som arbetar ska betala i skatt.

Här får Kristdemokraterna det inte riktigt att gå ihop. Eller hur, Lars-Axel Nordell?

Anf. 80 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Fru talman! Jo, vi får det verkligen att gå ihop. Vi tar bort klyftan helt mellan den som arbetar och den som har pension. Den skillnad som har funnits tar vi bort i vårt budgetförslag.

Vi vet att skillnaden uppstod när vi införde jobbskatteavdraget, som gav oss intäkter så att vi kunde satsa på välfärden. Det gav fler arbetade timmar. Socialdemokraterna har dessutom i efterhand accepterat dessa jobbskatteavdrag. De har inte tagit bort dem. Vi är dock det enda parti som helt tar bort skillnaden i skatt mellan pension och arbete. Det gör inte regeringen.

I stället har regeringen nu höjt eller infört nya skatter. Ni har satsat på 64 olika skatter. Det är klart att ni har pengar till slös. Ni har väldigt mycket pengar eftersom ni har höjt och infört så många skatter. Därför är det inte så konstigt att ni nu kan satsa på till exempel subventioner för elcyklar, som vi redan har talat så många gånger om. Nästa fråga måste vara: Vad är effektivt och vad ger resultat?

Jag tog också upp Östersjö-satsningen. Vi har där förslag på att man kan göra mycket mer för att få snabba resultat. Detta har vi med i vår budget.

Matilda Ernkrans tog upp dieselsatsningen. Det där gjorde den borgerliga regeringen visserligen, men Socialdemokraterna hade själva inget annat förslag. Vi kan vara efterkloka och säga att det är viktigt att göra långsiktiga satsningar. Därför kan vi också vara kritiska mot en del av de satsningar som ni nu gör. Ni skjuter från höften i stället för att säkerställa att satsningen är rätt och ger den effekt som önskas.

Anf. 81 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna har drivit och lagt förslag om ett bonus-malus-system under ganska många år, även under den borgerliga regeringstiden. Det är dock först nu med en socialdemokratisk och miljöpartistisk regering som vi med stöd av Vänsterpartiet kan lägga fram ett riktigt förslag om bonus-malus på riksdagens bord.

Nog är det skillnad på politik. Vi socialdemokrater tycker inte att det är slös att investera i miljö och klimat. Vi tycker att det handlar om investeringar. Och det handlar om investeringar inte bara för miljöns och klimatets skull utan också för att skapa jobb, innovationskraft och framtidstro för en bättre välfärd.

Kristdemokraterna och Lars-Axel Nordell är fortfarande svaret skyldiga när det gäller hur de ska få politiken att gå ihop. Lars-Axel Nordell säger att Kristdemokraterna ska klara av att ta bort den klyfta som de själva har skapat för pensionärerna, pensionärsskatteklyftan, som den här regeringen på riktigt nu tar bort. Samtidigt säger han att de ska vidga klyftan igen. För skatteavdraget, Lars-Axel Nordell, var ju sänkt skatt på arbete.

Om du å ena sidan säger att ni nu ska ta bort klyftan och å andra sidan i debatten säger att man bara kan höja miljöskatter om man också sänker skatten på arbete har du i samma andetag vidgat klyftan igen och skapat en ny pensionärsklyfta.

Jag hoppas verkligen att svenska folket lyssnar på denna debatt och tycker att investeringar i miljö och klimat inte är slös, utan viktiga framtidsinvesteringar. Jag hoppas också att folk tycker att det är viktigt att vi plockar bort klyftan mellan pensionärens inkomster och arbetares inkomster på riktigt, och väljer att rösta för detta när vi går till val.

Anf. 82 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Klimatet är ett av regeringens tre prioriterade områden. Som miljöminister är jag särskilt stolt över den omfattande och breda paletten av miljö- och klimatreformer som ryms inom budgeten för 2018.

Sverige driver på för att målen i Agenda 2030 ska nås. Under året utvecklas nya etappmål i det svenska miljömålssystemet. Vår generation ska kunna lämna efter sig ett samhälle till våra barn där de stora miljöproblemen är lösta och där städer utvecklas till att vara levande och hälsosamma

uppväxtmiljöer. Mycket återstår för att lyckas med detta. Under alltför lång tid har det underinvesterats i hållbar utveckling.

Under hela mandatperioden har regeringen målinriktat arbetat för att stärka miljö- och klimatområdet. Många resultat syns redan nu: ute i naturen där skyddet och tillgängligheten ökar, bland företagen där investeringar görs för att påskynda omställningen till fossilfrihet och i kommunerna där spårvagnar, laddstolpar och cykelinfrastruktur kommer på plats.

Reformarbetet behöver fortsätta. Det finns ingen tid att förlora. Men låt mig vara tydlig: Sveriges miljö- och klimatpolitik är ingen kvartalsökonomi. Det handlar om långsiktiga spelregler som gör det möjligt att ställa om till ett fossilfritt välfärdsland. Vi ser hur andra länder vill backa från sina klimatåtaganden, men Sveriges regering gör precis tvärtom. Vi visar klimatledarskap både nationellt och internationellt.

Sverige har nu ett nytt klimatpolitiskt ramverk med en progressiv klimatlag. Det anger mål och riktning för kommande regeringar. Detta borgar för fortsatt höga klimatambitioner i Sverige och visar ett ledarskap i arbetet med att genomföra Parisavtalet. Vi visar att det går att kombinera ekologisk hållbarhet med välfärd, rättvisa och utveckling.

Men det krävs också reella investeringar. Under mandatperioden har budgeten för miljö och klimat mer än fördubblats. Regeringen stärker bland annat Klimatklivet, där stödet ges till de åtgärder som ger den största varaktiga minskningen av utsläpp av växthusgaser per investerad krona.

Under året har vi sett flera tydliga exempel på effekterna av ett förändrat klimat: vattenbristen i stora delar av vårt land, värmeböljan Lucifer i södra Europa, torkan på Afrikas horn och orkanerna Harvey och Irma. Omdaning av samhället måste påskyndas. Även kommande generationer ska kunna leva ett gott och tryggt liv. Därför satsar regeringen på ett förstärkt klimatanpassningsarbete.

Utsläppen från industrin ska minska. Processindustrin ges ett nytt stöd till innovativa projekt och gröna tekniksprång, ett industrikliv. En strategi tas fram för omställningen till en cirkulär och biobaserad ekonomi. Den förnybara energiproduktionen byggs ut.

Sverige ska vara ledande i omställningen till ett hållbart samhälle, och städerna kan gå före. Många lösningar på miljö- och klimatfrågan finns lokalt. Regeringen vill därför underlätta för kommunerna att växla upp takten i omställningsarbetet. Regeringen fortsätter att satsa på stadsmiljöavtalen och inrättar ett nytt stöd för grönska i städer. Med det stödet vill regeringen stärka förutsättningarna för att städerna ska kunna utvecklas till levande, gröna, hälsosamma och trygga platser.

I budgeten tar regeringen flera viktiga steg för att tackla transportsektorns klimatpåverkan. Vi ersätter tidigare miljöbilstöd med ett helt nytt bonus–malus, som innebär att vi höjer avgiften för bilar med höga utsläpp och inför stöd till bilar med låga utsläpp. Alliansregeringens val att subventionera dieslbilar har kraftigt bidragit till de luftkvalitetsproblem som våra städer i dag befinner sig i.

Regeringen ser stora fördelar med att fler cyklar och ser potential i elcykeln, som forskning visar kan ersätta bilresor. Ett elfordonsstöd kommer därför att bidra både till att minska utsläppen från transporter och till levande städer med mer cykling och mindre biltrafik.

Utsläppen av farliga kvävedioxiderna från dieslbilar ökar. Luftföroreningarna är en stor källa till lung-, hjärt- och kärlsjukdomar och för tidiga

dödsfall. I Sverige orsakar dålig luft årligen uppemot 5 500 svenskers död. Barn ska andas ren luft, och regeringen kommer därför att ge kommuner möjlighet att förbjuda bilar med höga hälsofarliga utsläpp genom miljözoner.

Sveriges natur bjuder på fantastiska upplevelser. Plocka svamp i skogen, bada eller klättra i berg – alla som befinner sig i Sverige har rätt att på ett ansvarsfullt sätt vistas i och njuta av naturen. Det är en ovärderlig förmån. Naturen ska bli mer tillgänglig, så att fler kan upptäcka dess värden och inspireras till friluftsliv, motion eller avkoppling. Tillgång till natur bidrar till ett hälsosammare samhälle.

Människan är beroende av naturen. Ändå tas den ofta för given. Sedan 1970 har antalet ryggradsdjur minskat med över 50 procent. Antalet sötvattensarter har minskat med över 80 procent. En färsk tysk studie visar att antalet flygande insekter sedan 1989 har minskat med över 75 procent. Levande hav, välmående skogar och ett rikt växt- och djurliv skapar goda förutsättningar för människor, organisationer och näringsliv. Naturen måste därför skyddas, skötas och användas på ett hållbart sätt.

De nedskärningar som oppositionen föreslår på området minskar kraftigt möjligheten att nå de svenska miljömålen. Jag tycker att väljarna behöver få veta hur oppositionen avser att agera för att målen ska uppnås. Om oppositionens förslag blir verklighet riskerar det att leda till bland annat att skyddsvärda skogar avverkas i stället för att skyddas.

Sverige är ett havsland. Vi svenskar är beroende av haven. Men våra hav är också känsliga och utsatta. Det handlar om algblomningen, som växer till, bottnar som dör och vrak som efter flera hundra år fortfarande läcker bränsle och kemikalier. Regeringen gör en historisk offensiv för att skydda haven.

Fjölårets och årets låga grundvattennivåer ger en föraning om en framtid där vattenbrist och torka blir allt vanligare. Grundvattnet påverkar vår dricksvattenförsörjning, jord- och skogsbruk, industri och turism. Regeringen gör därför en stor satsning på att förebygga torka och fördjupa kartläggningen av grundvattenresurserna.

Plast har seglat upp som en stor miljöfråga de senaste åren. Det var på tiden. En sopbil skräp hamnar i världshaven varje minut. Små engångsartiklar som används i några sekunder slängs i naturen och flyter omkring i haven i hundratals år. Regeringen tillsätter en utredning och har gett i uppdrag att titta noggrant på plastens miljöeffekter och ge förslag på hur vi ska komma till rätta med de här problemen. I budgeten föreslås också en rejäl satsning på att hantera problemen med plast i haven.

Fru talman! Det offensiva arbetet med vår tids största utmaning har bara börjat. Vi har mycket kvar att göra. Attityden ”business as usual” håller inte, när vetenskap och expertis larmar om utrotning av arter, om plast och farliga kemikalier i dricksvattnet och om att klimatförändringarna sker här och nu. Larmen är en väckarklocka, men de är inte hela berättelsen. Lika viktigt är att komma ihåg att det finns en efterfrågan på mer miljöpolitik. Tiden när miljön sågs som en hämsko för utveckling är över.

I dag presenterades en ny mätning som visar att miljö och klimat är den fråga som unga väljare mellan 18 och 29 ser som den viktigaste politiska frågan. I den här budgeten visar regeringen att vi tar deras oro för sin framtid på allvar. Människor vill ha en giftfri vardag och ren luft. Företagen

vill ha långsiktiga förutsättningar för att utveckla gröna lösningar. Vi måste göra mer nu, för klimatet och miljön kan inte vänta.
(Applåder)

Anf. 83 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Fru talman! Jag tackar ministern för att hon är på plats i dag och debatterar med oss. Från riksdagens sida uppskattar vi väldigt mycket möjligheten att ta diskussionen direkt med miljöministern.

Jag får kanske säga att det är lite magstarkt att ministern pådyvlar oppositionen och Alliansen dieselpromatiken. Jag har inte riktigt uppfattat att miljöministern själv är ett under av handlingskraft när det gäller att markera mot det som har hänt med fusk och annat beträffande diesel.

Men det är inte det som jag ska fråga om. En viktig del i luftföroreningsproblematiken och framför allt omställningen till en fossiloberoende fordonsflotta är biogasen. Det finns som tidigare nämnts väldigt många fördelar med biogasen, som fossilfrihet och mindre luftföroreningar. Det är också en del av ett kretslopp som gör att man återanvänder matavfall, grödor eller vad det nu kan vara för någonting och får ett fungerande drivmedel av det.

Som läget är nu är det väldigt många som har gjort investeringar som upplever att det är mycket osäkra förutsättningar, och det är investeringar som stoppas. Biogasbranschen överlag är väldigt orolig för hur de kommande förutsättningarna kommer att vara. Därför är min fråga till ministern: Hur ser regeringen på den här problematiken, och vad har man i pipeline?

Anf. 84 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Jag och regeringen instämmer helt i bilden att biogas är en viktig del av omställningen till fossilfrihet. Förutom att den ger effekter på klimatet är det en väldigt smart kretsloppslösning med flera nyttor. Jag står i nära kontakt med de aktörer som är oroliga för den diskrepans som har uppkommit mellan olika EU-länders stöd.

Vi tittar noga på det. Vi behöver bygga ett bättre pussel mot andra länder. Vi måste också öka efterfrågan på gas. En del är att ta in gasbilarna tydligt i bonus-malus-systemet. Det är ett sätt att bidra till ökad efterfrågan på biogas. Vi kommer att återkomma med fler åtgärder i den delen.

Jag måste kommentera att Kristina Yngwe värjer sig mot att ta ansvar för de problem dieselbilarna har skapat. Det kan vara svårt att få i ansiktet att man behöver ta den typen av ansvar. Faktum är att kunskapen om att dieselbilar har höga utsläpp av partiklar och kvävedioxiderna har funnits länge.

Vi var många under förra mandatperioden som upprepade gånger vände oss till regeringen och bad att den skulle ta bort subventionen på dieselbilar. Den regeringen var totalt iskall mot den typen av farhågor. Det var även partikamrater till Kristina Yngwe som från Stockholms sida gjorde den typen av appeller. De fick inget som helst gehör. Det betyder att ni har en del av ansvaret för situationen.

Självklart ska den delen av industrin som har fuskat rätta till fusket. Det är ingen tvekan om det. Det ansvaret delar industrin och de tyska myndigheter som har godkänt bilar med fusk.

Anf. 85 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Fru talman! Tack så mycket för svaret, ministern!

Det är bra att regeringen ser att det finns en problematik och jobbar med den. Men det är inte direkt någon ny problematik som har uppstått. Läget är ganska akut för många biogasproducenter. I vår budget lägger vi bland annat fram förslag om ett höjt metanreduceringsstöd och en kretsloppspremie just för att man ska underlätta för produktionen.

Precis som ministern säger handlar det också om efterfrågesidan. Det är jättebra ifall man får in biogasen i miljöbilsdefinitionen och bonus–malus-systemet. Men det handlar också om ursprungsmärkning och mål för insamling av matavfall så att vi kan få det att fungera.

Det finns också problematik när man ser på den reduktionsplikt som det kommer att fattas beslut om. Efter 2020 vet vi inte riktigt vad som gäller. Det finns andra frågetecken. Vi minns i förra omgången till 2015 hur många frågetecken det var om skattereduktionerna och hur sent besked man fick där.

Nu vet inte branschen vad som fortsatt kommer att hända efter 2020. Det finns ett indikativt mål för bränslebytet till 2030. Men det finns inte någon riktig plan för hur man ska gå framåt. Jag skulle nog ändå vilja att ministern kanske utvecklar lite tydligare vilka mer konkreta åtgärder regeringen tänker vidta för att underlätta för biogasen.

Anf. 86 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Det är närmast skrattretande att höra centerpartister i riksdagen stå och säga: Nu ska vi ta ett krafttag i diskussionen med EU om biobränslen. För branschens skull får vi vid Gud hoppas att det inte är en centerpartistisk minister som försöker ta de diskussionerna. Tidigare centerministern misslyckades kapitalt med att hitta långsiktiga lösningar för biodrivmedel i Sverige och lade fram förslag som man fick dra tillbaka för att de inte höll i diskussionerna med EU.

Regeringen har hittat mycket bättre lösningar för möjligheten att skapa långsiktiga förutsättningar för tillverkning av biodrivmedel i Sverige. Vi har inte löst hela delen. Men vi har tagit flera riktigt viktiga steg framåt, och reduktionsplikten är det viktigaste. Vad gäller drivmedel med 100 procent biogas återstår fortfarande diskussioner.

Vi jobbar hårt med det. Det är inte enkelt. Men vi har gjort oerhört mycket mer för möjligheten att investera i biodrivmedel i Sverige än tidigare regeringars misslyckande. Jag skulle sänka garden om jag var Kristina Yngwe.

Anf. 87 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Välkommen hit till kammaren, miljöministern! Det är väldigt bra att miljöministern deltar i den här debatten.

Det är också kul att miljöministern lyfter fram unga människor och deras åsikter när det gäller klimat och hållbarhet. Den är en grupp man skulle kunna få lyssna mer på. Jag vet att i den specifika åldersgruppen är Moderaterna det parti som flest sympatiserar med. Det är klart att det finns mycket där att hämta.

När det gäller dieselbilarna talade miljöministern först med ledamoten Kristina Yngwe. Det kan vara på sin plats att fråga varför regeringen är så passiv när det gäller att ställa krav på tillverkarna.

Vi hade här i dag tidigare en debatt om Postnord och brev som inte kommer fram. När det gäller det här ärendet verkar det som att påminnelserna kommer till regeringen, men den verkar inte göra så mycket åt det.

Min huvudsakliga fråga rör dock inte brev och post eller unga människor. Den gäller med vilken rätt miljöministern står här och talar om ordning och reda i klimat- och miljöpolitiken.

Tittar man på regeringspartiernas track record när det gäller att följa praxis, regler och ingångna avtal kan man se att det är lite skakigt. Regeringspartierna bröt 2013 mot budgetreglerna. Nu bryter de mot det finanspolitiska ramverket när de inte uppnår överskottsmålet.

De senaste veckorna har de utlyst ett klimatpolitiskt råd på ett sätt som går helt stick i stäv med hur det beskrevs i Miljömålsberedningens slutbetänkande. De har inte talat med riksdagens partier utan har kört sitt eget race.

Det gäller budgetreglerna, finanspolitiska ramverket och Miljömålsberedningen. Kan man över huvud taget lita på regeringen när det gäller ordning och reda?

Anf. 88 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Regeringen presenterar en stark och ansvarsfull budget. Vi har möjlighet att både beta av på statsskulden och göra investeringar i det gemensamma samhället och det gröna samhällsbygget. Det är kraftfulla investeringar i välfärdens alla delar.

I detta arbete och inom den starka ekonomiska politik som regeringen för finns det utrymme för en kraftfull miljö- och klimatpolitik. Vi hittar inte bara på nya idéer utan finansierar också myndigheternas arbete att genomföra idéerna.

I Miljömålsberedningen kom partierna överens om tydliga mål på klimatsidan. De var också överens om att det behövs nya styrmedel för att nå dessa mål.

I den budget vi har presenterat inklusive det vi debatterar i dag presenterar regeringen ett antal sådana styrmedel som tar oss mot det mål som riksdagen har fastställt.

Från Moderaternas sida är det däremot tyst. Vi får höra vad som inte är bra, inte är effektivt, men de lämnar inga besked. Vilka styrmedel anser Moderaterna kommer att göra att Sverige kan nå de klimatmålen och de miljöpolitiska målen?

Anf. 89 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar miljöministern för svaret. Det är kul att miljöministern är här. Men om hon inte har för avsikt att svara på de frågor som ställs kan man fundera på varför hon är här. Jag konstaterar att jag inte får något svar på min fråga om ordning och reda i miljö- och klimatpolitiken. Jag ska därför gå vidare med en annan fråga för att se om jag har mer tur med att få ett svar på den.

När vi tittar på miljö- och klimatpolitiken globalt sett ser vi att vi såklart behöver prioritera utsläppsminskningar, och då framför allt minska kolanvändningen i världen.

IPCC, FN:s klimatpanel, pekar på kärnkraft som en viktig komponent framöver om vi på riktigt ska kunna ha en stabil elförsörjning som är oberoende av de svavelintensiva fossila bränslena.

Framöver är teknikutveckling, tekniköverföring och forskning tre viktiga led som man behöver jobba med parallellt. Men vi vet också att vissa utsläpp är mycket svåra att komma åt. De går inte riktigt att undkomma. Jag tänker på processindustrin, och jag tänker på den tunga industrin.

Moderaterna ser mycket positivt på till exempel projekt som Hybrit, som handlar om att plocka in vätgas i ståltillverkningen. Men många partier, de som står bakom Miljömålsberedningens förslag, vet också att svensk klimatpolitik inte kan förlita sig bara på *en* innovation. Vi måste ha en backup om det inte skulle falla väl ut. Därför har Miljömålsberedningen ställt sig bakom att Sverige behöver ha en CCS-strategi och komma till stånd med carbon capture and storage inom kort för att över huvud taget kunna komma i närheten av målen till 2045.

Min fråga till miljöministern blir därför: Hur går det egentligen med CCS-strategin, och när kommer den att läggas på riksdagens bord?

Anf. 90 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Moderaterna verkar leva i en värld där man kan dela upp klimatpolitiken och göra lite grann. De verkar inte ha insett att det handlar om en omställning av samhället.

Det är också jättekonstigt att höra att Moderaterna har lägre ambitioner för svensk industri än vad svensk industri själv har. Svensk industri uttalar tydligt en vision om att kunna bli oberoende av fossila bränslen. Vi delar denna vision. Vi står tillsammans med dem och gör denna satsning.

Vad är grejen med att säga att de nog inte kommer att klara det? Det är inte den typ av politik som regeringen och jag står för.

Klimatpolitiken måste vara bred. Det är både det internationella forskarsamfundet och jag tydliga med. Jag uppfattar också att det är ansatsen i Miljömålsberedningens förslag. Vi måste arbeta hemma, vi måste arbeta internationellt och vi måste jobba med forskning. Och vi måste utgå från den forskning som nu finns och agera nu. Vi kan inte bara hitta undanflykter och föreslå åtgärder som innebär att vi inte behöver ställa om. Det gör inte att vi inte kommer att ställa om.

Vi kommer kanske internationellt att behöva CCS. Regeringens prioritet är att skapa en klimatpolitik som ger effekt i Sverige och i världen här och nu.

(forts. § 12)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.23 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.30, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.30.

§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 december

MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Punkt 5 (Forskning m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (M)

Votering:

220 för utskottet

65 för res. 2

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 3 M, 38 SD, 21 MP, 17 C, 16 V, 15 L, 13 KD, 2 -

För res. 2: 65 M

Frånvarande: 18 S, 15 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Sotiris Delis och Mats Green (båda M) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 6 (Utbetalning av jordbrukarstöd)

1. utskottet

2. res. 3 (M, SD, KD)

Votering:

166 för utskottet

121 för res. 3

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 21 MP, 17 C, 16 V, 15 L, 1 -

För res. 3: 69 M, 38 SD, 13 KD, 1 -

Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Punkt 7 (Skördeskador)

1. utskottet

2. res. 4 (KD)

Votering:

274 för utskottet

13 för res. 4

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 38 SD, 21 MP, 17 C, 16 V, 15 L, 2 -

För res. 4: 13 KD

Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU1 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Punkt 1 (Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6)

1. utskottet

2. res. 2 (KD)

Votering:

233 för utskottet

13 för res. 2

41 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 67 M, 21 MP, 17 C, 16 V, 15 L, 1 -

För res. 2: 13 KD

Avstod: 2 M, 38 SD, 1 -

Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Lotta Olsson (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 5 (Logistik för högre försvarsberedskap)

1. utskottet

2. res. 3 (S, MP, V)

3. res. 4 (SD)

Förberedande votering:

134 för res. 3

39 för res. 4

114 avstod

62 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

153 för utskottet

134 för res. 3

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 69 M, 38 SD, 17 C, 15 L, 13 KD, 1 -

För res. 3: 96 S, 21 MP, 16 V, 1 -

Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Punkt 6 (Stärkt upphandlingskompetens vid försvarsmyndigheterna)

1. utskottet

2. res. 5 (M, C, L, KD)

Votering:

173 för utskottet

114 för res. 5

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 38 SD, 21 MP, 16 V, 2 -

För res. 5: 69 M, 17 C, 15 L, 13 KD

Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Prot. 2017/18:48

12 december

Prot. 2017/18:48
12 december

Punkt 7 (Nytt medelräckviddigt luftvärnssystem)

1. utskottet
2. res. 6 (SD)

Votering:

248 för utskottet

39 för res. 6

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 21 MP, 17 C, 16 V, 15 L, 13 KD, 1 -

För res. 6: 38 SD, 1 -

Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Punkt 10 (Framtida inriktning för utgiftsområdet)

1. utskottet

2. res. 8 (M)

3. res. 10 (C)

4. res. 11 (L)

Förberedande votering 1:

17 för res. 10

15 för res. 11

254 avstod

63 frånvarande

Kammaren biträdde res. 10.

Förberedande votering 2:

67 för res. 8

18 för res. 10

201 avstod

63 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Johan Hultberg (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Huvudvotering:

146 för utskottet

69 för res. 8

72 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 21 MP, 16 V, 12 KD, 1 -

För res. 8: 69 M

Avstod: 38 SD, 17 C, 15 L, 1 KD, 1 -

Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Punkt 11 (Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället)

1. utskottet
2. res. 12 (M, C, L, KD)

Votering:

175 för utskottet

112 för res. 12

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 2 M, 38 SD, 21 MP, 16 V, 2 -

För res. 12: 67 M, 17 C, 15 L, 13 KD

Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2017/18:48

12 december

-----

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 december

SfU4 Utgiftsområde 8 Migration

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

141 för utskottet

39 för res.

107 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 7 M, 21 MP, 16 V, 1 -

För res.: 38 SD, 1 -

Avstod: 62 M, 17 C, 15 L, 13 KD

Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Sofia Arkelsten, Margareta Cederfelt, Ulrika Karlsson i Uppsala och Lotta Olsson (alla M) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Punkt 1 (En strategi för luftfarten)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

152 för utskottet

134 för res. 1

1 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 69 M, 38 SD, 17 C, 15 L, 12 KD, 1 -
För res. 1: 96 S, 21 MP, 16 V, 1 -
Avstod: 1 KD
Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -
Désirée Pethrus (KD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 2 (Regionala flygplatser)

1. utskottet
2. res. 2 (S, MP, V)

Votering:

153 för utskottet

134 för res. 2

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 69 M, 38 SD, 17 C, 15 L, 13 KD, 1 -

För res. 2: 96 S, 21 MP, 16 V, 1 -

Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Punkt 5 (Vissa organisatoriska frågor)

1. utskottet
2. res. 4 (V)

Votering:

271 för utskottet

16 för res. 4

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 38 SD, 21 MP, 17 C, 15 L, 13 KD, 2 -

För res. 4: 16 V

Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Punkt 6 (Trafikverkets underhållsanslag)

1. utskottet
2. res. 5 (C)

Votering:

269 för utskottet

17 för res. 5

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 68 M, 38 SD, 21 MP, 16 V, 15 L, 13 KD, 2 -

För res. 5: 17 C

Frånvarande: 17 S, 15 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

137 för utskottet

39 för res.

111 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 3 M, 21 MP, 16 V, 1 -

För res.: 38 SD, 1 -

Avstod: 66 M, 17 C, 15 L, 13 KD

Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Lotta Olsson (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

NU2 Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU1 Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrarers etablering

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

136 för utskottet

40 för res.

111 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 2 M, 21 MP, 16 V, 1 -

För res.: 1 M, 38 SD, 1 -

Avstod: 66 M, 17 C, 15 L, 13 KD

Frånvarande: 17 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Lotta Olsson (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SfU2 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Punkt 4 (Pensionssystemet)

1. utskottet
2. res. 3 (V)
3. res. 5 (KD)

Förberedande votering:

16 för res. 3
13 för res. 5
258 avstod
62 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

223 för utskottet
16 för res. 3
46 avstod
64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 68 M, 38 SD, 20 MP, 2 -

För res. 3: 16 V

Avstod: 1 M, 1 MP, 16 C, 15 L, 13 KD

Frånvarande: 18 S, 14 M, 8 SD, 3 MP, 6 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Åsa Coenraads (M) och Emma Nohrén (MP) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Punkt 2 (Allmänt om familjepolitik och föräldraförsäkring)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
3. res. 3 (KD)

Förberedande votering:

39 för res. 1
14 för res. 3
233 avstod
63 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Christian Holm Barenfeld (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

218 för utskottet
40 för res. 1
30 avstod
61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 69 M, 21 MP, 16 V, 15 L, 1 -

För res. 1: 39 SD, 1 -

Avstod: 17 C, 13 KD

Frånvarande: 17 S, 14 M, 7 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Prot. 2017/18:48

12 december

Punkt 5 (Föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning)

1. utskottet

2. res. 6 (M)

3. res. 7 (SD)

4. res. 9 (L)

Förberedande votering 1:

40 för res. 7

15 för res. 9

233 avstod

61 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Förberedande votering 2:

68 för res. 6

40 för res. 7

180 avstod

61 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Anna Kinberg Batra (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Huvudvotering:

134 för utskottet

68 för res. 6

85 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 21 MP, 16 V, 1 -

För res. 6: 68 M

Avstod: 39 SD, 17 C, 15 L, 13 KD, 1 -

Frånvarande: 17 S, 15 M, 7 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Lars-Arne Staxäng (M) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 6 (Företagare och studenter)

1. utskottet

2. res. 11 (C)

Votering:

255 för utskottet

17 för res. 11

16 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2017/18:48
12 december

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 96 S, 69 M, 39 SD, 21 MP, 15 L, 13 KD, 2 -
För res. 11: 17 C
Avstod: 16 V
Frånvarande: 17 S, 14 M, 7 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Punkt 8 (Bostadsbidrag)

1. utskottet
2. res. 18 (SD)
Votering:
179 för utskottet
40 för res. 18
69 avstod
61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 S, 21 MP, 17 C, 16 V, 15 L, 13 KD, 1 -
För res. 18: 39 SD, 1 -
Avstod: 69 M
Frånvarande: 17 S, 14 M, 7 SD, 3 MP, 5 C, 5 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU28 Extra ändringsbudget för 2017 – kapitaltillskott till Postnord AB

Kammaren biföll utskottets förslag.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Allmän miljö- och naturvård

§ 12 (forts. från § 7) Allmän miljö- och naturvård (forts. MJU1)

Anf. 91 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, ministern, för att ministern kom hit till denna mycket intressanta debatt!

Jag tänkte prata lite om biodrivmedel – bränslebytet som det heter. Det har blivit en viktig fråga i Sverige eftersom vi har det sektorsvisa målet där man lägger mycket fokus på att minska utsläppen från transportsektorn. Något som man inte tänker på är att de biodrivmedel som vi konsumerar i

Sverige orsakar utsläpp indirekt, här i Sverige men allt som oftast någon annanstans. Detta är något som man borde bry sig mer om.

Vi har till exempel ministrernas egna partikamrater nere i Europa, som talar mycket om dessa frågor. De talar exempelvis om tallolja, som enligt en ganska samstämmig forskning i dag inte har några bra utsläppsvärden. Trots detta sätter man stort hopp till den här i Sverige.

När vi kommer till bränslebytet har vi en situation där man med mycket kort varsel ska börja minska utsläppen kraftigt. Framför allt kommer detta att bli ett problem för dieseln.

Jag skulle vilja fråga ministern: Tror man inte att det blir någon pris-effekt? Kommer priset på diesel inte att höjas till följd av det förslag som ska genomföras den 1 juli? Regeringen har gått in med sänkt skatt på diesel, men kommer det att räcka? Tror man att man kommer att kunna få hit så mycket HVO som krävs för att vi inte ska få se en kraftig höjning av priset?

Anf. 92 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Syftet med bränslebytet är att skapa förutsättningar för investeringar i produktion av biobränsle här i Sverige. Vi har flera företag och en hel bransch som står på tårna och vill satsa, men de har inte gjort detta tidigare eftersom förutsättningarna inte har funnits på plats. De har inte känt till de långsiktiga spelreglerna, mycket beroende på osäkerhet som är kopplad till EU:s statsstödsregler.

Med bränslebytet skapar och garanterar vi en efterfrågan på biodrivmedel i Sverige. Vi har utvecklat detta i nära dialog med den svenska bränslebranschen, som vill vara en del av omställningen till fossilfrihet och investera i biobränsleproduktion i Sverige. Detta är jag helt övertygad om att bränslebytet kommer att leverera.

Vi har redan, innan det har trätt i kraft, fått besked om åtminstone två stora investeringar i Sverige. Det är inte i storstäderna som dessa investeringar kommer, utan de är kopplade till de platser i landet där vi till stora delar har skogsindustri. Nya jobb kommer att skapas.

Vad gäller priset, som nämntes, kommer vi att göra en justering av dieselskatten för att vi inte ska få en prischock när reformen införs. Detta är ett stegvist och väl balanserat införande. Det är ambitiöst men också möjligt för branschen att klara.

Anf. 93 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Rimligt talades det om. I Tyskland har man ambitionen 4 procent, men i Sverige är det närmare 20 procent på diesel. Då ska man komma ihåg att vi i Sverige i dag behöver suga upp ungefär 60 procent av råvarorna för att tillverka HVO.

Nu behöver vi ännu mer samtidigt som reduktionsplikten införs i fler länder i Europa. Jag förstår inte riktigt hur detta ska kunna fungera på ett bra sätt. Bränslebranschen och transportsektorn är oroade. Man oroas av att vi har dubbla styrmedel i dag. Vi har en fullständig nedsättning av skatten på HVO100. Det är klart att konsumtionen kommer att styras dit, samtidigt som inblandningen kommer att öka för övriga bränslen också.

Att jobba med dubbla styrmedel är inte något som branschen vill, så varför framhärskar regeringen i att fortsätta med de dubbla styrmedlen?

Varför inte ta bort den fullständiga nedsättningen av HVO100 exempelvis? Och varför utforma reduktionsplikten så radikalt?

Sverigedemokraterna är för en reduktionsplikt, men den behöver inte genomföras så snabbt. Den behöver heller inte vara så kraftig som den blir med regeringens förslag. Vi skulle kunna hitta bra biodrivmedel som har låga utsläppsvärden så att vi slipper de fulbiodrivmedel som Miljöpartiet har medverkat till. I dag konsumerar vi väldigt mycket palmoljebaserat drivmedel i Sverige, vilket förmodligen ökar utsläppen mer och som är värre att köra på än fossila bränslen.

Anf. 94 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! När vi inför bränslebytet och ökar efterfrågan på biodrivmedel i Sverige är det otroligt viktigt att det är de hållbara biobränslena som kommer fram. Biobränslen är i sig ett brett begrepp. Inom det ryms en rad olika typer av bränslen som produceras på olika sätt. Det finns flera metoder för att tillse att det är de hållbara bränslena som kommer fram till svenska konsumenter.

En del handlar om att förbättra informationen vid pump så att konsumenterna får veta mer. En annan del är att vi har sett över regleringen när det gäller palmolja och PFAD. Palmolja är motsatsen till ett hållbart biobränsle.

Sanningen är att Sverigedemokraterna har varit aktiva här i riksdagen för att stoppa regleringen, som är till för att särskilja palmolja från andra drivmedel. Sverigedemokraterna har aktivt verkat för att fördröja den reglering som vi avser att sätta på plats och har agerat på ett sätt som den svenska bränslebranschen har sagt skulle stoppa alla investeringar som är på gång när det gäller nya produktionsanläggningar för biobränslen i Sverige.

Tack och lov gjordes en god kompromiss i utskottet så att det initiativ som Sverigedemokraterna tog kunde undanröjas. Därför rullar nu flera stora investeringsplaner för nya produktionsanläggningar för svenska biodrivmedel framåt. Detta kommer att ge gröna jobb, och det kommer också att ge både miljö- och klimateffekt. Vi har redan biobränslen i tankarna utan att vara informerade.

Svaret på varför det är ambitiöst är att det är bråttom att arbeta med klimatet. Vi kan inte vänta.

Anf. 95 EMMA NOHRÉN (MP):

Fru talman! Vi är här i dag för att debattera en historisk satsning på miljö- och klimatbudgeten. Det är en satsning som gör mig som miljöpartist otroligt stolt och glad, men samtidigt också beklämd. Jag är stolt och glad eftersom det är den största miljöbudgeten någonsin. Under Alliansens tid vid makten stod den stilla, men under vår regering har vi mer än fördubblat den.

Men varför är jag då beklämd? Jo, för att dessa satsningar och mer därtill behövs. Nog för att närmiljön har blivit bättre. Reningsverken är mer effektiva, siktdjupet i Västerhavet har blivit bättre, vi källsorterar mer och det är numera sällan som vi kommer hem med oljefläckar på handdukkarna efter ett dopp i havet. Men mycket har blivit sämre, och fort går det.

Vi har under de senaste åren diskuterat de planetära gränserna. Stockholm Resilience Centre med Johan Rockström i spetsen har förtjänstfullt

lyft fram dessa, så jag tror att alla vet att vi måste hålla oss inom planetens gränser för vad den tål.

Det finns nio olika gränser. Om man överskrider det som planeten tål tippas det över. Då kan vi hamna i ett tillstånd där vi inte riktigt vet vad som händer. Två av dessa gränser är extra viktiga. Det är biologisk mångfald och klimatförändringarna.

När artutdödheten går fort drar det med sig andra följder. När vi inte har ekosystem och fungerande livsmiljöer drar det med sig andra klimat- och miljöproblem. Detsamma gäller för klimatet. Vi kan få ett slutande plan och kan hamna i något som vi inte känner till.

Vi har nog alla blivit berörda av att se bilder av en svältande isbjörn i bara skinn och ben som har lufsats omkring. Det tidigare ståtliga djuret såg ut att vara bara något andetag från döden.

Bilderna var i och för sig tagna i somras, och då ska det inte finnas is i nordöstra Kanada. Men forskarna säger att istäcket drar sig undan mycket snabbare, är mycket tunnare och ligger mycket kortare tid. Sälarna får svårare att hitta utrymme för sina kutar. Det blir mindre mat för isbjörnarna. När istäcket försvinner blir isbjörnarna kvar. De vandrar inte med isen lika länge.

Därför är jag otroligt stolt över de klimatsatsningar som har diskuterats här av både Matilda Ernkrans och miljöminister Karolina Skog.

Vi satsar på Industriklivet, på Klimatklivet, på stärkt stöd för klimat- och energirådgivning, på ökat stöd till solceller. Vi gör också stora internationella satsningar. Vi måste göra någonting åt detta och det snabbt.

Även en höjning med 1,5 grader av jordens temperatur är för mycket. Just nu ligger den på 3–5 grader.

Jag går tillbaka till isbjörnen. Filmteamet sa att det hade varit svårt att hålla tårarna tillbaka när man såg djuret. Men de blev lite glada när de såg att isbjörnen tuggade på någonting. Fast hoppet byttes till förtvivlan när de såg att det var skumgummi från ett skotersäte som den tuggade på. Mänskligt skräp finns på de mest avlägsna platser.

Bara på vår egen västkust flyter det upp 1 ton plastskräp i timmen, dygnet runt, året runt. Det är inget nytt fenomen. Så länge det har funnit plaster har de samlats i havet. Det gäller även skräp. Förr rekommenderades det att man till och med skulle slänga skräpet och få det ned under ytan, för då försvann det.

På mitt gamla jobb, Havets hus i Lysekil, fick man ta emot en havslädersköldpadda 1994 som hade simmat helt fel och hamnat i Lysekil. Glädjen var stor, men djuret var redan ganska utmattat och dog efter några dagar. När man gjorde en obduktion hittade man massor av plastpåsar i magen.

Den plast som fanns i havet 1994 finns fortfarande kvar, men kanske i mindre bitar. Plasten försvinner inte, och den bryts inte ned. Det blir kanske bara mindre och mindre delar.

Forskarna pratar nu om att det finns en smog av plast längs de stora strömstråken i världen. Djur trasslar in sig i plasten, äter upp den och får ont i magen och kanske dör av den. Plasten ger skugga och skymmer solen för våra livsviktiga alger. Vartannat andetag som vi tar kommer ifrån havet. Utan våra mikroalger blir det svårt att andas.

Prot. 2017/18:48

12 december

Allmän miljö- och naturvård

Därför välkomnar jag regeringens satsningar på en ny plaststrategi och på städning av stränderna på västkusten för att få bort den plast som ligger där.

Det görs också en satsning på avancerad rening för att få bort läkemedel i miljön. Över huvud taget görs det en stor satsning för att få bort gamla grejer som ligger i miljön.

Fru talman! I helgen hittade jag min gamla loggbok från när jag började dyka 1997. Mitt tionde dyk var på Thetis, en fiskebåt som sjönk utanför Kungshamn. I loggboken står det att det var ett vrakdyk. Det var en kul utfärd, och det var sol. Jag hade problem med öronen, men det är kanske inte så relevant för åhörarna.

Det var bara öppet hav, och jag kommer ihåg när jag gick ned för linan. Man håller sig i linan, och det är bara vatten överallt. Till sist kom man ned och såg båten som var ganska stor, 38 meter. Den sjönk 1985. På 30 meters djup stannar man inte så länge. Vi simmade runt en sväng, och sedan gick vi upp igen.

Jag pratade med de mer erfarna dykarna om alla andra vrak som ligger på botten och alla oljeläckage från dessa. Det finns nästan 17 000 vrak längs Sveriges kuster. Av dessa är det 3 000 som klassas som möjligt miljöfarliga, och 300 har klassats som miljöfarliga.

Varje valår som jag har varit med har företrädare från alla partier, från höger till vänster, hemma på västkusten sagt: Kommer vi till makten, då ska vi ta hand om det här. Det har man inte gjort. Det har tillsatts någon utredning och man har kollat hur många det är, men det är först nu med Miljöpartiet och den här regeringen som vi har tillskjutit pengar.

I detta nu är Thetis den första båt som saneras. Det innebär att det är 30 kubikmeter olja som tas om hand på ett säkert sätt i stället för att hamna i ett okontrollerat oljeutsläpp. Det kommer att kosta ungefär 5 miljoner. Det ska jämföras med vad ett okontrollerat oljeutsläpp kostar, förutom den belastning som oljan har på miljö och människor. Det kostar otroligt mycket pengar. Oljesaneringen på Tjörn, 2011, kostade över 140 miljoner kronor för skattebetalarna.

Fru talman! Att göra saker innan katastrofer inträffar är inte bara smart; det är också lönsamt. Därför tycker jag att det är väldigt märkligt att oppositionen saknar insatser för biologisk mångfald i sina skuggbudgetar. Förlusten av biologisk mångfald och förlust av livsmiljöer utgör en av de planetära gränserna, som drar med sig de andra och kostar otroligt mycket.

När människan på 1600-talet utrotade dronten – ni vet den där konstiga, tunga fågeln – gjorde man det kanske på grund av okunskap och hunger. När vi européer på 1700-talet utrotade Stellers sjöko, bara 27 år efter att den första sjökon upptäcktes, kan man kanske också hävda okunskap. Detsamma gäller kanske tasmansk pungvarg.

Men vi kan inte längre gömma oss bakom okunskap och säga att vi inget visste. Vi vet att ålen är akut utrotningshotad. Vi vet att fjällugglan är akut utrotningshotad. Vi vet att fälthumlan och slätrockan är nationellt utdöda.

Enligt artdatabanken är 209 arter nationellt utdöda och ytterligare 260 arter akut hotade. Lägg därtill tusentals andra som står på rödlistan. Och det har inte hänt av sig självt, utan det beror på mänsklig aktivitet.

I höst har vi tagit del av forskningsresultat från Tyskland. 82 procent av alla flygande insekter har försvunnit under en 30-årsperiod till följd av

ett annat landskap. Utan insekter, ingen pollinering – utan pollinering, ingen mat. Detta är en katastrof.

Därför är jag otroligt glad över de satsningar som Miljöpartiet och regeringen gör på ängs- och naturbetesmarker. Det gynnar den biologiska mångfalden. Vidare satsas det på anläggningar av våtmark, på åtgärder för värdefull natur, på skydd av skötsel av skog och på den stora inventeringen av nyckelbiotoper.

Fru talman! Att inte satsa på miljö och klimat i dessa tider, när vi har kunskapen och vet att tiden är knapp, anser jag vara mer än att sticka huvudet i sanden. Det är ett svek mot hela vår planet och kommande generationer. Jag är därför stolt och glad över att Miljöpartiet och regeringen tar sitt ansvar som planeteskötare, och jag hoppas att fler följer efter.
(Applåder)

Anf. 96 JENS HOLM (V):

Fru talman! Om vi hade haft den här debatten i Bangladesh, Sudan eller El Salvador hade den inte handlat om klimatförändringar som något som kan hända i framtiden. Det hade varit en väldigt konkret fråga som hade handlat om problem här och nu: om skördar som försvinner i torkan, om tusentals familjer som tvingas migrera in till storstaden och om översvämningar och extremväder som gör att människor inte kan leva kvar längre.

Det är de fattiga länderna i världen som drabbas av de industrialiserade staternas historiskt sett stora utsläpp av växthusgaser. Vi har slagit rekord i utsläpp av växthusgaser. Inte på 800 000 år har koncentrationen av växthusgaser varit så hög som den är i dag. Det går egentligen inte att tänka sig en så lång tid som 800 000 år. Därför har vi i den rika världen ett ansvar att gå före och ställa om våra samhällen så att vi lever inom ramarna för vad som är hållbart.

Fru talman! Jag tycker att budgeten för utgiftsområde 20, som handlar om miljö och klimat, är ett litet men viktigt steg åt rätt håll. Här presenterar vi investeringar i det som ställer om till ett hållbarare samhälle.

Vi måste bygga om samhället från grunden. Vi borde egentligen förbjuda det som smutsar ned. Vi borde förbjuda fossila energikällor såsom olja, kol och fossilgas. Fram tills vi har sådana beslut på plats ska vi åtminstone se till att lägga in skatter, höga skatter, på det som smutsar ned och föröder vår planet.

Vi måste självklart investera i det som ställer om. Jag tänker att det här egentligen är bra politik för företagen och för alla individer som vill agera på ett hållbart sätt. Om vi säger att det nu är 100 procent förnybar energi som gäller hoppas jag att alla företagare förstår att det är en väldigt dålig ekonomisk affär att investera i olja, kol och fossilgas.

Om vi nu gör de största investeringarna någonsin i att elektrifiera fordonsflottan, genom att till exempel bygga laddstolpar runt om i hela Sverige och även ge människor bidrag för att sätta upp laddanordningar vid sina hem, sänder vi en tydlig signal om att elektrifiering är vad som gäller i framtiden. På detta sätt kan företag och konsumenterna anpassa sig.

Vi behöver också en politik som utjämnar från rik till fattig. Den tidigare, borgerliga politiken handlade ensidigt om att sänka skatter. Man sänkte skatter för över 100 miljarder kronor. Då får man ett samhälle med

ökade klyftor. Man får ett samhälle med rika och fattiga. Jag tror att samhällen med stora klyftor är synnerligen dåligt förberedda på att anta stora utmaningar som just klimatförändringen.

Ett jämlikt samhälle är bättre rustat för denna stora utmaning. Därför handlar det inte bara om att fokusera på minskade utsläpp, utan jämlikhet är i sig också väldigt viktigt.

Jag är stolt över det som vi presenterar inom detta utgiftsområde. Det är den största satsningen någonsin på utgiftsområdet för miljö och klimat. Det handlar om närmare 11 miljarder kronor som går till lokala klimatinvesteringar. Otroligt viktiga investeringar går till laddstolpar, som jag nämnde tidigare, och till investeringar i biogas, cykelbanor, energieffektivisering och så vidare.

Denna satsning har varit väldigt populär bland lokalpolitiker. Över 1 000 ansökningar på över 2 miljarder kronor har nu beviljats. Man räknar med att av bara dessa satsningar kommer det att bli årliga utsläppsminskningar på över 650 000 ton per år. Varje år kommer man alltså att minska utsläppen med så mycket.

Det här har också skapat ett väldigt stort lokalt engagemang. Det vore intressant att höra från de borgerliga politikerna, som har kritiserat de lokala klimatinvesteringarna så mycket, om de kan hitta en moderat politiker, en centerpartist eller vad det nu kan vara som tycker att detta är dålig politik. När jag tittar bland dessa ansökningar ser jag den ena borgerliga majoriteten efter den andra söka de lokala klimatinvesteringarna.

I budgeten satsar vi också på att bygga ut elbussar, och man kan få en mindre subvention om man köper en elcykel.

Det finns en spännande ny satsning som kallas Industrilivet. Där ska vi hjälpa industrin att ställa om. En stor del av resan får de själva bekosta, men vi tror att genom att ha öronmärkta pengar kan de ta en del steg åt rätt håll.

Budgeten handlar inte bara om att minska våra utsläpp av växthusgas. Precis som miljöministern tidigare berättade är det extremt oroväckande hur den biologiska mångfalden utarmas runt om i världen. Andelen bin, humlor och andra insekter har minskat med nästan 80 procent i Europa under de senaste 30 åren.

Jag talade tidigare om klimatförändringen. Vi behöver också en stor biologisk mångfald för att klara av denna utmaning. Samhällen med liten biologisk mångfald har mycket mindre motståndskraft för att klara av svängningar i väder och andra yttre faktorer. Därför är det bra att vi satsar mer pengar än någonsin på att öka skyddet av skogen och områden med stor biologisk mångfald. Vi avsätter också pengar för att bilda naturreservat och för att vi ska kunna ha större omsorg om värdefull natur.

Vi öppnar för satsningar för ett mer hållbart skogsbruk som går bortom de ensidiga totalavverkningar som i dag är gängse. Vi kan i stället ha ett skogsbruk som mer är på naturens villkor.

Jag tycker också att den direkta satsningen på Naturvårdsverket självklart är otroligt viktig. Vi höjer anslaget med nästan 100 miljoner kronor.

Fru talman! När jag tittar i bil. 2 i betänkandet för att se vad de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna föreslår möts jag av fem nyanser av nedskärningar. Kristdemokraterna leder den inte alls hedersamma ligan av nedskärningar. De vill dra ned på anslaget med drygt 3 ½ miljard kronor. Sedan följer en fallande skala ned till Centerpartiet. Den röda tråden

är att alla på den borgerliga sidan gör stora nedskärningar på området. Jag undrar hur vi ska kunna minska utsläppen och bibehålla en biologisk mångfald när man gör så drakoniska nedskärningar som föreslås här.

Fru talman! Jag vill också nämna det som finns i betänkandet som gäller bil. 6. Det är en uppföljning som utskottet har gjort av regeringens resultatredovisning på utgiftsområde 20.

Vi har helt enkelt granskat ifall regeringen på ett bra sätt visar hur insatser leder till att målsättningar uppnås. Vi konstaterar att regeringen har blivit bättre på att göra en bra redovisning. Och granskningar som vi har gjort tidigare har nog burit en del frukt. Till exempel har regeringen nu återinfört en samlad redovisning och bedömning av de 16 miljö kvalitetsmålen, som är det tunga området inom det här utgiftsområdet.

För att göra det arbetet har vi haft hjälp av miljö- och jordbruksutskottets sekreterare Helena Rudin. Vi har också haft hjälp av utredarna Anna Wagman Kåring och Madeleine Nyman.

Fru talman! Med det vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 december.)

§ 13 Riksrevisionens rapport om exportkontrollen av krigsmateriel

Utrikesutskottets betänkande 2017/18:UU3
Riksrevisionens rapport om exportkontrollen av krigsmateriel (skr. 2016/17:160)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 13 december.)

§ 14 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Skrivelse
2017/18:70 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas till och med *fredagen den 19 januari*.

Motion
med anledning av skr. 2017/18:47 Hur Sverige blir bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter – en skrivelse om politikens inriktning
2017/18:3941 av Nina Lundström m.fl. (L)

Prot. 2017/18:48
12 december

Allmän miljö- och naturvård

§ 15 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 11 december

2017/18:271 Vinstförbud i vården

av *Lars Beckman* (M)

till socialminister *Annika Strandhäll* (S)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 11 december

2017/18:444 Myndigheters tillämpning av skyddsjakt

av *Daniel Bäckström* (C)

till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2017/18:445 Bibehållet skogskonto

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2017/18:446 Borås polishögskola

av *Cecilie Tenfjord-Toftby* (M)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.31.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 5 anf. 38 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 63 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 4 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	2
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU2	2
Anf. 1 LARS-ARNE STAXÄNG (M)	2
Anf. 2 JENNIE ÅFELDT (SD)	5
Anf. 3 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	6
Anf. 4 JENNIE ÅFELDT (SD) replik	6
Anf. 5 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	6
Anf. 6 JENNIE ÅFELDT (SD) replik	6
Anf. 7 SOLVEIG ZANDER (C)	6
Anf. 8 ROSSANA DINAMARCA (V)	8
Anf. 9 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	10
Anf. 10 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	10
Anf. 11 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	11
Anf. 12 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	11
Anf. 13 SOLVEIG ZANDER (C) replik	12
Anf. 14 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	12
Anf. 15 SOLVEIG ZANDER (C) replik	13
Anf. 16 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	13
Anf. 17 BARBRO WESTERHOLM (L).....	14
Anf. 18 ARON MODIG (KD).....	15
Anf. 19 MATHIAS TEGNÉR (S).....	17
Anf. 20 RICKARD PERSSON (MP).....	19
Anf. 21 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	20
Anf. 22 BARBRO WESTERHOLM (L) replik.....	22
Anf. 23 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik.....	23
Anf. 24 BARBRO WESTERHOLM (L) replik.....	23
Anf. 25 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik.....	23
Anf. 26 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	24
Anf. 27 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik.....	24
Anf. 28 ROSSANA DINAMARCA (V) replik	24
Anf. 29 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik.....	25
Anf. 30 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	25
Anf. 31 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik.....	26
Anf. 32 LARS-ARNE STAXÄNG (M) replik	26
Anf. 33 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik.....	27
Anf. 34 ARON MODIG (KD) replik	27
Anf. 35 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S) replik.....	27

Anf. 36 ARON MODIG (KD) replik	28
Anf. 37 Socialminister ANNIKA STRANDHÅLL (S) replik	28
(Beslut fattades under § 11.)	29
§ 5 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	29
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU3	29
Anf. 38 HELENA BONNIER (M).....	29
Anf. 39 JULIA KRONLID (SD).....	31
Anf. 40 SOLVEIG ZANDER (C).....	33
Anf. 41 ROSSANA DINAMARCA (V).....	35
Anf. 42 EMMA CARLSSON LÖFDAHL (L).....	36
Anf. 43 ARON MODIG (KD)	37
Anf. 44 TERESA CARVALHO (S).....	39
Anf. 45 JULIA KRONLID (SD) replik.....	41
Anf. 46 TERESA CARVALHO (S) replik	41
Anf. 47 JULIA KRONLID (SD) replik.....	42
Anf. 48 TERESA CARVALHO (S) replik	42
Anf. 49 RICKARD PERSSON (MP).....	43
(Beslut fattades under § 11.)	44
§ 6 Extra ändringsbudget för 2017 – kapitaltillskott till	
Postnord AB	44
Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU28	44
Anf. 50 ÅSA WESTLUND (S).....	44
Anf. 51 LARS HJÄLMERED (M).....	47
Anf. 52 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	48
Anf. 53 LARS HJÄLMERED (M) replik	48
Anf. 54 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	48
Anf. 55 LARS HJÄLMERED (M) replik	49
(Beslut fattades under § 11.)	50
§ 7 Allmän miljö- och naturvård.....	50
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18:MJU1	50
Anf. 56 JESPER SKALBERG KARLSSON (M).....	50
Anf. 57 MARTIN KINNUNEN (SD)	52
Anf. 58 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik.....	54
Anf. 59 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	55
Anf. 60 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik.....	55
Anf. 61 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	55
Anf. 62 KRISTINA YNGWE (C).....	56
Anf. 63 LARS TYSKLIND (L)	59
Anf. 64 LARS-AXEL NORDELL (KD)	61
Anf. 65 MATILDA ERNKRANS (S).....	63
Anf. 66 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik.....	66
Anf. 67 MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	66
Anf. 68 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik.....	67
Anf. 69 MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	67
Anf. 70 LARS TYSKLIND (L) replik	68
Anf. 71 MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	68
Anf. 72 LARS TYSKLIND (L) replik	69
Anf. 73 MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	69
Anf. 74 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	70

Anf. 75 MATILDA ERNKRANS (S) replik	70
Anf. 76 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	71
Anf. 77 MATILDA ERNKRANS (S) replik	71
Anf. 78 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik.....	71
Anf. 79 MATILDA ERNKRANS (S) replik	72
Anf. 80 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik.....	72
Anf. 81 MATILDA ERNKRANS (S) replik	73
Anf. 82 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	73
Anf. 83 KRISTINA YNGWE (C) replik	76
Anf. 84 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) replik.....	76
Anf. 85 KRISTINA YNGWE (C) replik	77
Anf. 86 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) replik.....	77
Anf. 87 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	77
Anf. 88 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) replik.....	78
Anf. 89 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	78
Anf. 90 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) replik.....	79
(forts. § 12)	79
Ajournering	79
Återupptaget sammanträde	79
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 december.....	80
MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	80
FöU1 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.....	81
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 december.....	83
SfU4 Utgiftsområde 8 Migration.....	83
TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer.....	83
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 december.....	85
NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv	85
NU2 Utgiftsområde 19 Regional tillväxt.....	85
AU1 Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	85
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	86
SfU2 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	86
SfU3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	86
FiU28 Extra ändringsbudget för 2017 – kapitaltillskott till Postnord AB	88
Ajournering	88
Återupptaget sammanträde	88
§ 12 (forts. från § 7) Allmän miljö- och naturvård (forts. MJU1)	88
Anf. 91 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	88
Anf. 92 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) replik.....	89
Anf. 93 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	89
Anf. 94 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP) replik.....	90
Anf. 95 EMMA NOHRÉN (MP)	90
Anf. 96 JENS HOLM (V)	93
(Beslut skulle fattas den 13 december.).....	95

Prot. 2017/18:48
12 december
-----

§ 13 Riksrevisionens rapport om exportkontrollen av krigsmateriel	95
Utrikesutskottets betänkande 2017/18:UU3.....	95
(Beslut skulle fattas den 13 december.).....	95
§ 14 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	95
§ 15 Anmälan om interpellation.....	96
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	96
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 18.31.	96

Tryck: Elanders, Vällingby 2018